

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

«Αντιμετωπίζοντας τον ανταρτοπόλεμο: Αποτίμηση της Ρωσικής στρατηγικής στην Τσετσενία, 1994-σήμερα».

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΖΑΝΑΣ

ΑΘΗΝΑ, 2018

Τριμελής Επιτροπή
Κων/νος Κολιόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
(Επιβλέπων)
Χάρης Παπασωτηρίου, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
Κων/νος Υφαντής, Αναπληρωτής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Δημήτριος Καζάνας, 2018 All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Συντομογραφίες

ΑΠ : Ανταρτοπόλεμος
Α-ΑΠ : Αντι-ανταρτοπόλεμος
ΑΝΣΚ: Αντικειμενικός Σκοπός

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον υπεύθυνο και επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Κων/νο Κολιόπουλο για την πολύτιμη βοήθεια και υποστήριξή του καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας μου. Ευχαριστώ επίσης, όλους τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού προγράμματος Διεθνών, Ευρωπαϊκών & Περιφερειακών Σπουδών με ειδίκευση στις Στρατηγικές Σπουδές Ασφαλείας για τη σημαντική βοήθεια τους στην ολοκλήρωση των σπουδών μου και για τις γνώσεις που μου μετέδωσαν σε όλη τη διάρκεια των μαθημάτων.

Περιεχόμενα

	Πρόλογος	10
1	Εισαγωγή	10
2	Σκοπός	11
3	Προϋποθέσεις	11
	Ανταρτοπόλεμος και Αντι-Ανταρτοπόλεμος	12
4	Ορισμοί ΑΠ και Α-ΑΠ	12
4α	Τακτική Ανταρτοπολέμου.	13
4β	Αντιμετώπιση Ανταρτοπολέμου.	15
	Προσδιορισμός Περιβάλλοντος	17
5	Γεωγραφία Περιοχής	17
6	Ιστορικά Στοιχεία (προ 1994)	19
6α	Ένα έθνος υπό Διωγμό (επιχείρηση “Ορεσίβιος”).	21
7	Επικρατούσα Κατάσταση προ Επιχειρήσεων	22
	Επιχειρήσεις Ρωσίας- Τσετσενίας (1994-σήμερα)	23
8	1 ^{ος} Πόλεμος	23
8α	Αίτια –Αφορμές.	23
8β	Διεξαγωγή.	26
8γ	Αποτελέσματα.	30
9	2 ^{ος} Πόλεμος	33
9α	Μεσοπόλεμος Αίτια –Αφορμές.	33
9β	Διεξαγωγή.	35
9γ	Αποτελέσματα.	38
10	Ασύμμετρος Τσετσενικός Πόλεμος	40
10α	Τρόποι Δράσης.	40
10β	Αποτελέσματα.	44
	Ρωσική Στρατηγική στη Τσετσενία	47
11	Διεθνές Περιβάλλον	47
12	Πολιτικοί-Στρατιωτικού ΑΝΣΚ Εμπλεκομένων	50
13	Σύζευξη Σκοπών και Μέσων	53
14	Ανάλυση Ρωσικής Στρατηγικής	58
	Αποτίμηση Ρωσικής Στρατηγικής	64
15	Κριτήρια Αξιολόγησης Στρατηγικής Ρωσίας	64
15 α	Καταλληλότητα.	64
15 β	Εσωτερική Συνοχή.	67
15 γ	Αποδοτικότητα.	69
15 δ	Συσχετισμός Ικανοτήτων και Στόχων.	72
15 ε	Αντοχή σε Σφάλματα.	75
16	Παράγοντες που Διατηρούν τη Διαμάχη	79
	Επίλογος	80
17	Συμπεράσματα	80
18	Προοπτικές	81

Γραφήματα

Γράφημα 1. Χάρτης Νότιας Ρωσίας.....σελ.18	σελ.18
Γράφημα 2. Χάρτης Νότιας Ρωσίας- Καυκάσου.....σελ.19	σελ.19
Γράφημα 3. Χάρτης Τσετσενίας.....σελ. 21	σελ. 21
Γράφημα 4. Χάρτης Τσετσενίας.....σελ. 23	σελ. 23
Γράφημα 5. Η Ρωσική Εισβολή στην Τσετσενία το 1994.....σελ. 26	σελ. 26
Γράφημα 6. Ο Πρώτος Πόλεμος 1994-1995.....σελ. 32	σελ. 32
Γράφημα 7. Η Εισβολή στο Νταγκεστάν (1999).....σελ. 35	σελ. 35
Γράφημα 8. Ο Δεύτερος Πόλεμος 1999-2006.....σελ. 36	σελ. 36
Γράφημα 9. Ο Επιχειρησιακός Σχεδιασμός της Τσετσενίας.....σελ.44	σελ.44
Γράφημα 10. Η Ρωσική Εκστρατεία Α-ΑΠ στην Τσετσενία το 1999.....σελ. 61	σελ. 61

Περίληψη

Για την ανάλυση του θέματος αναφέρονται αρχικά στο πρώτο κεφάλαιο ορισμοί των επιχειρήσεων του Ανταρτοπολέμου και του Αντι-ανταρτοπολέμου, με επισημάνσεις σε ό,τι αφορά στην τακτική διεξαγωγής του ανταρτοπολέμου καθώς και στην αντιμετώπισή του. Στη συνέχεια παραθέτονται στοιχεία που αφορούν στον προσδιορισμό του περιβάλλοντος στο οποίο έλαβαν χώρα οι πολεμικές συρράξεις Ρωσίας –Τσετσενίας. Αρχικά γίνεται αναφορά σε ό,τι αφορά στη Γεωγραφία της περιοχής και ακολούθως αναφέρονται ιστορικά στοιχεία (προ του 1994).

Στη συνέχεια αναλύεται η κατάσταση που επικρατούσε πριν τις επιχειρήσεις και ακολουθεί μια συνοπτική περιγραφή του α΄ και β΄ τσετσενικού πολέμου με μια μικρή αναφορά στη διάρκεια του μεσοπολέμου επισημαίνοντας τα αίτια, τις αφορμές, τη διεξαγωγή και τα αποτελέσματα των δυο πολέμων, που επέφεραν πολλές απώλειες και στις δυο πλευρές. Ακολούθως αναφέρονται οι επιχειρήσεις σε ό,τι αφορά τον ασύμμετρο πόλεμο που έλαβε χώρα μεταξύ Ρώσων μαχητών και τσετσένων ανταρτών, κατά τους δυο πολέμους, ακόμη και μετά την απόσυρση των ρωσικών στρατευμάτων, που διαρκεί μέχρι σήμερα.

Στο επόμενο κεφάλαιο επιχειρείται μια ανάλυση της ρωσικής στρατηγικής στην Τσετσενία, ως προς τους παρακάτω παράγοντες:

- Διεθνές περιβάλλον της περιόδου 1994 έως σήμερα.
- Πολιτικοί- στρατιωτικοί ΑΝΣΚ των εμπλεκόμενων.
- Σύζευξη σκοπών και μέσων της ρωσικής στρατηγικής.
- Ανάλυση της Ρωσικής στρατηγικής.

Στο τελευταίο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια αποτίμησης της στρατηγικής της Ρωσίας εξετάζοντας κριτήρια αξιολόγησής της, όπως παρακάτω:

✓Την καταλληλότητα. (Η χρήση υπερβολικής βίας δεν είχε αποτέλεσμα ούτε στο εσωτερικό, αλλά επιπρόσθετα επέφερε διεθνή κατακραυγή).

✓Την εσωτερική συνοχή. (Η εσωτερική ρωσική συνοχή δοκιμάστηκε σε πολλές περιπτώσεις και μόνο μέσω αλλαγής της στρατηγικής στο β΄ πόλεμο, επετεύχθη η εσωτερική συνοχή και διεθνής νομιμοποίηση).

✓Την αποδοτικότητα (Τα μέσα της ρωσικής στρατηγικής προώθησαν τους πολιτικούς της σκοπούς αλλά χωρίς οικονομική χρήση πόρων, με δεδομένο τους δυο παρατεταμένους πολέμους και τις πολλές απώλειες).

✓Το συσχετισμό ικανοτήτων και στόχων (Παρά την υπεροχή των ρωσικών στρατευμάτων σε εξοπλισμό και μέσα ο στόχος δεν επετεύχθη στον α΄ πόλεμο, αλλά

η βελτίωση του τρόπου δράσης και η προετοιμασία στο β', επέφερε κατά κάποιο τρόπο επίτευξη των στόχων).

✓Την αντοχή σε σφάλματα (Από μια μακροσκοπική άποψη της στρατηγικής των Ρώσων τα σφάλματα του α' πολέμου προκάλεσαν διαφοροποιήσεις στην τακτική τους, ενώ στο β' πόλεμο επιτεύχθηκε ο ΑΝΣΚ της κατάληψης της Τσετσενίας). Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παράθεση παραγόντων που διατηρούν τη διαμάχη Ρωσίας- Τσετσενίας μέχρι σήμερα.

Στο τέλος της εργασίας παραθέτονται συμπεράσματα και προοπτικές ως προς το θέμα, όπου διαπιστώνεται ότι η ρωσική εισβολή, σε συνδυασμό με τις ακατάλληλες και υπερβολικές μεθόδους που χρησιμοποίησαν οι Ρώσοι, γρήγορα κατέστησε δυνατή την εδραίωση της αντιστάσεως της Τσετσενίας. Γενικά αποδεικνύεται πως η όλη στρατηγική δεν κρίνεται ιδιαιτέρως σωστή καθώς εκτός της μεγάλης διάρκειας των πολεμικών συγκρούσεων και των μεγάλων απωλειών που επέφερε αυτή η διαμάχη, δεν κατάφερε να λήξει οριστικά τα τρομοκρατικά χτυπήματα.

Λέξεις κλειδιά: Ρωσο-τσετσενικές συγκρούσεις, αντι-ανταρτοπόλεμοι, ασύμμετροι πόλεμοι, τρομοκράτες, εξεγέρσεις.

Facing the insurgency: Evaluation of the Russian Strategy in Chechnya, 1994-today

Δημήτριος Καζάνας

Abstract

For the analysis of the subject, are reported initially in the first chapter definitions of the insurgency and the counterinsurgency operations, with pointings out regarding into the tactic of conduct for Operational Environment of insurgency and the fight against it. Afterwards some of the elements that concern in the determination of environment in which took place the martial clashes between Russia and Chechnya. Initially is reported regarding in the Geography of region and then historical data (ago 1994).

The situation before the operations is analyzed and follows a brief description of the 1st and 2nd Chechen war with a small reference during the interwar period, pointing out the reasons, the causes, the conduct and the results of two wars, that involved a lot of losses and in the two sides. Followingly are reported the operations regarding the asymmetrical warfare that took place between Russian soldiers and Chechen rebels, at the two wars, even afterwards the withdrawl of Russian troops, that lasts up to today.

In the next capital is attempted an analysis of Russian strategy in the Chechnya, as for the following factors:

- International Environment of period 1994 until today
- Civil -military ANSK Involved
- Russian Federation Strategy and Objectives Conjunction
- Analysis of the Russian Strategy.

In the final chapter, an attempt is made to evaluate Russia's strategy by examining its evaluation criteria, as follows:

✓ The suitability. (The use of excessive force has had no effect in the interior, but besides also led to international outcry).

✓ Internal coherence. (Inner Russian cohesion was tested in many cases only through a change of strategy in the 2nd war, was achieved internal and international legitimacy).

✓ Efficiency (The Russian Strategies have promoted its political aims but without economic use of resources, given the two extended wars and so many losses).

✓ The correlation of skills and goals (Despite the supremacy of Russian troops in equipment and means, the goal was not achieved in war, but improving the way of action and preparing the troops to second war, involved somehow achievement of objectives).

✓ Resistance to errors (From a macroscopic view of the Russian strategy, the mistakes of the First War caused differences in their tactics, while in the Second War the ANSK achieved the occupation of Chechnya). The capital ends with the quoting of factors that maintain the Russia-Chechen conflict until today.

At the end of the paper, there are conclusions and prospects on the issue where the Russian invasion, in combination with the inadequate and excessive methods used by the Russians, quickly made it possible to establish Chechen resistance. In general, it is proved that despite the political objective of maintaining the Chechen Republic within the Russian Federation, the whole strategy is not particularly right, since, apart from the long duration of the war conflicts and the great losses that this conflict has caused, it has not been able to end the terrorist hits.

Keywords: Russian-Chechen conflicts, counterinsurgency operations, asymmetric wars, terrorists, revolts.

Πρόλογος

Εισαγωγή

Μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, τους πολέμους στο Ιράκ και το Αφγανιστάν και τις μυριάδες μικρότερων επιχειρήσεων που διεξάγονται σε όλο τον κόσμο σε συνδυασμό με τον παγκόσμιο πόλεμο κατά της τρομοκρατίας, η προσοχή όλων επικεντρώνεται ολοένα και περισσότερο στις ιστορικές συγκρούσεις ανταρτών με δυνάμεις εναντίον τους, ιδιαίτερα σε επιχειρήσεις εντός κατοικημένων τόπων. Η μελέτη των ιστορικών αντιπάλων είναι πολύ επωφελής για τη διεξαγωγή τέτοιων επιχειρήσεων. Παρόλο που μπορούν να αντληθούν διδάγματα από την ιστορική μελέτη, τα συμπεράσματα τείνουν να είναι υποκειμενικά αναλόγως του χρόνου, του χώρου και της ιδιαιτερότητας των εμπλεκομένων.

Παρά ταύτα, οι ιστορικές περιπτωσιολογικές μελέτες των επιχειρήσεων εναντίον ανταρτών αποκαλύπτουν μια σειρά συναφών θεμάτων που περιλαμβάνουν προτεινόμενες προσεγγίσεις για: διεξαγωγή της πληροφόρησης, ασφάλεια, επιχειρήσεις επηρεασμού καρδιών και μυαλού του πληθυσμού, εργασίες ανασυγκρότησης, χρήση συμμαχικών αυτοχθόνων δυνάμεων, χειραγώγηση μέσω μαζικής ενημέρωσης, επιχειρήσεις υποστήριξης κ.ά. Τις τελευταίες δύο δεκαετίες η Ρωσία αγωνίστηκε σε δύο συγκρούσεις κατά της εξέγερσης στην Τσετσενία. Ο πρώτος πόλεμος της Τσετσενίας (1994-1996) διεξήχθη από έναν ανεπαρκώς συντονισμένο ρωσικό στρατό που δεν είχε το αναμενόμενο αποτέλεσμα για τους Ρώσους, διότι απλά δεν διέθεταν κανένα οδικό χάρτη για τον τελικό τους στόχο, να επιστραφεί η Τσετσενία στη Ρωσική Ομοσπονδία. Ως αποτέλεσμα, οι Ρώσοι σοβαρά επηρεασμένοι από τους αφοσιωμένους τσετσένους αντάρτες να αναγκαστούν να αποσυρθούν το 1996.

Μετά από αυτόν τον πόλεμο, ο ρωσικός στρατός άρχισε να εξετάζει τα μαθήματα από τον α' πόλεμο και άλλες επιχειρήσεις αντιμετώπισης ανταρτοπολέμου με σκοπό να εισβάλλει ξανά στην Τσετσενία. Όταν η εισβολή ξεκίνησε το 1999, οι ρωσικές δυνάμεις ήταν καλύτερα προετοιμασμένες και πιο επιτυχημένες. Επιβλήθηκαν στη μικροσκοπική επαρχία με μια τεράστια δύναμη πυρός και ανθρώπινο δυναμικό, γεγονός που δυσκόλεψε τους αντάρτες της Τσετσενίας να κάνουν ελιγμούς. Αν και ο ασύμμετρος πόλεμος παραμένει μέχρι σήμερα, οι Ρώσοι είχαν τον έλεγχο της πλειοψηφίας της χώρας μέσα σε ένα χρόνο τοποθετώντας φιλορωσική κυβέρνηση και διατηρώντας την Τσετσενία εντός Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Σκοπός

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να εξετασθεί η στρατηγική της Ρωσίας και κατά πόσο ήταν επιτυχημένη στις επιχειρήσεις εναντίον των ανταρτών στην Τσετσενία από τον α΄ πόλεμο έως σήμερα. Οι επιχειρήσεις που θα αναλυθούν θα είναι οι δύο ρωσικές εισβολές της Τσετσενίας, ο πρώτος πόλεμος που διήρκεσε από το 1994 έως το 1996 και ο δεύτερος πόλεμος που ξεκίνησε το 1999. Θα εξετασθεί επίσης πόσο καλά οι Ρώσοι αντιμετώπισαν στους δύο πολέμους τους τσετσένους αυτονομιστές, αν αναλύθηκαν τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τον πρώτο πόλεμο και αν υλοποιήθηκαν στις ρωσικές μάχες κατά τη δεύτερη εισβολή. Τέλος, θα εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με την αποτίμηση της ρωσικής στρατηγικής που ακολουθήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια της προσπάθειας των Τσετσένων ανταρτών για ανεξαρτησία.

Προϋποθέσεις

Ο πρωταρχικός περιορισμός αυτής της εργασίας είναι ό,τι εξαρτάται πλήρως από δευτερεύουσες πηγές. Οι ρωσικές υπηρεσίες ασφαλείας δεν δημοσιεύουν σχέδια στρατηγικής και γραπτά για διδάγματα που αντλήθηκαν. Επιπλέον, πολύ λίγα αποσπάσματα είναι διαθέσιμα σε γραπτά από επίσημες ρωσικές δημοσιεύσεις.

Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν διαθέσιμα επαρκή δευτερεύοντα υλικά πηγής σε δημοσιεύσεις, βιβλία από μαρτυρίες καθώς και ξένα επιστημονικά περιοδικά και άρθρα για να εξαχθούν σχετικά θέματα και σχετικά ζητήματα και να αναλυθούν σωστά οι ρωσικές μάχες εναντίον των ανταρτών και στους δύο πολέμους.

Το πεδίο αυτής της διατριβής περιορίζεται στην ανάλυση του βαθμού στον οποίο οι ρωσικές υπηρεσίες στρατού και ασφαλείας αντιμετώπισαν τον πόλεμο κατά τη διάρκεια των δύο Τσετσένικων συγκρούσεων. Συγκεκριμένες συγκρίσεις μπορούν να αντληθούν στα ρωσικά διδάγματα μεταξύ των δύο συγκρούσεων (περίοδος μεσοπολέμου) λόγω της σύντομης διάρκειας μεταξύ τους.

Εξετάστηκε εκτός από τη Γεωγραφία της περιοχής, και το στρατιωτικό υπόβαθρο του τσετσένικου λαού πριν το 1994, προκειμένου να διαπιστωθεί η ιδιοσυγκρασία, η εθνική συνείδηση και το φρόνημα αυτού του λαού, όπως διαμορφώθηκε από τη ρωσο-τσετσενική σύγκρουση, που είναι μία από τις μακρύτερες και πιο παρατεταμένες συγκρούσεις στη σύγχρονη ιστορία, που καλύπτει περίπου τρεις αιώνες.

Ανταρτοπόλεμος και Αντι-Ανταρτοπόλεμος

4. Ορισμοί ΑΠ και Α-ΑΠ

Ως ανταρτοπόλεμοι ορίζονται οι συγκρούσεις στις οποίες μια κατώτερη δύναμη, αυτόχθονες της περιοχής ή πολιτικό κίνημα με βάση την επιλογή της, για ανατροπή μιας κατάστασης, αντιμετωπίζει συνήθως μια ανώτερη στρατιωτική δύναμη είτε στο εσωτερικό είτε στο εξωτερικό. Οι ανταρτοπόλεμοι είναι οργανωμένοι σε χαμηλό επίπεδο, εντοπίζονται σε μια ανατροπή, χρησιμοποιώντας βία για να καταλάβουν, να ακυρώσουν ή να αμφισβητήσουν την πολιτική αρχή σε μια περιοχή.¹ Οι ανταρτοπόλεμοι είναι αγώνες πάνω σε αμφισβητούμενο πολιτικό χώρο, είναι λαϊκές εξεγέρσεις που διαμορφώνονται και αναπτύσσονται μέσω προϋπαρχουσών κοινωνιών. Επιπλέον, πρόκειται για συγκρούσεις χαμηλής έντασης όπου η νίκη δεν μπορεί να εξασφαλιστεί από το εδαφικό κέρδος ή την ανώτερη στρατιωτική δύναμη, με αποτέλεσμα οι παραδοσιακές συμβατικές και αποφασιστικές μάχες να αντικαθίστανται από μια σειρά τακτικών εμπλοκών.²

Ως ανταρτοπόλεμοι σύμφωνα με το ΝΑΤΟ,³ ορίζονται οι στρατιωτικές και παραστρατιωτικές επιχειρήσεις που διεξάγονται σε κατεχόμενες από τον εχθρό ή και σε εχθρικές περιοχές από άτακτες, βασικά ντόπιες δυνάμεις. Μία συμβατική στρατιωτική δύναμη μπορεί συνήθως για περιορισμένο χρονικό διάστημα να εκτελέσει επιχειρήσεις ανταρτοπόλεμου.

Είναι δύσκολο να προσδιορισθούν οι διαφορές μεταξύ ανταρτοπολέμου και τρομοκρατίας. Ο ανταρτοπόλεμος προσπαθεί να πλήξει τις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας του αντιπάλου ως σύνολο, με τελικό στόχο την κατοχή του επίμαχου εδάφους ενώ η τρομοκρατία συνίσταται σε μεμονωμένα χτυπήματα που σε μεγάλο βαθμό στρέφονται εναντίον μη στρατιωτικών στόχων και δεν συνδυάζονται άμεσα με προσπάθεια κατοχής εδάφους. Ο ανταρτοπόλεμος και η τρομοκρατία συχνά συνυπάρχουν αλλά ο ανταρτοπόλεμος αποτελεί σαφώς μεγαλύτερη απειλή για την κατεστημένη εξουσία από ότι η τρομοκρατία.

Αν μια μεγάλη δύναμη που φέρει συντριπτικά ανώτερους πόρους, τεχνολογία και έχει πλεονέκτημα σε έναν μικρό πόλεμο, έναντι σε δυνάμεις ανταρτών που

¹Bureau of Political Military Affairs, (2009), *U.S. Government Counterinsurgency Guide*. σελ. 2.

²Cassidy R. (2003). *“Russia in Afghanistan and Chechnya: Military Strategic Culture and the Paradoxes of Asymmetric Conflict”*. Carlisle, PA, USA: Strategic Studies Institute., σελ.6.

³ Dictionary of Military Terms, (1988), The Joint Chiefs of Staff, U.S. Department of Defense, New York, Arco, σελ. 159.

αγωνίζονται για την καταπολέμηση της εξουσίας μπορεί να είναι ικανή να τους συντρίψει ή να αντιμετωπίσει απίστευτα παρατεταμένους αγώνες ενάντια στους τοπικούς αντάρτες με αμφίβολη έκβαση.

Οι αντάρτες από τη μεριά τους τείνουν να αποφεύγουν τις συγκρούσεις μεγάλης κλίμακας με τις δυνάμεις Α-ΑΠ, στηρίζονται σε δράσεις μικρής κλίμακας, όπως ένοπλες ενέργειες, επιδρομές και άλλες τακτικές που επιτρέπουν στους αντάρτες να ελαχιστοποιούν τη διάρκεια της επαφής με τις δυνάμεις Α-ΑΠ προκαλώντας το μέγιστο ύψος ζημιών ενώ εκθέτουν τους αντάρτες όσο λιγότερο γίνεται. Παρά τις δυνάμεις Α-ΑΠ που κερδίζουν πολυάριθμες τακτικές νίκες στο πεδίο της μάχης, μια τέτοια δύναμη μπορεί τελικά να χάσει τον πόλεμο εάν συνεχίσει να δρα σε παρατεταμένο χρόνο και γίνει πολιτικά μη δημοφιλής με αποτέλεσμα την απώλεια της εγχώριας ή και της διεθνούς υποστήριξης.

α. Τακτική Ανταρτοπολέμου. Το φαινόμενο του ανταρτοπολέμου είναι ευρύτατα διαδεδομένο στις μέρες μας. Αρκετοί αναλυτές πιστεύουν ότι ο ανταρτοπόλεμος θα αποτελέσει τη βασική μορφή πολέμου στο μέλλον, σε κάθε περίπτωση όμως η σημασία του είναι τεράστια και οι επιπτώσεις του δύναται να επιφέρουν ιδιαίτερα πλήγματα στις δομές που θα κατευθυνθεί. Ο ανταρτοπόλεμος δύναται να στοχοποιήσει το τρίγωνο Κλαούζεβιτς (Κράτος – Πληθυσμός – Ένοπλες Δυνάμεις) και προσπαθεί να πλήξει τις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας του αντιπάλου ως σύνολο, με τελικό στόχο την κατοχή του επίμαχου εδάφους ενώ η τρομοκρατία συνίσταται σε μεμονωμένα χτυπήματα που σε μεγάλο βαθμό στρέφονται εναντίον μη στρατιωτικών στόχων και δεν συνδυάζονται άμεσα με προσπάθεια κατοχής εδάφους.⁴ Ο ανταρτοπόλεμος και η τρομοκρατία συχνά συνυπάρχουν αλλά ο ανταρτοπόλεμος αποτελεί σαφώς μεγαλύτερη απειλή για την κατεστημένη εξουσία από ότι η τρομοκρατία.

Ο ανταρτοπόλεμος έχει όλα τα χαρακτηριστικά ενός συμβατικού πολέμου αλλά διαθέτει και κάποια επιπλέον λόγω της ειδικής του μορφής. Αρχικά πρόκειται για ένα πόλεμο χωρίς σταθερές αφού το έμψυχο υλικό του είναι μαζεμένο στη τύχη, η δομή καθώς και η πειθαρχία του είναι υποτυπώδεις. Αυτά έχουν σαν συνέπειες, τη δυσκολία διατύπωσης προτάσεων που να έχουν γενική εφαρμογή στον ανταρτοπόλεμο, οι μορφές που μπορεί να πάρει είναι απεριόριστες και χαρακτηρίζεται από τεράστια έκλυση εχθρικών συναισθημάτων, γεγονός που του

⁴ FM 3-24 MCWP 3-33.5 (2006) “Counterinsurgency”, Washington DC, HQ Department of US Army, σ. 1-19.

προσδίδει μεγάλη αγριότητα. Δεύτερο χαρακτηριστικό είναι οι περιορισμένοι πόροι των δυνάμεων που τον διεξάγουν το οποίο καθορίζει και τον τρόπο ενεργείας των ανταρτών ο οποίος έχει σκοπό την επιβίωση και ως εκ τούτου δίνουν μάχη όταν η νίκη είναι εξασφαλισμένη ή εάν περικυκλωθούν.

Οι πιθανότητες επιτυχίας του ανταρτοπόλεμου εξαρτώνται από το βαθμό ανάμειξης της εξεγερμένης εθνότητας(έστω και παθητική υποστήριξη) με την κυρίαρχη εθνότητα στις περιοχές που δρα το αντάρτικο κίνημα.⁵ Γενικά οι συμβατικές δυνάμεις έχουν αυξημένα κίνητρα να προβούν σε αντίποινα εναντίον του αλλοεθνούς πληθυσμού που πιθανόν να υποστηρίζει τους αντάρτες. Η σημασία της μορφολογίας του εδάφους και η γνώση αυτού είναι μεγάλη στον ανταρτοπόλεμο. Μεγάλο θέμα έχει δημιουργηθεί με το αν οι πόλεις ευνοούν τον ανταρτοπόλεμο ή όχι. Μέχρι πρότινος υπήρχε η πεποίθηση ότι οι πόλεις είναι ακατάλληλες για ανταρτοπόλεμο αλλά ιδεώδεις για δολιοφθορές και τρομοκρατικές ενέργειες. Η πρόσφατη εμπειρία των επιχειρήσεων δείχνουν ότι οι πόλεις είναι εξίσου ευνοϊκές και για τον ανταρτοπόλεμο. Επίσης απαραίτητη προϋπόθεση είναι η υποστήριξη του πληθυσμού στις δυνάμεις που εκτελούν ανταρτοπόλεμο έστω και παθητική. Η στρατηγική του ανταρτοπόλεμου συνίσταται στην αποκέντρωση δυνάμεων. Η επιτυχής κατάληψη και διατήρηση αμυντικών γραμμών σηματοδοτεί τη μετεξέλιξη του ανταρτοπόλεμου σε συμβατικό πόλεμο. Σε επιχειρησιακό επίπεδο ο ανταρτοπόλεμος χαρακτηρίζεται από έμφαση στην ευκινησία, στον αιφνιδιασμό, στη νυχτερινή δράση και στην ενέδρα.⁶

Οι νεοσύστατες ομάδες ανταρτών είναι συχνά μικρές και αγωνίζονται με περιορισμένα μέσα. Παρόλα αυτά, έχουν αισιόδοξους στρατηγικούς στόχους, όπως την ελευθερία, την ανεξαρτησία ή τη νίκη της πολιτικής σκέψης τους. Ως αποτέλεσμα, οι αντάρτες εκδηλώνουν συχνά την προθυμία τους να δεχθούν υψηλότερο κόστος και να επιμείνουν σε αποτυχίες. Ο πρωταρχικός στόχος μιας εξέγερσης είναι να δημιουργήσει αρκετή αστάθεια και ένα ανταγωνιστικό σύστημα ελέγχου του πληθυσμού ώστε η κυβέρνηση να μην μπορεί να διαχειριστεί την περιοχή. Οι εξεγερμένοι βασίζονται σε ασύμμετρες τακτικές, καθώς έχουν λίγες ελπίδες να κερδίσουν σε μια μεγάλη αντιπαράθεση. Έτσι, οι αντάρτες προσπαθούν να προκαλούν μικρά πλήγματα σε τοπικές αντιπαραθέσεις μικρής κλίμακας με την

⁵ Kennedy John F. (October 1977), “*Principles of Resistance*”, Student Handout, U.S. Army, Special Warfare Center, σελ. 15.

⁶ FM 3-24 MCWP 3-33.5 (2006) όπ., σ. 1-19.

ελπίδα ότι η συνέχιση του πολέμου θα είναι πολιτικά δαπανηρή για τις δυνάμεις Α-ΑΠ ώστε να συνεχίσουν τις επιδιώξεις τους.

β. Αντιμετώπιση Ανταρτοπολέμου. Οι δυνάμεις εναντίον ανταρτών, από την άλλη πλευρά, είναι συχνά ποσοτικά όσο και ποιοτικά ανώτερες, αλλά πολεμούν κατά περιορισμένων στόχων.⁷ Σήμερα κάθε φορά που γίνεται λόγος, είτε σε εθνικό είτε σε διεθνές επίπεδο, για ανάληψη επιχειρήσεων καταπολέμησης ανταρτών, εκδηλώνεται μία έντονη άρνηση και απέχθεια απέναντι σε αυτήν την προοπτική. Οι λόγοι είναι προφανείς και μεταφράζονται σε υψηλό φόρο αίματος, τεράστιο οικονομικό κόστος, και αμφίβολο αποτέλεσμα. Οι επιχειρήσεις καταπολέμησης ανταρτών είναι πολύ περίπλοκες καθώς οι δυνάμεις του πρέπει να ξεπεράσουν απλά την καταπολέμηση των ανταρτών και να προστατεύσουν τον πληθυσμό.⁸ Από την άλλη πλευρά, οι εξεγερμένοι πρέπει να αποδείξουν ό,τι έχουν τη δυνατότητα να προκαλέσουν αρκετό χάος για να αποδείξουν ό,τι οι δυνάμεις Α-ΑΠ και άλλες αρχές δεν μπορούν να παρέχουν επαρκή ασφάλεια.

Οι επιχειρήσεις καταπολέμησης ανταρσίας περιλαμβάνουν όλες εκείνες τις στρατιωτικές, παραστρατιωτικές, πολιτικές, οικονομικές, ψυχολογικές ενέργειες που αναλαμβάνονται από μία κυβέρνηση, προκειμένου να νικηθεί μία ανταρσία.⁹ Οι στόχοι των δυνάμεων Α-ΑΠ δεν έχουν να κάνουν αυστηρά με μάχες με τα αντάρτικα στοιχεία, αλλά και με τη διατήρηση της τάξης, την προστασία του πληθυσμού καθώς και την προστασία σημαντικών υποδομών.¹⁰ Χωρίς ασφαλές περιβάλλον δεν μπορούν να εφαρμοστούν μόνιμες επιχειρήσεις εναντίον των ανταρτών. Εξαιτίας αυτού, τα αρχικά στάδια των λειτουργιών τους απαιτούν γενικά μεγάλες ποσότητες δυνάμεων Α-ΑΠ για την προστασία του πληθυσμού και μεγάλο αριθμό ατόμων που διεξάγουν επιχειρήσεις για παρατεταμένες χρονικές περιόδους. Οι επιτυχημένες επιχειρήσεις Α-ΑΠ έχουν κατορθώσει να ελέγξουν ή να διαμεσολαβήσουν στην πληροφοριοδότηση από τα μέσα ενημέρωσης, βοηθώντας την προπαγάνδα εναντίον του πληθυσμού-στόχου και ελαχιστοποιώντας τα αρνητικά μηνύματα που λαμβάνει ο τοπικός πληθυσμός. Πρόκειται για μια στρατιωτική επιχείρηση που αποσκοπεί στη συγκράτηση της εξέγερσης, ενώ παράλληλα αποτελεί μια πολιτική εκστρατεία που

⁷ Cassidy R. (2003), *ό.π.*, σελ. 5.

⁸ Lynn, J. (2005, July-August), “*Patterns of Insurgency and Counterinsurgency*”. Academic journal article, Military Review.

⁹ FM 3-24 MCWP 3-33.5 (2006) *ό.π.*, σ. 1-19.

¹⁰ Kitson, Frank. (1971). “*Low-Intensity Operations: Subversion, Insurgency, Peacekeeping*”, Harrisburg PA, Stackpole Books, σελ.78-79.

επιδιώκει να αντιμετωπίσει τις βαθύτερες αιτίες της εξέγερσης.¹¹ Όλες οι ενέργειες πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να καταστρέψουν, να περιλάβουν, να περιθωριοποιήσουν ή να επιλέξουν τους αντάρτες από ένα μείγμα με το λοιπό άμαχο πληθυσμό. Η απόλυτη νίκη εμφανίζεται όταν οι αντάρτες απομονώνονται ή περιθωριοποιούνται από την κοινωνία, δίνοντας μεγάλη βαρύτητα στην αναζήτηση, συλλογή και ανάλυση όλων των απαραίτητων δεδομένων και πληροφοριών με παράλληλη κατανόηση του πολιτιστικού και πνευματικού τους υπόβαθρου, καθώς και την αποκρυπτογράφηση της στάσης και της συμπεριφοράς τους ώστε η απομόνωση να παραμένει μόνιμη λόγω της πιθανής υποστήριξης του πληθυσμού.

Οι επιτυχημένες δυνάμεις εναντίον ανταρτών πρέπει να καταφέρουν τελικά να μειώσουν τα επίπεδα βίας για να επιτρέψουν τη μετάβαση από τις δυνάμεις Α-ΑΠ στις αστυνομικές δυνάμεις περιφρούρησης και ασφαλείας καθώς όλες οι επιχειρήσεις τους σχετίζονται με τη δυσχέρεια στην προσπάθεια να κερδηθεί «η καρδιά και το μυαλό» του πληθυσμού, ένας σχετικά ρεαλιστικός στόχος, ο οποίος δυσχεραίνει ως προς την επίτευξή του όταν η φύση της ανταρσίας είναι ιδεολογικής ή εθνοτικής μορφής. Αυτό είναι ζωτικής σημασίας, επειδή οι δυνάμεις εναντίον ανταρτών δεν μπορούν κατ' ανάγκη να διατηρήσουν τη νομιμότητά τους επ' αόριστον και οφείλουν να βοηθούν τις δυνάμεις του φιλοξενούντος έθνους στην ανάπτυξη των αυτοχθόνων δυνάμεων και των τρόπων ασφαλείας. Η βοήθεια αυτή περιλαμβάνει την εκπαίδευση των δυνάμεων του φιλοξενούντος έθνους και παροχή εξοπλισμού για χρησιμοποίησή τους παράλληλα με τις δυνάμεις Α-ΑΠ στις επιχειρήσεις.

Ο πρωταρχικός τρόπος με τον οποίο επιτυγχάνεται τελική νίκη στον πόλεμο εναντίον των τρομοκρατών είναι η εξασφάλιση της υποστήριξης του πληθυσμού που επιζητεί να επιστρέψει στην κανονικότητα.¹² Οι επιχειρήσεις καταπολέμησης ανταρσίας δεν μπορούν να περιμένουν μέχρι να κερδηθεί η σύγκρουση για να κερδηθεί στη συνέχεια η υποστήριξη του πληθυσμού αλλά πρέπει να παρέχεται υποστήριξη μόλις επιτευχθεί ασφάλεια σε μια περιοχή. Οι δυνάμεις Α-ΑΠ πρέπει να ενεργούν προληπτικά με τη χρησιμοποίηση πόρων για την ανασυγκρότηση καθώς και την ανακατασκευή των βασικών υπηρεσιών μόλις η περιοχή είναι ασφαλής.

Η ανασυγκρότηση είναι απαραίτητη για την παροχή των απαραίτητων βασικών υπηρεσιών για την τόνωση της μακροπρόθεσμης οικονομικής ανάπτυξης.

¹¹Bureau of Political Military Affairs, (2009). Ό.π.σελ.2-6.

¹² Kitson, Frank. (1971). ό.π., σελ.86-90.

τον 16ο αιώνα, με τους Οθωμανούς και Πέρσες αντιπάλους της. Από τον 17ο αι. οι φυλές των τσετσένων προσχώρησαν στη Σουνιτική θεώρηση (σέκτα) της μουσουλμανικής θρησκείας, με έμφαση στο πρότυπο του μυστικιστικού Σουφισμού,¹⁶ ο οποίος συνδυάζει την αναζήτηση της προσωπικής ένωσης με το θεό και τη δοξασία του ιερού πολέμου (ghazavat), σαν μέσο άμυνας ενάντια στη ξένη κυριαρχία. Η μουσουλμανική θρησκεία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην Τσετσένικη κοινωνία, η οποία είναι αρκετά κλειστή και όλοι διακατέχονται από υψηλό θρησκευτικό και πατριωτικό φρόνημα και είναι δεμένοι με τον τόπο τους.

Γράφημα 1: Χάρτης Νότιας Ρωσίας, Αναδημοσίευση από: Schaefer W. Robert (2010) *The Insurgency in Chechnya and the North Caucasus I*, σελ. XII.

Στα δυτικά της σύνορα βρίσκεται η δημοκρατία της Ινγκουσετίας.¹⁷ Η Γεωργία, εξαπλώνεται πάνω από τα βουνά μέχρι το νότο. Το Νταγκεστάν, Δημοκρατία της ρωσικής ομοσπονδίας, βρίσκεται ανατολικά και βόρεια, ενώ η βόρεια Δημοκρατία της Οσσετίας καλύπτει το βορειοδυτικό τμήμα της Τσετσενικής γης. Το βόρειο μισό της Τσετσενίας είναι ένα εύφορο κομμάτι γης που διασχίζεται από τους ποταμούς Τέρεκ και Σούνγια. Το νότιο μισό περικλείει τους δασώδεις πρόποδες που φθάνουν ως τις βόρειες πλαγιές της οροσειράς του Καυκάσου.

¹⁶ Dunlop, J. (1998). "Russia Confronts Chechnya: Roots of a Separatist Conflict". London, UK: Cambridge University Press, σελ. 3-5.

¹⁷ Όπως στο Γράφημα 2.

SOUTHERN RUSSIA AND THE CAUCASUS. Courtesy of I. B. Tauris

Γράφημα 2: Χάρτης Νότιας Ρωσίας- Καυκάσου, Αναδημοσίευση από: Williams Brian Glyn (2015), *Inferno in Chechnya*,: σελ.Χ.

Οι Τσετσένοι αρχικά ήταν βοσκοί και κτηνοτρόφοι και μέχρι το 1989 ζούσαν σε αγροτικές περιοχές. Οι πλούσιες πετρελαιοπηγές που βρίσκονταν γύρω από το Γκρόζνυ(πρωτεύουσα), είχαν ήδη υποστεί εκμετάλλευση από το 1893. Αν και η τωρινή παραγωγή πετρελαίου έχει παρακάμσει,¹⁸ το Γκρόζνυ έχει παραμείνει σημαντικό κέντρο διύλισης (περίπου 6.500.000 τον. πετρελαίου το 1992) και πετροχημικής παραγωγής. Αποτελεί ένα κομβικό σημείο για εμπόριο μέσω των οδικών και σιδηροδρομικών αξόνων, αλλά και για σημαντικούς αγωγούς πετρελαίου και φυσικού αερίου. Η απασχόληση στην πετρελαιοβιομηχανία του Γκρόζνυ αποτέλεσε πόλο έλξης για πολλούς Ρώσους. Κυρίαρχη εθνότητα της Δημοκρατίας είναι οι Τσετσένοι, οι οποίοι εκπροσωπούν το 93,5% του πληθυσμού.

6 Ιστορικά στοιχεία (προ 1994)

Οι Τσετσένοι και οι πρόγονοί τους έχουν ζήσει στο Βόρειο Καύκασο για πολλές χιλιάδες χρόνια,¹⁹ πολεμώντας διαρκώς για την επιβίωση της διακριτής τους - γλωσσικά και θρησκευτικά - κοινότητας. Σε ό,τι αφορά τη μετεξέλιξη της τσετσενικής κοινωνίας από έναν ορειβίο μουσουλμανικό πληθυσμό σε ένα εν πολλοίς γένος τζιχαντιστών ανταρτών με ακραία μαχητική δράση, οι Τσετσένοι έχτισαν σε μεγάλο βαθμό την εθνική τους ταυτότητα πάνω στη μάχη για επιβίωση και επικράτηση με το ρωσικό στοιχείο. Αντίστοιχα για το ρωσικό κράτος, η Τσετσενία είναι μια μισητή εμμονή μιας εθνοτικής και θρησκευτικής οντότητας που

¹⁸ <https://athens.indymedia.org/post/1515694/>

¹⁹ <https://www.thepressproject.gr/article/67359/I-rosiki-eisboli-sti-Tsetsenia-kai-mia-ksexasmeni-istoria>.

επικεντρώνει συναισθήματα περιφρόνησης και φόβου. Η ρωσο-τσετσενική σύγκρουση είναι μία από τις μακρύτερες και πιο παρατεταμένες συγκρούσεις στη σύγχρονη ιστορία, καλύπτοντας τρεις αιώνες. Η προέλευση των συγκρούσεων τοποθετείται ήδη από το 1785, όταν οι Τσετσένοι πολέμησαν εναντίον του ρωσικού επεκτατισμού στις χώρες τους στον Καύκασο.²⁰

Παρά ταύτα, οι Τσετσένοι απαίτησαν κατά διαστήματα την αποκατάσταση της ανεξαρτησίας τους και επαναστάτησαν κατά της Ρωσικής Αυτοκρατορίας μεταξύ του 1817 και του 1864, το 1878 αλλά και το 1917. Τον Μάιο του 1918, στο Συνέδριο των αντιπροσώπων των λαών του βορείου Καυκάσου, θα ανακηρύξουν την Ορεινή Δημοκρατία με επτά τμήματα.²¹ Στα μέσα της δεκαετίας του 1920, ο Στάλιν θα δημιουργήσει μια Σοβιετική Ορεινή Δημοκρατία, με την υπόσχεση να δοθεί ο μέγιστος βαθμός αυτονομίας. Οι εκπρόσωποι των ορεινών συμφώνησαν, με την προϋπόθεση ό,τι η κυβέρνηση δεν θα επεμβαίνει στα εσωτερικά τους ζητήματα και ό,τι στη Δημοκρατία θα ισχύει η σαρία.

Η ύπαρξη της εθνικής ιστορίας της ΕΣΣΔ και της σημερινής ρωσικής ομοσπονδίας αναφέρεται στην ατελείωτη προσπάθεια του ρωσικού έθνους να επιβληθεί σε όλα τα έθνη της περιφέρειας του.²² Στην αρχή, στα 1922 συγκροτήθηκε μια ΕΣΣΔ από 4 ομοσπονδιακά κράτη (Ενωσιακές Δημοκρατίες) που είχαν το δικαίωμα της απόσχισης. Αυτά ήταν: η σοσιαλιστική σοβιετική ομοσπονδιακή δημοκρατία της Ρωσίας, της Ουκρανίας, της Υπερκαυκασίας και της Λευκορωσίας. Επίσης τα ομοσπονδιακά κράτη της Ρωσίας και της Υπερκαυκασίας περιλάμβαναν μέσα τους προπλάσματα άλλων εθνικών κρατών. Σε ό,τι αφορά τη ρωσική ομοσπονδία, αυτή περιλάμβανε μέσα της τη σοσιαλιστική σοβιετική αυτόνομη δημοκρατία του Τουρκεστάν, καθώς και πολλές αυτόνομες περιοχές, όπως ήταν οι μικρές χώρες του βόρειου Καυκάσου, ανάμεσα τους και η Τσετσενο-Ιγκουσετία.

Η Τσετσενο-Ιγκουσετία ενώ αρχικά αποτελούσε μια Αυτόνομη Περιοχή, με το Σύνταγμα του 1936 οι Αυτόνομες Περιφέρειες της Τσετσενίας και της Ιγκουσετίας συγχωνεύτηκαν σε μια ενιαία Αυτόνομη Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία. Από την πλευρά της οικονομικής και πολιτιστικής ωριμότητας, η Τσετσενο-Ιγκουσετία ήταν από το 1936 ώριμη για να πάρει το καθεστώς της

²⁰ Williams Brian Glyn (2015), "Inferno in Chechnya: the Russian-Chechen wars", ό.π. σελ.1-13.

²¹ Τα επτά τμήματα ήταν: Αμπχαζία, Αντιγκέα, Καμπαρντία, Καρατσάγιεβο-Μπαλκαρία, Οσσετία, Τσετσενο-Ιγκουσετία και Νταγκεστάν, Ανάρτηση την 10/3/18 από : <http://neapolitiki.gr/oi-ρίζες-του-ισλαμιστικού-κινήματος>.

²² <https://athens.indymedia.org/post/38600/>.

Ενωσιακής Δημοκρατίας. Εκείνο που της έλειπε ήταν ο ένας από τους τρεις όρους που έβαζε τότε ο Στάλιν για τη μετατροπή της, να μην περικλείεται εξ ολοκλήρου από άλλες Δημοκρατίες. Πραγματικά δίχως πρόσβαση προς το εξωτερικό η χώρα αυτή δε θα μπορούσε πρακτικά να επιβιώσει.

Γράφημα 3: Χάρτης Τσετσενίας Ανάρτηση την 20/2/18 από: <https://www.google.gr/search?q=chechnya+geography&client=firefox>

α Ένα έθνος υπό διωγμό (επιχείρηση “Ορεσίβιος”). Το 1941 ολόκληρος σχεδόν ο Β. Καύκασος αντιμετώπισε με θετικό τρόπο τους Γερμανούς ναζί σαν "απελευθερωτές" από τη σοβιετική εξουσία.²³ Όταν τα γερμανικά στρατεύματα πλησίαζαν, οι εθνικιστές ηγέτες με την υποστήριξη του πληθυσμού έδιωχναν μονομιάς τους Ρώσους εκπροσώπους, της σοβιετικής εξουσίας και έφτιαχναν δικές τους τοπικές επιτροπές. Οι Γερμανοί στηρίχθηκαν πάνω σε αυτούς τους παλιούς πολιτικούς και θρησκευτικούς θεσμούς, ενώ μεγάλος αριθμός Καυκάσιων πολέμησαν στο πλευρό των Γερμανών.²⁴

Η μετέπειτα εξέλιξη αυτής της συνεργασίας απέφερε την πολιτική διάλυσης του Τσετσενικού εθνικού κορμού.²⁵ Στις 23 Φεβρουαρίου του 1944, ανήμερα των εορτασμών για την «Ημέρα του Κόκκινου Στρατού», η Ρωσική μυστική υπηρεσία, η οποία είχε εγκατασταθεί γύρω από τα τσετσενικά χωριά μερικούς μήνες νωρίτερα, συγκεντρώνει στους τσετσενικούς και ινγκουσετίους πληθυσμούς,²⁶ και δρομολογεί την απέλασή τους στις πεδιάδες του Καζακστάν και στα βουνά του Κιργιστάν. Οι Τσετσένοι κατηγορούνταν για προδοσία της páτριας σοβιετικής γης και για συνεργασία με το Γ' Ράιχ. Σύμφωνα με μαρτυρίες, που η ρωσική πολιτεία διαψεύδει,

²³ <https://www.thepressproject.gr/article/67359/I-rosiki-eisboli-sti-Tsetsenia-kai-mia-ksexasmeni-istoria>.

²⁴ Bogdan Henry (1995): "Ιστορία των λαών της ΕΣΣΔ", εκδ. Perrin, σελ. 87.

²⁵ Williams Brian Glyn, (2015), ό.π., σελ. 50-75.

²⁶ Στρατιωτική Επιχείρηση «ΟΡΕΣΙΒΙΟΣ» (operation “mountainner”), Ανάρτηση την 20/2/18 από [s://www.thepressproject.gr/article/67359/I-rosiki-eisboli--sti-Tsetsenia-kai-mia-ksexasmeni-istoria](https://www.thepressproject.gr/article/67359/I-rosiki-eisboli--sti-Tsetsenia-kai-mia-ksexasmeni-istoria).

κατά τη διάρκεια της επιχείρησης, οι ανίκανοι να περπατήσουν σκοτώθηκαν επί τόπου. Οι Τσετσένικες αφηγήσεις ανακαλούν στη μνήμη με ιδιαίτερη φρίκη τη σφαγή εκατοντάδων άρρωστων αμάχων, μεταξύ των οποίων πολλά παιδιά και γυναίκες. Πηγές των Σοβιετικών αρχών επιβεβαιώνουν τις κατηγορίες των Τσετσένων για υψηλό ρυθμό θνησιμότητας, δηλώνοντας ότι μεταξύ του 1944 και του 1948 απεβίωσε περίπου το 24% των Τσετσένων-Ινγκουσετιών που βρέθηκαν εξόριστοι στο Καζακστάν.

Για δώδεκα χρόνια οι εξασθενημένοι Τσετσένοι ζούσαν διασκορπισμένοι, μακριά από την πατρική γη.²⁷ Τον Ιανουάριο του 1957 και μετά το θάνατο του Στάλιν, ο Χρουστσόφ επιτρέπει στους εξόριστους να επιστρέψουν στα πατρία εδάφη. Αυτή η απέλαση άφησε ένα μόνιμο σημάδι στη μνήμη των Τσετσένων και σήμερα θεωρείται από πολλούς ιστορικούς ως «ένα από τα πιο σημαντικά εθνικά τραύματα της σοβιετικής περιόδου».

7 Επικρατούσα Κατάσταση προ Επιχειρήσεων

Έτσι, από την ώρα που η Γεωργία αποσπάστηκε από την ΕΣΣΔ το 1991 δεν υπήρχε κανείς λόγος, ούτε ουσιαστικός ούτε τυπικός, για να μην αποκτήσει η Τσετσενο-Ιγκουσετία το καθεστώς της Ενωσιακής Δημοκρατίας εκτός Ρωσίας και να μην το μεταφράσει αμέσως στην πράξη με αυτόκλητο αποχωρισμό από την ΕΣΣΔ. Βέβαια το νέο ανεξάρτητο κράτος που προέκυψε από αυτόν τον αποχωρισμό ήταν μόνο η Τσετσενία. Οι Ινγκούσιοι δεν έκαναν αντίστοιχο βήμα και έμειναν οικειοθελώς μέσα στη ρώσικη ομοσπονδία σαν αυτόνομη Δημοκρατία της Ινγκουσετίας. Ωστόσο υποστηρίζουν σήμερα σαν λαός και σαν κυβέρνηση έμπρακτα το δικαίωμα ύπαρξης της ανεξάρτητης Τσετσενίας.

Το Ρωσικό σύνταγμα καταγράφει την Τσετσένικη Δημοκρατία σαν ένα μέρος της Ρωσικής Ομοσπονδίας.²⁸ Παρ' όλα αυτά η κίνηση απόσχισης άρχισε να κερδίζει έδαφος, στις 2 Νοεμβρίου του 1991 όταν η Τσετσενία ανακήρυξε μονομερώς την ανεξαρτησία της. Στις 17 Μαρτίου 1992 τέθηκε σε ισχύ σύνταγμα το οποίο όριζε την Τσετσένικη Δημοκρατία ως ένα ανεξάρτητο λαϊκό κράτος που κυβερνάται από την βουλή και τον πρόεδρο της δημοκρατίας, γεγονός που προκάλεσε την αντίδραση της Ρωσίας και τον πρώτο πόλεμο της Τσετσενίας (1994-96).

²⁷ Schaefer W. Robert (2010) "The Insurgency in Chechnya and the North Caucasus From Gazavat to Jihad", Praeger Security International, σελ 103-105

²⁸ (Άρθρο 65): <https://anarchypress.wordpress.com/2010/04/06/%CF%84%CF>.

Γράφημα 4: Χάρτης Τσετσενίας, Αναδημοσίευση από: Russell John, (2007), *Chechnya – Russia’s ‘War on Terror’*, σελ.20.

Με τη δεύτερη ρωσική εκστρατεία το 1999, τερματίστηκε η ντε φάκτο διακηρυχθείσα ανεξαρτησία της Δημοκρατίας της Τσετσενίας που είχε προκύψει μετά τον α΄ Πόλεμο της Τσετσενίας και αποκατέστησε τον ομοσπονδιακό έλεγχο της περιοχής, που παραμένει έως σήμερα.

Επιχειρήσεις Ρωσίας-Τσετσενίας(1994-σήμερα)

8 1^{ος} Πόλεμος

α. Αίτια –Αφορμές. Η απέλαση άφησε ένα μόνιμο εθνικό τραύμα στη μνήμη των Τσετσένων. Πολλοί απόγονοι των λαών της Βορείου Καυκάσου ζουν μέχρι σήμερα με την πίκρα και το μίσος από την απέλαση των προγόνων τους και αυτό έπαιξε σημαντικό ρόλο στη δυσπιστία της Τσετσενίας απέναντι στο Κρεμλίνο και μερικώς κίνητρο για τη ανακήρυξη της ανεξαρτησίας το 1991.

Το 1990-91 μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης η βουλή της Τσετσενο-Ινγκουσετίας που περιλάμβανε όλες τις πολιτικές ομάδες αυτοανακηρύχθηκε σε αυτόνομη δημοκρατία και αποχώρησε από τη Ρωσική Ομοσπονδία. Όμως η Ρωσία απέρριψε την απόφαση αυτή και δεν αναγνώρισε ποτέ την αυτόκλητη ανεξαρτησία της Τσετσενίας.²⁹ Ο παράγοντας του πετρελαίου αποτέλεσε έναυσμα για την έναρξη του πολέμου αλλά και κίνητρο για τη διατήρηση της τσετσενικής διαμάχης. Στο παρελθόν η βιομηχανία πετρελαίου της Τσετσενίας ήταν ο δεύτερος μετά το Αζερμπαϊτζάν, παραγωγός πετρελαίου της Σοβιετικής Ένωσης. Στο 1970 η Τσετσενία παρήγαγε 21.5 εκατ. τόνους πετρελαίου ετησίως, πέφτοντας στα 6 εκατ. πριν τον

²⁹ Ναπολεόνι Λ. (2005), «Στην διάρκεια... ..εναντίον της Τσετσενίας», *“Οικονομία του Τρόμου, Ο Νέος Ιερός Πόλεμος”*, Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες, σελ 292..

πόλεμο ενώ η παράνομη εξόρυξη κυμαίνεται από 100.000 μέχρι 2 εκατ. τόνους ετησίως, σύμφωνα με την επίσημη εκτίμηση.³⁰

Το διυλιστήριο του Γκρόζνυ, το μεγαλύτερο της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, ήταν ακατάλληλο για το τσετσενικό πετρέλαιο το οποίο αναγκαστικά μεταφέρονταν σε ειδικό διυλιστήριο στο ρωσικό λιμάνι Τουάπσε της Μαύρης Θάλασσας. Δεδομένου του πολέμου και της παρακμής που διένυε, η τσετσενική πετρελαιοβιομηχανία Grozneft δεν ήταν και το δελεαστικότερο διακύβευμα στο διαπραγματευτικό παιχνίδι που οδήγησε στην ιδιωτικοποίηση της ρωσικής πετρελαιοβιομηχανίας, που παραμένει κρατική, με το 49% του μεριδίου της να ελέγχεται από τη φιλο-ρωσική τοπική κυβέρνηση της Τσετσενίας και το 51% από την κρατική ρωσική εταιρεία Rosneft. Η Grozneft αποτελεί την πιο διαυγή πηγή εισοδήματος και πάροχο δημόσιων υπηρεσιών για τους τσετσένους.³¹

Λίγο πριν την κατάρρευση της ΕΣΣΔ, τη δεκαετία του 1980 ξεκινά και σχηματίζεται και το αποσχιστικό κίνημα της Τσετσενίας υπό τον πρόεδρο Ντουντάγιεφ, στου οποίου το πρόσωπο ο Γιέλτσιν είχε δει αρχικά έναν σύμμαχο ενάντια στον Γκορμπατσόφ. Ωστόσο η αυτόνομη δράση και ο επαναστατικός χαρακτήρας του Ντουντάγιεφ, αποξένωσε τους Ρώσους, δημιουργώντας έναν σκληρό πυρήνα από εγκληματίες, μισθωμένους οπλαρχηγούς και μέλη του υποκόσμου και της παραοικονομίας. Την περίοδο της ηγεσίας του η πετρελαιοβιομηχανία της Τσετσενίας σημείωσε σοβαρή ύφεση. Έτσι φθάνουμε σε έναν πόλεμο στη φάση της οικονομικής και κοινωνικής διαφθοράς που διένυε η Ρωσία που επισφράγισε την συνακολουθούμενη οικονομική και πολιτική κρίση της Ρωσίας που οδήγησε στην κατάρρευση του ρουβλίου (1998).³²

Όσον αφορά το γεωπολιτικό περιβάλλον, τα πραγματικά αίτια του πολέμου ήταν ο πετρελαιοαγωγός που διασχίζει την αποσχιστική δημοκρατία που η ανάκτηση του ελέγχου του, θα μπορούσε να κάνει το αζερικό πετρέλαιο να περάσει καταρχήν στο Νοβοροσίσκ (ρωσικό λιμάνι στη Μαύρη Θάλασσα) και από κει προς Μπουργκάς- Αλεξανδρούπολη.³³ Έτσι ο ανταγωνισμός ΗΠΑ-ΕΣΣΔ για την κατασκευή αγωγού που θα διοχέτευε πετρέλαιο της Κασπίας στη Μεσόγειο, με τα συνεπακόλουθα πολιτικά και οικονομικά οφέλη, συνέπεσε με το ξέσπασμα του

³⁰ Kaldor Mary, Terry Lynn Carl, Yahia Said, (2007), “Oil Wars”, London Pluto Press, σελ. 131.

³¹ Δελαστίκ Γ. (2001), “Αποκάλυψη Τώρα. Ο Δρόμος προς τη Μονοκρατορία. Μέση Ανατολή, Πετρέλαια, Ισλάμ”, Αθήνα, Λιβάνη. Σελ 46-68.

³² «Η κληρονομιά του Γιέλτσιν στον Πούτιν», και «Ανάπτυξη της Ρωσικής Οικονομίας». Ανάρτηση την 17/2 /18 από: www.news.kathimerini.gr. (29/4/2007).

³³ Δελαστίκ Γ. (2001), ό.π. σελ.87.

πολέμου. Η δημιουργία του αγωγού της αμερικανικής πρότασης που θα διέρχεται από τη Γεωργία παρακάμπτοντας τη Ρωσία (Μπακού-Τιφλίδα-Τσεϊχάν) μείωνε τον έλεγχο της Ρωσίας πάνω στις νέες ανεξάρτητες δημοκρατίες που είχαν αναδυθεί μετά την πτώση της ΕΣΣΔ. Επιπρόσθετα το ενδεχόμενο διεύρυνσης του ΝΑΤΟ με άνοιγμα προς τις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες και η εμφάνιση του άξονα Ουκρανίας-Γεωργίας- Αζερμπαϊτζάν με τη στήριξη των ΗΠΑ, αντιμετωπίστηκε από το ρωσικό κατεστημένο ως σοβαρή απειλή. Μια ανεξάρτητη Τσετσενία θα μπορούσε πολύ εύκολα να προσκολληθεί σ' αυτόν τον άξονα και να μειώσει σημαντικά τη δυνατότητα μεταφοράς πετρελαίου της Κασπίας μέσω της Ρωσίας. Πράγματι οι Τσετσένοι μείωσαν σημαντικά τη διαπραγματευτική δύναμη της Ρωσίας για τη διαδρομή που θα ακολουθούσε ο κύριος αγωγός εξαγωγής πετρελαίου.³⁴

Αποτέλεσε μεγάλο εφιάλτη στους Ρώσους η απειλή της Τσετσενίας να οδηγήσει ολόκληρο τον Καύκασο εκτός Ρωσίας, αποκόπτοντάς την από τα «αφιλόξενα νερά» της Κασπίας και της Μαύρης Θάλασσας, από ένα παραδοσιακό στρατιωτικό κατεστημένο, αφού εδώ και αιώνες αποτελεί σημείο αναφοράς για την επίτευξη σταθερότητας στην περιοχή.

Τελευταία, σημαντικό ρόλο έπαιξε και η εξέχουσα θέση της Τσετσενίας στον εγκληματικό υπόκοσμο όπου τα μέλη της τσετσενικής μαφίας πίστευαν ότι η κλοπή κρατικής περιουσίας και η παραβίαση του σοβιετικού νόμου ήταν πράξεις πατριωτισμού. Επίσης ένας πιθανός λόγος για την απόφαση της εισβολής ήταν η ανάγκη της Ρωσίας να επιβεβαιωθεί ξανά στη διεθνή σκηνή. Οι οικονομικές δυσπραγίες και η ανάγκη της Ρωσίας να αποδείξει στον εαυτό της και στον κόσμο ότι συνέχιζε να είναι μια βιώσιμη υπερδύναμη,³⁵ έρχεται ταυτόχρονα με την ανάγκη να τερματιστεί ο κατακερματισμός της ομοσπονδίας που είχε αρχίσει με τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας της Λιθουανίας το 1990. “Ήδη από το 1993 είχαν ξεκινήσει επαφές με την αντιπολίτευση της Τσετσενίας για την ανατροπή του Ντουντάγιεφ.³⁶ Η αφορμή τελικά δόθηκε με τις διαδοχικές πειρατείες τεσσάρων λεωφορείων στη γειτονική Ινγκουσετία τον Ιούνιο και Ιούλιο του 1994.

β. Διεξαγωγή. Ο Πρώτος Πόλεμος της Τσετσενίας πραγματοποιήθηκε την περίοδο Δεκ. 1994 – Αυγ. 1996, όπου εξελίχθηκε σε μια αναπόφευκτη στρατιωτική

³⁴ Kaldor Mary, Terry Lynn Carl, Yahia Said, (2007), *ό.π.* σελ.. 137.

³⁵ Janeczko N Matthew (2012), “The Russian Counterinsurgency Operation in Chechnya Part 1: Winning the Battle, Losing the War, 1994 - 1996”, *Small Wars Journal*.

³⁶ Thomas L Timothy, (Published online: 18 Dec 2007).”*The Russian armed forces confront Chechnya: II. Military-political aspects 11–31 December 1994*” *Journal of Slavic Military Studies*.

σύρραξη ανάμεσα στη Ρωσική Ομοσπονδία και τη Δημοκρατία της Τσετσενίας. Τα ρωσικά στρατεύματα, κατόπιν εντολής του Προέδρου Γέλτσιν, εισβάλλουν στην Τσετσενία,³⁷ ενώ η πρωτεύουσα του Γκρόζνυ βομβαρδίζεται ανηλεώς τόσο από πυροβολικό εδάφους όσο και από αέρα. Στο μεγαλύτερο βομβαρδισμό από τον Β΄ ΠΠ, το Γκρόζνυ και οι γύρω πόλεις μεταμορφώθηκαν σε μπάζα παράλληλα με μια πολιορκία που κράτησε μέχρι τις αρχές Μαρτίου όπου άνοιξε το έδαφος για τα βαριά θωρακισμένα ρωσικά στρατεύματα.³⁸

Γράφημα 5 : Η Ρωσική Εισβολή στην Τσετσενία το 1994, Ανάρτηση 20/2/18 από : <https://www.google.gr/search?client=firefox-b&tbm=isch&q=russian+invasion+chechnya+1994>

Το Γκρόζνυ ουσιαστικά ισοπεδώθηκε, ωστόσο από την αρχή,³⁹ ήταν σαφές ό,τι αυτό που θα επακολουθούσε δεν θα ήταν ένας συμβατικός πόλεμος ανάμεσα σε δύο μόνιμους στρατούς. Η ανυπομονησία, η αλαζονεία και η ανικανότητα από πλευράς των ρωσικών στρατευμάτων τους οδήγησαν να προχωρήσουν κατευθείαν στο κέντρο της πόλης του Γκρόζνυ, μη επαρκώς εξοπλισμένα για αστικό πόλεμο και ανεπαρκή ως προς την τακτική επινοητικότητα των τσετσένων μαχητών. Οι Ρώσοι μπήκαν στην πόλη σε μια επίδειξη δύναμης, ελπίζοντας ό,τι η παρουσία των αρμάτων και ένας οργανωμένος και εντυπωσιακός στρατός θα αποθάρρυνε περαιτέρω αιματοχυσία, ειδικά μετά την τρομερή επίδειξη εναέριου και επίγειου βομβαρδισμού της χώρας. Οι μάχες ήταν ανελέητες κατά τον σκληρό αστικό πόλεμο, εντός κατοικημένων περιοχών, που ακολούθησε. Οι Τσετσένοι μπόρεσαν να παραλύσουν

³⁷ Janeczko N. Matthew, (2012), ό.π., σελ.2.

³⁸ http://www.ellinikos-stratos.com/forum/forum_posts.asp?TID=6646.

³⁹ <http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/the-russian-counterinsurgency-operation-in-chechnya-part-1-winning-the-battle-losing-the-war>.

σε πολλές περιπτώσεις τους αριθμητικά μεγαλύτερους εχθρούς μέσω της ανώτερης χρήσης τακτικής μικρών όπλων και αιφνιδιαστικών επιθέσεων κατά μικρές ομάδες από Τσετσένους μαχητές που κινούνταν μέσα και έξω από τα κτίρια και στους στενούς δρόμους για να ασχοληθούν με τα εκτεθειμένα βαριά οπλισμένα και θωρακισμένα ρωσικά στρατεύματα. που τα χτυπούσαν με φορητά αντιαρματικά. Μετά την αρχική ρωσική εκστρατεία του 1994-95, που ολοκληρώθηκε με την καταστροφή της πόλης του Γκρόζνυ, οι ρωσικές ομοσπονδιακές δυνάμεις επιχείρησαν να πάρουν τον έλεγχο της ορεινής περιοχής της Τσετσενίας αλλά παρά την καταφανή υπεροχή τους σε ανθρώπινο δυναμικό, οπλισμό και αεροπορική υποστήριξη, αναχαιτίστηκαν από τους Τσετσένους αντάρτες με πολλές απώλειες και για τις δυο πλευρές.

Οι μαχητές της Τσετσενίας ήταν άρτια εκπαιδευμένοι και πειθαρχημένοι,⁴⁰ επαρκώς εξοπλισμένοι από πρώην ρωσικές εγκαταστάσεις και γνώστες του εδάφους. Η χρήση της πληροφορίας και του χώρου από την Τσετσενία καθώς και η εξαιρετικά εξελιγμένη δικτύωσή τους επέτρεψαν ένα τεράστιο πλεονέκτημα όσον αφορά τη μάχη εκ του συστάδην και ένα ακόμη σημαντικό πλεονέκτημα όσον αφορά τις ψυχολογικές επιπτώσεις στον εχθρό τους καθώς οι ομάδες αντάρτικων μαχητών τροφοδοτούνταν από το μίσος και τον εθνικό φανατισμό και κατέδειξαν αξιοσημείωτα υψηλότερο ηθικό,⁴¹ πέρα από την οικεία γνώση του επικίνδυνου εδάφους. Οι αντάρτες - πολλοί από αυτούς πρώην σοβιετικοί στρατιώτες με μάχες στο Αφγανιστάν - διεξήγαγαν έναν αμυντικό και άγριο πόλεμο τριβής με τα ρωσικά στρατεύματα. Παρόλο που και οι δύο πλευρές έκαναν πράξεις βιαιότητας, οι Τσετσένοι μαχητές ξεπέρασαν τους ρώσους με «τρομερές ψυχολογικές τακτικές». Ως παράδειγμα αναφέρεται η εντολή των ελεύθερων σκοπευτών να στοχεύουν στα πόδια των ρωσικών στρατευμάτων, να τραυματίζουν στρατιώτες, αλλά να μην τους σκοτώνουν και στη συνέχεια να εκτελούν βολές ελεύθερων σκοπευτών από απόσταση στα μέλη διάσωσης που ήταν βέβαιο ό,τι θα έρθουν.

Η στρατηγική του Νουντάγιεφ φαινόταν να στηρίζεται σε ποικίλους κύκλους δυσκολίας και αντίστασης που προσέφεραν μια σειρά ομόκεντρων δαχτυλιδιών που πλησίαζαν στο κέντρο, δηλαδή το Γκρόζνυ.⁴² Ο πρώτος δακτύλιος συνίστατο από Τσετσένους μαχητές στην επαρχία, κυρίως στον τσετσενικό βορρά με σκοπό την

⁴⁰ Galeotti Mark,(2014) "*Russia's Wars in Chechnya 1994-2009*", Osprey Publishing, σελ.22-35.

⁴¹ Williams Brian Glyn, (2015), ό.π. σελ.88-105.

⁴² Thomas L. Timothy. (2007),. Ό.π.

παρενόχληση της πολιτικής αντιπολίτευσης, υποστηριζόμενη από τη Μόσχα, που πραγματοποιούσε επεξηγηματικές συνομιλίες με κατοίκους της περιοχής τόσο της Τσετσενίας όσο της Ινγκουσετίας και του Νταγκεστάν, οι οποίοι έλεγχαν την κίνησή τους και εμποδίζονταν από την πρώτη μέρα. Ο δεύτερος κύκλος της στρατηγικής επικεντρώθηκε σε μια περιοχή περίπου 20-30 χιλιομέτρων έξω από το Γκρόζνυ. Εδώ οι αγωνιστές της Τσετσενίας προσέφεραν πραγματική αντίσταση, συμπεριλαμβανομένων αντιαρματικών όπλων και επιθετικών ενεργειών ενάντια στις ρωσικές θέσεις. Αυτός ο αμυντικός ιμάντας επιβράδυνε την επίθεση από την ανατολή και τη δύση και εμπόδισε την επίθεση από το βορρά. Ο τρίτος δακτύλιος, και ο πυρήνας του, ήταν η πόλη του Γκρόζνυ. Εδώ οι Τσετσένοι έβαλαν σταθερή αντίσταση και προετοιμάστηκαν για αιματηρές συγκρούσεις από σπίτι σε σπίτι. Η αντίσταση της Τσετσενίας είναι οικοδομημένη και υποκινούμενη από θρησκευτικό ζήλο που δεν περιορίζεται από ιδεολογία ή συμφέροντα. Για τους Τσετσένους, είναι ζήτημα επιβίωσης ως λαός και φυλή. Αν ηττηθούν στο Γκρόζνυ, προβλέπονταν αλλαγή στρατηγικής καθώς θα υποχωρούσαν στα βουνά και θα ξεκινούσαν τον αντάρτικο αγώνα ενάντια στις ρωσικές δυνάμεις που παρέμεναν στη δημοκρατία.

Αντίστοιχα οι Ρώσοι κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων,⁴³ φημολογείται έντονα πως έκαναν από τη μεριά τους τρομερά εγκλήματα ως αντίποινα για εκδίκηση. Οι Τσετσένοι βλέποντας ό,τι δεν μπορούσαν να αντιπαρατεθούν στην υπερδύναμη της Ρωσίας, ντυμένοι συνήθως με ρωσικές στολές αποκτούσαν πρόσβαση σε βάσεις για να εκτοξεύουν αιφνιδιαστικές επιθέσεις πίσω από τις εχθρικές γραμμές. Επινοήθηκαν τακτικές για να επιτεθούν στη ψυχή των Ρώσων, με στόχο να δημιουργήσουν ένα «σταθερό, υψηλό επίπεδο ψυχολογικού άγχους» και να υπονομεύσουν το ηθικό τους και τη προθυμία τους να πολεμήσουν. Σε μια μελέτη 1.312 Ρώσων στρατιωτών που συμμετείχαν στον πόλεμο,⁴⁴ το 72% έδειξε σημάδια ψυχολογικής ασθένειας, όπως κατάθλιψη, λήθαργο, αϋπνία, υποχονδρία και κρίσεις πανικού. Οι Τσετσένοι αντάρτες είχαν φανερά επιτύχει με δεξιοτεχνία να υποτάσσουν τον εχθρό τους σε μεγάλο βαθμό πριν καν αρχίσουν οι μάχες. Χρησιμοποιώντας την «έμμεση προσέγγιση» με επιλογή χρόνου, τόπου και μεθόδου μάχης, οι Ρώσοι στρατιώτες ηττούνταν συχνά χωρίς να βλέπουν ποτέ τον εχθρό.

⁴³ Williams Brian Glyn (2015), ό.π., σελ. 173-176 και Russell John, (2007), “*Chechnya – Russia’s War on Terror*”, Routledge, σελ.53-68.

⁴⁴http://small_wars_journal.com/jrnl/art/the-russian-counterinsurgency-operation-in-chechnya-part-1-winning-the-battle-losing-the-war.

Με την κλιμάκωση του πολέμου η ρωσική δημόσια στήριξη άρχισε να καταρρέει, καθώς οι δημοσιογραφικές αναφορές συνέχισαν να επισημαίνουν στο κοινό της Ρωσίας την πραγματικότητα του πολέμου.⁴⁵ Υπό το πρίσμα των σοβιετικών μέσων ενημέρωσης, η επιτυχία των στρατευμάτων ήταν δεδομένη και η βαριά λογοκρισία όλων των μέσων μαζικής ενημέρωσης θα εξασφάλιζε ότι οτιδήποτε αντιβαίνει στην επίσημη γραμμή του κόμματος θα αντιμετωπίζεται με εχθρότητα και καχυποψία. Όχι όμως τόσο στα νέα ρωσικά μέσα ενημέρωσης που μέσα σε μια θλιβερή μικρή δημόσια υποστήριξη για έναν ολοένα και πιο ενοχλητικό πόλεμο, το Κρεμλίνο αντιμετώπισε μια κρίσιμη κατάσταση ομηρίας στη νότια ρωσική πόλη Μπουντινόφσκ.⁴⁶ Τον Ιούνιο του 1995, τσετσένοι αντάρτες υπό τη διοίκηση του Σαμίλ Μπασάγιεφ διείσδυσαν στη Ρωσία με ρωσικά φορτηγά του Στρατού και εισήλθαν στην πόλη όπου επιτέθηκαν στο ταχυδρομείο, το κέντρο διοίκησης, το αστυνομικό τμήμα και την αγορά. Μετά από αυτή την έξαρση, οι αντάρτες κατέλαβαν το νοσοκομείο της πόλης και πήραν 1.500 ομήρους. Οι Τσετσένοι, που χρησιμοποίησαν τους ομήρους ως ανθρώπινες ασπίδες, απέκρουσαν αρκετές προσπάθειες από τις ρωσικές δυνάμεις για να τους απομακρύνουν, ενώ πολλοί όμηροι έχασαν τη ζωή τους κατά τη διάρκεια αυτών των προσπαθειών⁴⁷. Για να σταματήσουν οι επιθέσεις, οι Ρώσοι αναγκάστηκαν να δεσμευτούν σε μελλοντικές ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις και να επιτρέψουν την επιστροφή τους στην Τσετσενία υπό την προστασία της κατάπαυσης του πυρός. Τον Ιανουάριο του 1996, μια άλλη τσετσενική μονάδα διείσδυσε στη Ρωσία όπου συνέλαβαν 3.000 ομήρους στην πόλη Κιζλιάρ,⁴⁸ τους οδήγησαν σε νοσοκομείο για να αμυνθούν, με αιτήματα την απόσυρση των ρωσικών δυνάμεων από τα τσετσενικά εδάφη και τη λήξη του πολέμου. Οι ρωσικές μονάδες ειδικών δυνάμεων, επιτέθηκαν αρκετές φορές σε διάστημα τριών ημερών, αλλά αποκρούονταν κάθε φορά. Το ρωσικό κοινό δεν είχε ανταποκριθεί καλά στην προπαγανδιστική εκστρατεία του Κρεμλίνου και τώρα επέκρινε έντονα την ανικανότητα των ρωσικών δυνάμεων ασφαλείας να εξασφαλίσουν την ειρήνη. Οι Τσετσένοι μαχητές βγήκαν νικητές, θεωρήθηκαν ως ήρωες στην Τσετσενία και τους είδαν ως σωτήρες τους. Ο ρωσικός στρατός δεν τα

⁴⁵ Russell John, (2007), “*Chechnya – Russia’s ‘War on Terror’*”, Routledge, σελ.110-130.

⁴⁶ <http://www.sigmalive.com/news/international/419740/oi-pio-aimatires-epitheseis-sti-rosia-apo-to-1995>.

⁴⁷ Williams Brian Glyn (2015), ό.π., σελ. 100-101.

⁴⁸ Williams Brian Glyn (2015), ό.π. σελ 105-107.

κατάφερε, περισσότεροι άνθρωποι σκοτώθηκαν κατά την κρίση ομηρίας από τις προσπάθειες των Ρώσων παρά από την αρχική επίθεση στην πόλη.

Αν και ο πόλεμος συνεχίστηκε για αρκετούς μήνες,⁴⁹ η πολιτική βούληση του ρωσικού λαού είχε εξατμιστεί. Στο τέλος του πολέμου, οι Τσετσένοι μπορούσαν να θεωρηθούν «οι συντριπτικοί νικητές» και οι Ρώσοι αναγκάστηκαν σε μια ντροπιαστική παύση του πολέμου. Μετά από την αποτυχημένη εκστρατεία ο ρώσος πρόεδρος Γέλτσιν άρχισε διαπραγματεύσεις και τον Αύγουστο του 1996 υπογράφεται η συμφωνία του Χασαβγιούρτ,⁵⁰ μεταξύ Ρωσίας (Α. Λέμπεντ) και Τσετσενίας (Α. Μασχάντοφ). Με τη συμφωνία η Ρωσία τερματίζει τον πόλεμο ενώ στην Τσετσενία συγκροτείται προσωρινή κυβέρνηση με επικεφαλής τον Α. Μασχάντοφ.

γ. Αποτελέσματα. Κατά την αρχική εισβολή στην Τσετσενία το 1994,⁵¹ οι περισσότεροι παρατηρητές θα δυσκολευόντουσαν αρκετά για να δώσουν ευνοϊκές πιθανότητες σε μια νίκη της Τσετσενίας. Στον πόλεμο, οι ρωσικές ομοσπονδιακές δυνάμεις απολάμβαναν συντριπτική υπεροχή σε όλες τις πτυχές του συμβατικού πολέμου και παρόλα αυτά εξαναγκάστηκαν σε πρόωρη κατάπαυση του πυρός το 1996, έχοντας υποστεί τεράστιες απώλειες. Χρησιμοποιώντας την τακτική αντισυμβατικών και αντάρτικων μεθόδων, οι τσετσένοι μαχητές προσαρμόστηκαν στις ανάγκες της αστικής μάχης πολύ πιο γρήγορα και αποτελεσματικά από τους αντιπάλους τους. Ενώ ο ρωσικός στρατός εισήλθε στον πόλεμο σίγουρος για τον εαυτό του, με υπερβολική αυτοπεποίθηση για τις ικανότητές του να καταπολεμήσει τους αντάρτες, η επιτυχία τους αμαυρώθηκε από την ανικανότητα να περιορίσουν τους αντάρτες σε αποφασιστική ολοκληρωτική μάχη,⁵² και υπερίσχυσε η συνεχιζόμενη αποτελεσματικότητα των ανταρτών να χτυπούν αντισυμβατικά με δολιοφθορές. Η ταχύτητα με την οποία οι ρωσικές δυνάμεις διατάχθηκαν να εισβάλουν στην Τσετσενία είχε ως αποτέλεσμα την ανεπαρκή προετοιμασία σε πληροφορίες.⁵³ Η συλλογή πληροφοριών έλειπε έντονα πριν από την έναρξη των εργασιών και συνέχισε να παραμελείται κατά τη διάρκεια των εχθροπραξιών, με αποτέλεσμα να υπάρχει αδυναμία εντοπισμού των ανταρτών ανάμεσα στον άμαχο πληθυσμό.

⁴⁹ Janeczko N. Matthew, (2012), ό.π.σελ.3-4.

⁵⁰ <https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2479149>.

⁵¹ Janeczko N. Matthew, (2012), ό.π.σελ.1-2.

⁵² Olikier O.(2001), “*Russia-s Chechen Wars 1994-2000, Lessons From Urban Combat*”. Santa Monica,. Ca. Rand σελ.22-26.

⁵³ Seely, R. (2001). “*Russo-Chechen Conflict 1800-2000: A Deadly Embrace*”. London, UK: Frank Cass, σελ.168 -204.

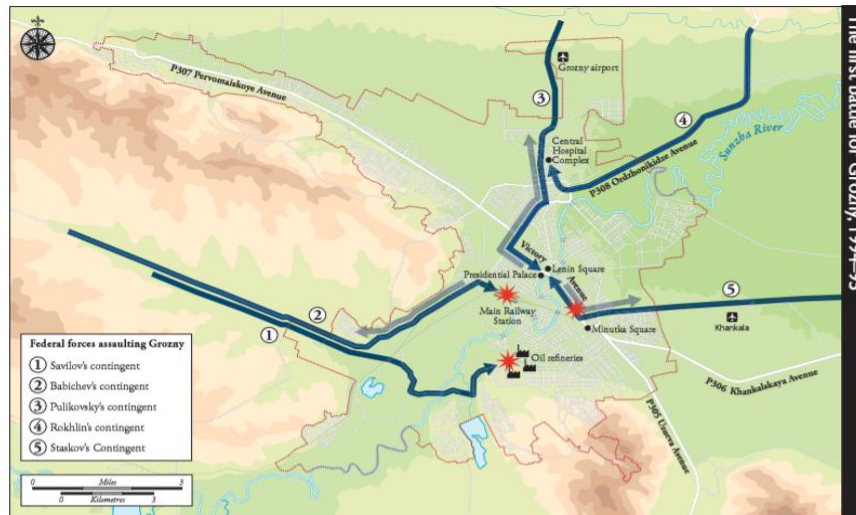
Ο μέσος ρώσος στρατιώτης και ορισμένοι αξιωματικοί δεν ήταν ενθουσιασμένοι με την ιδέα να πυροβολούν, καθώς έβλεπαν απέναντί τους συντρόφους ρώσους πολίτες. Αντίθετα, ενώ δεν υπήρχε πραγματικά μεγάλη υποστήριξη για την αναποτελεσματική κυβέρνηση του Ντουντάγιεφ πριν ξεκινήσει η σύγκρουση, η ρωσική εισβολή, σε συνδυασμό με τις ακατάλληλες και υπερβολικές μεθόδους που χρησιμοποίησαν οι Ρώσοι, γρήγορα κατέστησε δυνατή την εδραίωση της αντιστάσεως της Τσετσενίας.

Από την άλλη πλευρά οι τακτικές και οι τεχνικές της Τσετσενίας προκάλεσαν τεράστιες απώλειες στους Ρώσους που δεν είχαν έντονη επιθυμία ή σαφείς λόγους για να πολεμήσουν εκεί. Οι Ρώσοι στρατιώτες που εισήλθαν στην Τσετσενία αγνόησαν πλήρως τον τσετσένικο πολιτισμό, οι περισσότεροι δεν μπορούσαν να μιλήσουν μάλιστα απλές φράσεις της τοπικής γλώσσας. Οι Ρώσοι επέτειναν αυτή την έλλειψη πολιτιστικής κατανόησης και πληροφοριοδότησης,⁵⁴ έχοντας λίγους μεταφραστές για να επεξεργάζονται πληροφορίες και να βοηθούν τους Ρώσους στρατιώτες στις καθημερινές επιχειρήσεις. Αντιμέτωπισαν δυσκολίες στη συλλογή πληροφοριών αφού υπήρχαν τεράστια αντίγραφα των εισερχόμενων πληροφοριών των Τσετσένων που δεν ερμηνεύτηκαν ποτέ ή ερμηνεύτηκαν πολύ αργά για να χρησιμοποιηθούν. Οι Ρώσοι δεν μπορούσαν καν να στηριχτούν στους αυτόχθονες συμμάχους τους από την Τσετσενία, που ως επί το πλείστον δεν τους συμπαθούσαν και συχνά τους κακομεταχειρίστηκαν ή αρνήθηκαν να δουλέψουν δίπλα τους.

Οι ρωσικές δυνάμεις που εισήλθαν στην Τσετσενία ενημερώθηκαν ό,τι η επιχείρηση της Τσετσενίας δεν θα ήταν τίποτα περισσότερο από μια αστυνομική επιχείρηση και ό,τι οι μεγάλες πάνοπλες ρωσικές δυνάμεις απλώς θα τρομοκρατούσαν τους Τσετσένους στο να αντισταθούν. Αποδείχτηκε όμως ό,τι οι Ρώσοι στρατιώτες δεν ήταν εκπαιδευμένοι αρκετά στον αγώνα σε αστικές περιοχές, δεν μπορούσαν να πραγματοποιήσουν συνδυασμένες επιχειρήσεις ενώ δεν χρησιμοποιήθηκε επαρκής ειδικός εξοπλισμός ημέρας και νύκτας, ειδικά όπλα, συστήματα αυτοπροστασίας, σύγχρονα συστήματα επικοινωνιών, κλπ.⁵⁵

⁵⁴ Kitson, Frank. (1971), ό.π. σελ. 127.

⁵⁵ Oliker, O. (2001), ό.π. σελ. 24-27.

Γράφημα 6: Ο Πρώτος Πόλεμος 1994-1995, Αναδημοσίευση από: Galeotti Mark,(2014) “Russia’s Wars in Chechnya 1994–2009”, Osprey Publishing, σελ.39.

Επιπλέον, μεγάλο μέρος του εξοπλισμού τους ήταν σε κακή κατάσταση, δεν είχαν χάρτες, ενδοεπικοινωνιακά συστήματα και αποδείχτηκε ό,τι έλειπε ο στρατιωτικός επαγγελματισμός πάρα πολύ σε όλες τις τάξεις.⁵⁶ Αυτό ίσως οφείλεται στο ό,τι οι μονάδες συνενώθηκαν βιαστικά και δεν εκπαιδεύτηκαν μαζί προτού πάνε σε μάχη. Τα ρωσικά στρατεύματα δεν διεξήγαγαν επαρκή προετοιμασία σε θέματα πληροφοριών από το πεδίο μάχης καθώς πίστευαν ό,τι η πόλη δεν θα υπερασπιζόταν επαρκώς παρά τις άφθονες αποδείξεις για το αντίθετο. Υποτίμησαν έντονα τον εχθρό τους και υπερεκτίμησαν τις ικανότητές τους. Παρά τους αντίθετους ισχυρισμούς οι ρωσικές δυνάμεις απέτυχαν να σφραγίσουν όλες τις προσβάσεις στο Γκρόζνυ. Διαπιστώθηκαν έντονα προβλήματα συντονισμού των δυνάμεων, όπως των μονάδων του Υπουργείου Άμυνας με τις υπηρεσίες του Υπουργείου Εσωτερικών. Οι Τσετσένοι επέλεξαν τις πόλεις ως το κύριο πεδίο μάχης τους, εμπλέκοντας τους Ρώσους σε αστικές μάχες χρησιμοποιώντας το πλεονέκτημα της παλλαϊκής άμυνας για να προκαλέσουν σοβαρές απώλειες, αναιρώντας την ανώτερη στρατιωτική δύναμη των Ρώσων⁵⁷. Όταν ο πόλεμος εισήλθε στα βουνά, οι Τσετσένοι απέφευγαν την ανοιχτή μάχη και αντί αυτού βασιζόνταν στην προσβολή μικρότερων ρωσικών αποσπασμάτων. Οι επιδρομές για σύλληψη ομήρων στη ρωσική επικράτεια και οι τολμηρές επιδρομές στο Γκρόζνυ επέτρεψαν στους Τσετσένους να χρησιμοποιήσουν τα μέσα ενημέρωσης για να απεικονίσουν έναν πόλεμο χωρίς τέλος.

⁵⁶ Thomas Timothy. (2000), “A Tale of Two Theaters : Russians Actions in Chechnya in 1994 and 1999”, *Analysis of Current Events*, Vol. 12, Nos. p.5-6. και <http://geohistory.today/military-learning-chechen-wars/>.

⁵⁷ Williams Brian Glyn (2015), ό.π., σελ 88-92.

Άλλοι βασικοί παράγοντες στη ρωσική ήττα ήταν η στρατιωτική διοίκηση, που δεν είχε ένα συνεκτικό στρατηγικό όραμα και δεν μπόρεσαν να εργαστούν μεταξύ τους με τη ρωσική πολιτική ηγεσία. Η πολιτική ηγεσία δεν παρείχε τα αναγκαία κονδύλια πριν από τον πόλεμο, έθεσε μη ρεαλιστικούς στόχους στη διεξαγωγή του πολέμου καθώς και κατά τη διάρκειά του και δεσμεύτηκε να σταματήσει τις συγκρούσεις και τις εχθροπραξίες, στις οποίες η ρωσική διοίκηση ήταν αντίθετη. Πολλοί που εξέτασαν την πρώτη τσετσενική σύγκρουση και τις ρωσικές δυνάμεις στο Γκρόζνυ σε αυτό το χρονικό πλαίσιο είδαν αυτή την εκστρατεία ως την τελική απόδειξη της κατάρρευσης των ρωσικών στρατευμάτων. Ήταν ένας πόλεμος στη φάση της οικονομικής – κοινωνικής διαφθοράς και κατάρρευσης που διένυε η Ρωσία επί του προέδρου Γιέλτσιν που τελικά επέφερε και την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης.

9 2^{ος} Πόλεμος

α. Μεσοπόλεμος Αίτια –Αφορμές. Μετά την αποχώρηση μεγάλου τμήματος στρατού από την Τσετσενία, περιορίστηκαν και οι εμπλοκές των ανταρτών με τα ρωσικά στρατεύματα που παρέμεναν εκεί.⁵⁸ Οι εσωτερικές διαφορές μεταξύ των Τσετσένων αρχηγών των παραστρατιωτικών ομάδων παρέμεναν ένα μεγάλο πρόβλημα, ενώ η εγκληματικότητα και η παρανομία αποτελούσαν μια καθημερινή πραγματικότητα. Από το 1996 έως το 1999, την Τσετσενία επιβάρυνε μια ιδιόρρυθμη ειρήνη.⁵⁹ Η ανομία, ο πόλεμος, η αχαλίνωτη εγκληματικότητα και η χαοτική βία κατέστρεψαν τη μεσοπολεμική περίοδο και η κυβέρνηση προσπάθησε να διατηρήσει τη νομιμότητά της.⁶⁰ Η έλλειψη συγκεντρωτικών κεφαλαίων, η αδυναμία της κυβέρνησης να ανοικοδομήσει την υποδομή του κράτους και η ανικανότητα ή η απροθυμία να ελέγξει τις στρατιωτικές ομάδες των μαχητών που πολέμησαν στον α΄ πόλεμο, επιδεινώθηκε επιπλέον από τον οικονομικό αποκλεισμό από τη Ρωσία.⁶¹ Ο κατακερματισμός της εθνικής ταυτότητας της Τσετσενίας πήγε παράλληλα με την ευρέως ανεπιθύμητη διείσδυση των επιρροών του σουνιτικού κινήματος “ουαχαμπισμού”,⁶² καθώς οι αντίπαλες φατρίες πολεμούσαν για τον έλεγχο του κράτους. Η οικονομική κρίση που προκάλεσε ο πόλεμος σε συνδυασμό με το υψηλό

⁵⁸ http://www.redstar.gr/Foto_red/Other/Tsetsenia.html.

⁵⁹ Williams Brian Glyn (2015), ό.π., σελ 117-131.

⁶⁰ <http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/the-russian-counterinsurgency-operation-in-chechnya-part-1-winning-the-battle-losing-the-war>.

⁶¹ Janeczko N. Matthew, (2012), ,ό.π. σελ.4

⁶² Ναπολεόνι Λ. (2005), ό.π'. «Ουαχαμπισμός: μια ακραία μορφή ισλαμικού ριζοσπαστισμού». σελ. 351-2.

ποσοστό ανεργίας της Τσετσενίας και τη γενική έλλειψη ανοδικής κοινωνικής κινητικότητας για ευκαιρίες προόδου, έδωσαν περιορισμένες επιλογές στον τσετσενικό λαό, ενθαρρύνοντας το οργανωμένο έγκλημα μεγάλης κλίμακας, τον πόλεμο συμμοριών, τις ληστείες τραπεζών, τις απαγωγές και σε ορισμένες περιπτώσεις, την τρομοκρατία.

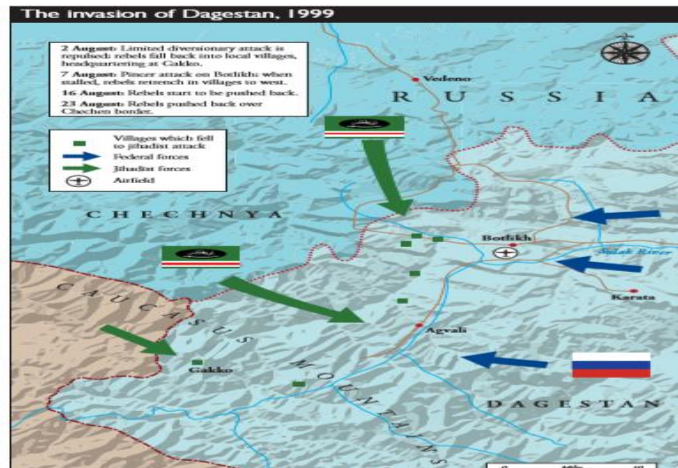
Ενώ η Ρωσία είχε επιτρέψει προγενέστερα την απόσχιση περιοχών από την πρώην Σοβιετική Ένωση, τώρα δεν ήταν υπό το συμφέρον της να επιτρέψει στους Τσετσένους να κάνουν το ίδιο.⁶³ Ενώ οι Ρώσοι κατάφεραν να σκοτώσουν τον ηγέτη των Τσετσένων Ντουντάγιεφ, τον Απρίλιο του 1996, δεν κατάφεραν να κερδίσουν τον πόλεμο. Αίτιο του 2^{ου} πολέμου μπορεί να αναφερθεί η προσπάθεια να αποκατασταθεί το πλήγμα που είχε επιφέρει η πρώτη διαμάχη στην εθνική υπερηφάνεια των Ρώσων και στο στρατό τους, συμπεριλαμβανομένων αυτών που προϋπήρχαν στον α΄ τσετσενικό πόλεμο. Η εισβολή στο Νταγκεστάν δεν ήταν παρά η αφορμή,⁶⁴ καθώς ο καινούργιος πρόεδρος Πούτιν, επεδίωκε στρατιωτική αναμέτρηση με τους Τσετσένους, προκειμένου να εδραιώσει τη θέση του, τονώνοντας το πατριωτικό συναίσθημα των Ρώσων, που είχε πληγεί από τον προηγούμενο πόλεμο.

Η αφορμή δόθηκε από τον Μπασάγεφ,⁶⁵ πρωθυπουργό της κυβέρνησης του Ασλάν Μασχάντοφ, που ξεκίνησε με ένα απόσπασμα από αντάρτες οπαδούς του ουαχαμισμού, την εισβολή στο γειτονικό Νταγκεστάν, στις 7 Αυγούστου του 1999 στη γειτονική Ινγκουσετία σε μια πράξη πολέμου που αποσκοπούσε να ενώσει τον Β. Καύκασο σε μια μεγαλύτερη Ισλαμική Δημοκρατία υπό τον αυστηρό νόμο της Σαρία. Το Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου η Ρωσία δεχόταν ένα μπαράζ από εκρήξεις σε πολυκατοικίες της Μόσχας και σε άλλες μεγάλες πόλεις, τρομοκρατικές δηλαδή ενέργειες, που είχαν αποδοθεί στους Τσετσένους παρά κάποιες αμφισβητήσεις, με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους εκατοντάδες άμαχοι πολίτες. Ο Πούτιν που ανέλαβε την προεδρία της χώρας, αποφάσισε να λύσει το πρόβλημα με την ισχύ των όπλων θέλοντας να δείξει πυγμή και αποφασιστικότητα στην επίλυση του εσωτερικού τσετσενικού προβλήματος.

⁶³Fowkes, B. (1998). *“Russia and Chechnia: The Permanent Crises: essays on RussoChechen Relations”*. New York, NY: St. Martin’s Press.σελ. 75-79.

⁶⁴ Galeotti Mark,(2014) “ό.π., σελ. 42-44. “Εισβολή στο Νταγκεστάν”, όπως στο Γράφημα 7.

⁶⁵ <http://www.tanea.gr/news/world/article/4083789/?iid=2> , «ο οποίος είχε κάνει αεροπειρατεία στο παρελθόν σε ένα Ρωσικό αεροπλάνο στην Τουρκία».

Γράφημα 7: Η Εισβολή στο Νταγκεστάν (1999), Αναδημοσίευση από: Galeotti Mark,(2014) “Russia’s Wars in Chechnya 1994–2009”, Osprey Publishing, σελ.43.

β. Διεξαγωγή. Ο Δεύτερος Πόλεμος της Τσετσενίας,⁶⁶ έναντι των Τσετσένων αυτονομιστών ξεκίνησε ένα μήνα μετά την εισβολή στο Νταγκεστάν. Οι στόχοι του πολέμου εξελίχθηκαν σταδιακά καθώς μετά τις βομβιστικές επιθέσεις της Μόσχας τον Σεπτέμβριο του 1999, η δημόσια στήριξη αυξήθηκε για μια εκστρατεία επανάκτησης της Τσετσενίας.

Το ρωσικό σχέδιο εισβολής προέβλεπε τρεις φάσεις.⁶⁷ Η αρχική φάση της εκστρατείας ήταν η προετοιμασία του πεδίου της μάχης καθώς και η δημιουργία ενός “κορδονιού” γύρω από τη χώρα. Οι τσετσενικές θέσεις χτυπήθηκαν από πυροβολικό που βρίσκονταν στις γύρω ρωσικές δημοκρατίες και οι αεροπορικές επιδρομές εξουδετέρωσαν στόχους βαθύτερα μέσα στην Τσετσενία. Κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης, ρωσικά στρατεύματα θα δημιουργούσαν έναν αποκλεισμό γύρω από την Τσετσενία από όλες τις πλευρές. Η δεύτερη φάση αφορούσε εισβολή στη Β. Τσετσενία μέχρι τον ποταμό Τέρεκ, προκειμένου να δημιουργηθεί μια ζώνη ασφαλείας.⁶⁸ Καθώς η επιχείρηση συνεχίστηκε, οι στόχοι της δεύτερης φάσης εξελίχθηκαν στην πλήρη κατάληψη της Βόρειας και Κεντρικής Τσετσενίας. Μετά την κατάληψη του Γκρόζνυ, θα ξεκινούσε η τρίτη φάση της επιχείρησης. Αυτό συνεπάγεται μια πρόοδο μέσω της Νότιας Τσετσενίας για την εξάλειψη των αντάρτικων υπολειμμάτων. Η τρίτη φάση της επιχείρησης θα ολοκληρωνόταν όταν ο ρωσικός στρατός θα μπορούσε να παραδώσει τον έλεγχο των επιχειρήσεων στις

⁶⁶ Βλέπε Γράφημα 8.

⁶⁷ Blandy C.(2000, January), “Chechnya Two Federal Interventions. An Interim Comparison and Assessment”, *Camberley: conflict studies research centre*, σελ. 40.

⁶⁸ Thomas Timothy. (2000 September), ,ό.π.

Δυνάμεις ασφαλείας και στις πολιτικές υπηρεσίες που θα επιφορτιζόταν με την αποκατάσταση του νόμου και της τάξης, τη σύλληψη των υπολοίπων ανταρτών και τη δημιουργία συνθηκών ασφαλείας και ηρεμίας στην περιοχή.

Γράφημα 8: Ο Δεύτερος Πόλεμος 1999-2006, Ανάκτηση από: Galeotti Mark,(2014) “Russia’s Wars in Chechnya 1994–2009”, Osprey Publishing, σελ.61.

Οι Ρώσοι με τους μαζικούς αεροπορικούς βομβαρδισμούς, που σα σκοπό είχαν την απόθεση των αυτονομιστών προκάλεσαν το θάνατο εκατοντάδων αμάχων και δημιουργήθηκαν κύματα προσφύγων. Μέχρι το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, οι ρωσικές δυνάμεις είχαν περικυκλώσει την Τσετσενία και ήταν έτοιμες για χειρσαία εισβολή, παρότι στρατιωτικοί αναλυτές συμβούλευαν την αναβολή του εγχειρήματος, λόγω πιθανότητας βαρέων απωλειών. Ο πόλεμος αυτός προσέλκυσε μεγάλο αριθμό ξένων μαχητών, εθελοντών και μισθοφόρων. Ξεκίνησε με την επίθεση των ρωσικών δυνάμεων στο έδαφος της Τσετσενίας την 26η Αυγούστου 1999,⁶⁹ σε απάντηση για την εισβολή της Ισλαμικής Ταξιαρχίας Προστασίας της Διεθνούς Ειρήνης (ονομασία πολυεθνικής οργάνωσης μουτζαχεντίν ανταρτών).

Έως τις 12 Οκτωβρίου, οι Ρώσοι είχαν περάσει τον ποταμό Τέρεκ και κατευθύνονταν κυκλωτικά προς την πρωτεύουσα Γκρόζνυ, στο Νότο. Η εκστρατεία τερμάτισε τη ντε φάκτο (επιβληθείσα από τα γεγονότα δηλαδή) διακηρυχθείσα ανεξαρτησία της Δημοκρατίας της Τσετσενίας και αποκατέστησε τον ομοσπονδιακό έλεγχο της περιοχής. Έχοντας διδαχθεί από τα λάθη του α΄ πολέμου, οι ρωσικές δυνάμεις κινούνταν αργά, κάνοντας εκτενή χρήση του πυροβολικού τους καθώς

⁶⁹ Williams Brian Glyn (2015), ό.π.. σελ 153-176.

επίσης και της αεροπορίας, γεγονός που επιδείκνυε και φοβία για συμπλοκές, προκειμένου να εξουδετερώσουν περισσότερους θύλακες αντίστασης. Η επίδειξη ισχύος και η προσπάθεια συντριβής του εχθρικού καθεστώτος ήταν πρωτοφανής. Στις 21 Οκτωβρίου, βαλλιστικός πύραυλος βραχέως βεληνεκούς χτύπησε στο κεντρικό Γκρόζνυ σκοτώνοντας πάνω από 140 κατοίκους, συμπεριλαμβανομένων γυναικών και παιδιών. Οι Ρώσοι αργότερα αιτιολόγησαν την πράξη τους λέγοντας πως χτύπησαν στην κεντρική αγορά γιατί χρησιμοποιούνταν σαν αγορά διακίνησης όπλων από αντάρτες. Οι αντάρτες υπέστησαν σοβαρές απώλειες και βαθμιαία αποδιοργανώθηκαν και ως εκ τούτου, αρκετοί μετριοπαθείς εξεγερμένοι διοικητές και πολέμαρχοι αποσκίρτησαν στους Ρώσους.⁷⁰

Στις 26 Νοεμβρίου η δεύτερη φάση του πολέμου είχε ολοκληρωθεί και η τρίτη φάση θα ξεκινούσε, αντικειμενικός σκοπός της οποίας ήταν η εξουδετέρωση των ανταρτών που δρούσαν στις ορεινές περιοχές. Στις δύο εβδομάδες που ακολούθησαν, οι Ρώσοι προέβησαν σε εκκαθαριστικές επιχειρήσεις ενώ τσετσενικές αυτονομιστικές δυνάμεις ξεκίνησαν μια σειρά αντεπιθέσεων σε διάφορα χωριά όπου αντιστάθηκαν πεισματικά υιοθετώντας τακτικές ασύμμετρου πολέμου. Στις 4 Δεκεμβρίου ο διοικητής των ρωσικών δυνάμεων της περιοχής του βορείου Καυκάσου, δήλωσε πως το Γκρόζνυ ήταν από παντού αποκλεισμένο. Η επίθεση κατά του Γκρόζνυ αρχίζει από τα μέσα Δεκεμβρίου χρησιμοποιώντας έναν τρόπο προώθησης συνοικία με συνοικία που έμοιαζε με ιστό αράχνης, από έξω προς τα μέσα.⁷¹ Η κατάληψη της πρωτεύουσας,⁷² καθώς και των γειτονικών οικισμών, ολοκληρώθηκε στις 2 Φεβ. 2000. Τα αποτελέσματα όμως της επέλασης του στρατού ήταν για ακόμα μια φορά τραγικά. Η πολιορκία καθώς επίσης και οι μάχες που διεξήχθησαν στα πλαίσια της κατάληψης του Γκρόζνυ, ερήμωσαν στην κυριολεξία την πόλη. Παρόλο που το Γκρόζνυ κατελήφθη, ο πόλεμος δεν σταμάτησε. Αντικειμενικός σκοπός των Ρώσων ήταν η εξολόθρευση όλων των θυλάκων των ανταρτών, οι οποίοι δρούσαν στις ορεινές περιοχές της χώρας. Στις μάχες που ακολούθησαν δεν έλειψαν οι απώλειες εκατέρωθεν,⁷³ καθώς επίσης και οι ακρότητες. Με τη σειρά τους οι Τσετσένοι οργάνωσαν αντιστασιακούς πυρήνες και ενέδρες προκαλώντας βαρύτατες απώλειες στο ρωσικό στρατό. Μέχρι το Δεκέμβριο του 2000 όλοι οι αντιστασιακοί θύλακες

⁷⁰ Shenfield, S. (2001) "Chechnya at a Turning Point", *Brown Journal of World Affairs* Vol. 8, No. 1, σ. 63-69.

⁷¹ Olikier, O. (2001). ό.π., σελ..45.

⁷² <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/chechnya2.htm>.

⁷³ Kramer Mark (2004) "The Perils of Counterinsurgency Russia's War in Chechnya", *International Security*, σελ.9-10.

είχαν εξουδετερωθεί, αλλά ο πόλεμος στην Τσετσενία δεν είχε τελειώσει, καθότι ο ασύμμετρος πόλεμος θα συνεχιζόταν.

Το Μάιο του 2000 η Ρωσία ανέλαβε πλήρως τον άμεσο έλεγχο της Τσετσενίας, παρότι οι αντάρτες εξακολούθησαν να προξενούν στους Ρώσους απώλειες σε ολόκληρη την περιοχή του Βόρειου Καυκάσου και να προκαλούν το ρωσικό πολιτικό αίσθημα για αρκετά χρόνια ακόμα. Υπήρξαν κάποιες εικασίες,⁷⁴ ότι ο πόλεμος τελείωσε το 2002 λόγω της παύσης των μεγάλων ρωσικών στρατιωτικών επιχειρήσεων στην Τσετσενία. Ο πόλεμος φαινόταν τότε να εισέρχεται σε μια μεταβατική φάση μεταξύ 2002 και 2006, κατά την οποία οι μαχητικές ομάδες άρχισαν να αναδιοργανώνουν τη δομή και την ηγεσία τους. Η ηγεσία έγινε πιο ριζοσπαστική και βαριά θρησκευτική λόγω των αυξανόμενων δολοφονιών της προηγούμενης ηγεσίας. Οι μαχητές απομακρύνθηκαν από την ιδέα της δημιουργίας μιας ανεξάρτητης Τσετσενίας και αντί αυτού ενστερνίστηκαν την αντίσταση που θα οδηγούσε σε μια αυτόνομη ισλαμική περιοχή που θα ενσωμάτωσε τις δημοκρατίες του Καυκάσου. Οι δραστηριότητές τους δεν περιορίζονταν πλέον στην Τσετσενία, με μαχητές που λειτουργούσαν και στο Νταγκεστάν και στην Ινγκουσετία.

Το Κρεμλίνο προσπάθησε να εντοπίσει έναν μελλοντικό ηγέτη, ο οποίος θα «προετοιμάζονταν» για να συνεργαστεί με τη Μόσχα και θα λειτουργούσε υπέρ των ρωσικών συμφερόντων, όπως έγινε με την περίπτωση του φιλωρώσου Αχμάντ Καντίροφ που στον α' πόλεμο είχε πολεμήσει στο πλευρό των αυτονομιστών αλλά στη συνέχεια, κατά τη διάρκεια του δεύτερου, άλλαξε στρατόπεδο. Ο Καντίροφ υπήρξε πρόεδρος της Τσετσενίας μέχρι που το 2004 δολοφονήθηκε από Τσετσένους αυτονομιστές.⁷⁵ Στο πρόσωπο του υιού του Καντίροφ, Ραμζάν Καντίροφ, η Ρωσία βρήκε τον εκλεκτό της για να είναι ο επόμενος ηγέτης της Τσετσενίας και να έχει τον απόλυτο έλεγχο της Τσετσενίας.

γ. Αποτελέσματα. Ο Δεύτερος πόλεμος στην Τσετσενία (1999-2009) τερματίστηκε σταδιακά με τις ρωσικές δυνάμεις να εγκαταλείπουν το Τσετσενικό έδαφος χρόνο με το χρόνο.⁷⁶ Κάποιες από τις ελλείψεις που έδειξαν οι ρωσικές δυνάμεις κατά τη διάρκεια του α' πολέμου ήταν ακόμα παρούσες αλλά έγινε σοβαρή προσπάθεια αντιμετώπισης αυτών των ελλείψεων μέσω συνολικών μεταρρυθμίσεων κατά τη διάρκεια των μεσοπολεμικών χρόνων και οι ρωσικές υπηρεσίες ασφαλείας

⁷⁴ <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/chechnya2.htm>.

⁷⁵ <http://www.kathimerini.gr/184085/article/epikairothta/kosmos/poiroys-wfelei-h-dolofonia-toy-kantirof>.

⁷⁶ Olikier, O. (2001), ό.π.,σελ. 41-62.

εισήλθαν στην Τσετσενία το 1999, ουσιαστικά αναμορφωμένες από εκείνες του πρώτου πολέμου. Παρόλο που οι Ρώσοι ήταν επηρεασμένοι από την πρώτη αποτυχία, έχοντας σοβαρά προβλήματα ηθικού και έλλειψης αμοιβών,⁷⁷ στη δεύτερη επίθεση στην Τσετσενία, κατάφεραν να κερδίσουν το προβάδισμα. Είχαν μάθει μερικά μαθήματα από τον πρώτο πόλεμο της Τσετσενίας για τον πόλεμο σε αστικές περιοχές και είχαν εφαρμόσει μερικές επιτυχείς αλλαγές.⁷⁸ Είχαν καλύτερη συνεργασία με τους Τσετσένους συμμάχους τους, χειραγώγησαν με επιτυχία τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και κυρίως αξιοποίησαν καλύτερα τα υπάρχοντα πλεονεκτήματα που περιλάμβαναν: τη συλλογή πληροφοριών, την κυριαρχία στον αέρα, τη μαζική κατασταλτική δύναμη και μεγαλύτερους αριθμούς δυνάμεων,⁷⁹ όπου απαιτήθηκε σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο.

Τα σφάλματα που συνοψίζονται ό,τι έκανε ο ρωσικός στρατός αφορούν δομικές και οργανωτικές ελλείψεις,⁸⁰ την έλλειψη συντονισμού των μηχανοκίνητων τμημάτων και την αδυναμία επαρκούς προετοιμασίας για αστική μάχη. Ταυτόχρονα φάνηκε πιο αποφασισμένος να αντιμετωπίσει τους τσετσένους αντάρτες με τον ίδιο τρόπο επιδεικνύοντας δυσανάλογη βία με βομβιστικές επιθέσεις, εκκαθαριστικές επιχειρήσεις, εκτεταμένες εκτελέσεις-εξαφανίσεις και βασανιστήρια που διαπράχθηκαν από τις ένοπλες δυνάμεις της Ρωσίας ως αντίποινα στη αντίσταση που προέβαλαν οι αντάρτες.⁸¹ Συνεχίστηκαν τα ειδηχθή εγκλήματα ως μια ατυχή συνέπεια ενός εμφυλίου πολέμου με χρήση δυσανάλογης βίας και αξιολόγηση παραγόντων που οδήγησαν τη ρωσική κυβέρνηση στην καταπίεση και στην επιβολή πόνου απέναντι στον τσετσένικο λαό. Με τη λήξη του δεύτερου τσετσενικού πολέμου οι Ρώσοι συνειδητοποίησαν την έλλειψη σε ένα σύγχρονο δόγμα Α-ΑΠ καθώς και τη διαπίστωση της έλλειψης όπλων για μικρά χτυπήματα ακριβείας.⁸²

Οι Τσετσένοι γνώριζαν τις πόλεις τους και ήταν έτοιμοι να τις υπερασπιστούν. Οι αντάρτες επιπρόσθετα ήταν σε θέση να μεγιστοποιήσουν τα πλεονεκτήματα που αντλούνταν από την άμυνα σε αστικό έδαφος με ιδανικές αρχές οργάνωσης μικρών μονάδων που δρούσαν επιλεκτικά στις κατοικημένες περιοχές. Η περικύκλωση και

⁷⁷ Kramer Mark (2004), ό.π.,σελ.18

⁷⁸ Thomas Timothy, (2000 September), ό.π.

⁷⁹ Grau L. & Thomas T, (April 2000), “*Russian Lessons Learned From the Battle For Grozny*”, Foreign Military Studies Office, Fort Leavenworth, KS., σελ.4.

⁸⁰ Olikier O. (2001) ό. π. σελ. 81-86.

⁸¹ Gilligan Emma (2010), “*Terror in Chechnya Russia and tragedy of civilians in war*” Princeton University Press, σελ. 188-197.

⁸² Thomas Timothy, (2000 September), ό.π.

όχι η συνοδευτική τακτική διευκόλυνε την εκμετάλλευση των ρωσικών αδυναμιών ενώ έγινε εκτεταμένη χρήση ελεύθερων σκοπευτών και φορητών αντιαρματικών όπλων.

Στις 16 Απριλίου 2009, η Εθνική Αντιτρομοκρατική Επιτροπή της ρωσικής κυβέρνησης εξέδωσε δήλωση ό,τι καταργήθηκε το διάταγμα «που κήρυξε την αντιτρομοκρατική επιχείρηση στην επικράτεια της Δημοκρατίας της Τσετσενίας». Το επίσημο τέλος των εχθροπραξιών όμως αποδείχτηκε πως δεν έφερε ειρήνη και δημοκρατία. Άφησαν στις δυνάμεις ασφαλείας που παρέμειναν σε σημεία ελέγχου της περιοχής, μια κατεστραμμένη επαρχία που συγκλονίζονταν από το δράμα των προσφύγων κατοίκων της Τσετσενίας, την αναληθσία των αρμοδίων φορέων, υπηρεσιών και υπευθύνων υποδομών, την τυφλή βία των ομοσπονδιακών στρατευμάτων και την απελπισία του άμαχου πληθυσμού. Από το 2003, η ρωσική κυβέρνηση χορήγησε ελάχιστη ενίσχυση για την ανασυγκρότηση της Τσετσενίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η Τσετσενία να εμφανίσει μια μικρή μόνο οικονομική αναζωογόνηση, με αποτέλεσμα τα υψηλά επίπεδα ανεργίας να διαμορφώσουν ένα βαρύ κλίμα στην Τσετσενία. Η έλλειψη οικονομικής προόδου, σε συνδυασμό με τις τραυματικές επιπτώσεις 10 ετών ανασφάλειας, άφησαν πολλούς νέους Τσετσένους χωρίς ελπίδα για το μέλλον. Αυτοί οι παράγοντες έχουν οδηγήσει στην άνοδο του ακραίου φονταμενταλιστικού Ισλάμ, το οποίο με την υπόσχεσή του για μια καλύτερη ζωή στον παράδεισο καθώς και με υλικά οφέλη, ενθάρρυνε ορισμένους νέους Καυκάσιους να προβαίνουν σε τρομοκρατικές ενέργειες. Η σημερινή γενιά στην Τσετσενία δεν γνωρίζει λεπτομέρειες, παρά το ό,τι ήταν μια σύγκρουση όπου η βαρβαρότητα που χρησιμοποίησαν τόσο οι Ρώσοι όσο και οι Τσετσένοι σύμμαχοί τους ενάντια στον πληθυσμό της Τσετσενίας οδήγησε στη διατήρηση της σύγκρουσης μεταξύ των λαών και έχουν σοβαρό κίνητρο για εκδίκηση. Όλα τα γεγονότα του πολέμου αυτού, απετέλεσαν την απαρχή μιας νέας εποχής για τη Ρωσία, η οποία πολιτικά ώριμη πια, φάνηκε να διεκδικεί τη θέση που της αρμόζει στο παγκόσμιο γεωπολιτικό γίγνεσθαι.

10 Ασύμμετρος Τσετσενικός Πόλεμος

α. Τρόποι Δράσης. Η Ρωσία έληξε επίσημα περισσότερα από δέκα χρόνια πολέμου στην Τσετσενία, όταν δήλωσε ό,τι ολοκλήρωσε τις στρατιωτικές αντιτρομοκρατικές επιχειρήσεις στην ομοσπονδιακή δημοκρατία. Οι πόλεμοι άφησαν πίσω τους μια περιοχή που η τυφλή βία των ομοσπονδιακών στρατευμάτων και η απελπισία του άμαχου πληθυσμού είχαν μετατρέψει τον πόλεμο σε μια αχαλίνωτη

κερδοσκοπική επιχείρηση με τη ταυτόχρονη απόλυτη εξαθλίωση των κατοίκων του «απελευθερωμένου Γκρόζνυ». Γι' αυτό το λόγο η δημοσιογράφος Πολιτκόφσκαγια,⁸³ τον αποκαλεί βρόμικο πόλεμο και τον αποδίδει στο λυσσαλέο ανταγωνισμό για τις πηγές και τους αγωγούς των πετρελαίων της Κασπίας. Η Μόσχα απέσυρε σταδιακά τις δυνάμεις ασφαλείας της, ωστόσο, καθώς δεν έχει επιτευχθεί ουσιαστική συμφιλίωση στην Τσετσενία και η βία εξαπλώνεται σε ολόκληρο τον Βόρειο Καύκασο, το μέλλον παρέμεινε να είναι ζοφερό.⁸⁴ Η περιφερειακή αστάθεια συνεχίστηκε για χρόνια. Οι Τσετσένοι αντάρτες σε όλη τη διάρκεια του πολέμου αλλά και μετά από αυτόν πραγματοποίησαν πολλά τρομοκρατικά χτυπήματα τόσο στη Ρωσία όσο και στις γειτονικές επαρχίες της περιοχής τους. Τα πιο χαρακτηριστικά που επέφεραν εκατόμβες θυμάτων αναφέρονται παρακάτω:

Στην παραχώδη ιστορία του τσετσενικού αυτονομιστικού κινήματος οι «Μαύρες Χήρες» έπαιξαν σημαντικό ρόλο. Οι «Μαύρες Χήρες» που αποτέλεσαν φονικό όπλο των Τσετσένων αυτονομιστών,⁸⁵ ήταν γυναίκες, σύζυγοι και μητέρες Τσετσένων μαχητών που στρατολογήθηκαν στο κίνημα και σκοτώθηκαν στις μάχες με τις ρωσικές δυνάμεις. Η Μπαράγιεβα είναι η πρώτη γνωστή «Μαύρη Χήρα» που ανατινάχτηκε σε μια ρωσική βάση στρατού στην Τσετσενία, τον Ιούνιο του 2000.

Τον Οκτώβρη του 2002 είχαμε την ομηρία εκατοντάδων θεατών στο θέατρο «Νορντ-Οστ» στην καρδιά της Μόσχας,⁸⁶ από μια ομάδα Τσετσένων αυτονομιστών με αρχηγό τον Μπαράγεφ, με αίτημα την αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων από την Τσετσενία, η οποία είχε τραγική κατάληξη. Κατά τη διάρκεια της εφόδου όσοι τρομοκράτες δεν είχαν αναισθητοποιηθεί από το αέριο, εκτελέστηκαν εν ψυχρώ από τις ειδικές δυνάμεις, με δεκάδες θύματα, που κατά βάση πέθαναν από το θανατηφόρο αέριο το οποίο έριξαν οι ρωσικές δυνάμεις για να εισβάλουν. Ο τραγικός απολογισμός της πολιορκίας ήταν 129 νεκροί όμηροι και 33 τρομοκράτες.

Ο εκλεκτός του Κρεμλίνου,⁸⁷ επικεφαλής της τσετσενικής διοίκησης, Αχμάντ Καντίροφ, που επικράτησε στις εκλογές του 2003 για την ανάδειξη του Προέδρου της τσετσενικής Δημοκρατίας, δολοφονείται τον Μάιο του 2004 από έκρηξη στις εξέδρες γηπέδου στην πρωτεύουσα Γκρόζνυ που μαζί με άλλους αξιωματούχους παρακολουθούσαν εκδήλωση εορτασμού της Αντιφασιστικής Νίκης του Β' ΠΠ.

⁸³ <http://www.iospress.gr/ios2002/ios20021117a.htm>.

⁸⁴ Nicoll Alexander(05 June 2009), "Chechnya's war hangover" Russian troop withdrawal does not equal peace. *Journal Strategic Comments*, Vol. 15.

⁸⁵ <http://www.thetoc.gr/diethni/article/maures-xires-to-apoluto-oplo-twn-tsetsenwn-antartwn>.

⁸⁶ Williams Brian Glyn (2015), ό.π., σελ. 183-185.

⁸⁷ Nicoll Alexander(05 June 2009), ό.π. σελ.2.

Επίσης το 2004 έχουμε έκρηξη κοντά σε σταθμό του μετρό της Μόσχας με 12 νεκρούς και δεκάδες τραυματίες.

Την 1 Σεπ. 2004 ομάδα Τσετσένων αυτονομιστών με ηγέτη τον Σαμίλ Μπασάγεφ,⁸⁸ κατέλαβε το πρώτο σχολείο της πόλης Μπεσλάν της Βόρειας Οσετίας, κρατώντας 1100 ομήρους, 777 από τους οποίους παιδιά. Οι Τσετσένοι και πάλι ζήτησαν τα ίδια ακριβώς πράγματα, την απόσυρση των ρωσικών δυνάμεων και τη λήξη του πολέμου. Ο Πούτιν και πάλι ανένδοτος, αντιμετώπισε την κρίση με χειρότερο τρόπο από την προηγούμενη. Στην άγρια έφοδο των ειδικών δυνάμεων στο σχολείο χρησιμοποιήθηκαν ισχυρά εκρηκτικά και βαρύς οπλισμός. Συνολικά 334 όμηροι σκοτώθηκαν, 186 από τους οποίους παιδιά. Οι τρομοκρατικές ενέργειες συνεχίστηκαν το Οκτώβριο του 2004 με δυο ρωσικά επιβατικά αεροπλάνα να ανατινάζονται στον αέρα με διαφορά 3 λεπτών, σκοτώνοντας 90 ανθρώπους.

Το μετρό της ρωσικής πρωτεύουσας στοχοποιείται ξανά το Μάρτιο του 2010, όταν δύο μαύρες χήρες (βομβίστριες αυτοκτονίας από την Τσετσενία) επιτέθηκαν και πάλι σε σταθμούς του, με 40 νεκρούς και πάνω από 120 τραυματίες από διπλή βομβιστική επίθεση.⁸⁹ Τον Ιανουάριο του 2011 ο τρόμος επέστρεψε στη ρωσική πρωτεύουσα. Περισσότεροι από 30 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους και περισσότεροι από 100 τραυματίστηκαν από βομβιστική επίθεση στο αεροδρόμιο της Μόσχας, Ντομοντέντοβο. Το 2013, από δύο επιθέσεις αυτοκτονίας στο Βόλγκογκραντ σκοτώνονται 33 άνθρωποι στο σιδηροδρομικό σταθμό της πόλης. Την ευθύνη και για τις δύο επιθέσεις ανέλαβε ο αρχηγός των ισλαμιστών ανταρτών του ρωσικού Καυκάσου, ο Τσετσένος Ουμάροφ.⁹⁰

Το Φεβρουάριο του 2016 η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Ασφάλειας ανακοίνωσε τη σύλληψη 10 τρομοκρατών από την κεντρική Ασία που συνδέονται με το Ισλαμικό Κράτος. Οι συλληφθέντες σχεδίαζαν να πραγματοποιήσουν επιθέσεις με πυροβόλα όπλα και εκρηκτικά στη Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη. Τον Απρ. 2017 μια ισχυρή έκρηξη σημειώθηκε στο μετρό της Αγίας Πετρούπολης.⁹¹ Σύμφωνα με τον επίσημο απολογισμό της Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας, από την επίθεση υπήρξαν 11 νεκροί και 45 τραυματίες. Αυτό που ανησυχεί τις ρωσικές αρχές καθώς η

⁸⁸“Profile: Shamil Basayev.” BBC News, July 29 (2005). Ανάρτηση την 18/3/18 από <<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/4727935.stm>>.

⁸⁹ <http://gr.euronews.com/2017/04/03/russia-s-transport-system-a-target-for-terrorism>.

⁹⁰ “Ο ηγέτης των ισλαμιστών του Καυκάσου”. Ανάρτηση από: <http://www.news247.gr/kosmos/nekros-ontokoy-oumarof-o-noymero-ena-katazhoymenos-ths-rwsias.6259489.html>.

⁹¹ <http://www.iefimerida.gr/news/329072/ag-petroypoli-pagkosmio-sok-apo-tin-epithesi-thriler-me-toys-drastes>

Τσετσενία παραμένει εντός της Ρωσικής Ομοσπονδίας, είναι ό,τι έχει μετατραπεί σε άντρο τρομοκρατών και τείνει να γίνει πάλι ένα οιονεί ανεξάρτητο κράτος. Τόσο στη Ρωσία όσο και στο εξωτερικό, υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με το αυταρχικό στυλ του Καντίροφ, αν και ο ίδιος αρνείται τους ισχυρισμούς που τον συνδέουν με κάποιες από τις δολοφονίες, αρκετών από τους εχθρούς του. Οι ομάδες ανθρωπίνων δικαιωμάτων λένε ό,τι εκατοντάδες άλλοι Τσετσένοι έχουν εξαφανιστεί χωρίς ίχνος από το 2004, όταν ο Καντίροφ ανέλαβε καθήκοντα αναπληρωτή πρωθυπουργού καθ' οδόν προς την προεδρία το 2007.

Αντίστοιχα και από ρωσικής πλευράς υπήρξαν ακρότητες, παραβάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αρκετά εγκλήματα πολέμου. Μεταξύ των εγκλημάτων πολέμου, που διεπράχθησαν κατά τη διάρκεια κυρίως του β' πολέμου, σίγουρα από τα πιο απεχθή ήταν η στυγερή δολοφονία της Τσετσένας Έλζα Κουνγκάγεβα από τον Σχη Γιούρι Μπουντάνοφ.⁹² Το βράδυ της 26^{ης} Μαρτίου 2000 ο Σχης συνοδευόμενος από στρατιώτες στα πλαίσια εκκαθαριστικών επιχειρήσεων συνέλαβε την Έλζα Κουνγκάγεβα, την οποία οδήγησε στη σκηνή του, για ανάκριση. Μετά από δύο ώρες η Έλζα βρέθηκε κακοποιημένη και νεκρή. Το Κρεμλίνο χρειαζόταν απεγνωσμένα έναν αποδιοπομπαίο τράγο και έτσι χρησιμοποιήθηκε ο Σχης, που αρκετοί στη Ρωσία τον θεώρησαν ήρωα και θύμα των περιστάσεων, προκειμένου ο πόλεμος να αποκτήσει πρόσωπο και η κοινή γνώμη να ασκήσει λιγότερη κριτική στο ίδιο το Κρεμλίνο. Παράλληλα έχουν εντοπιστεί σοβαρές παραβιάσεις των συμβάσεων της Γενεύης του 1949,⁹³ συμπεριλαμβανομένων εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ο ρόλος των φυλετικών διακρίσεων στη σύγκρουση και η αύξηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας γενικότερα στη Ρωσία. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ),⁹⁴ καταδίκασε τη Ρωσία για ελλιπή διερεύνηση του θανάτου 21 αμάχων στις 5 Φεβρουαρίου 2000 στο Γκρόζνυ. Σε έκθεση που δημοσιοποιήθηκε μερικές εβδομάδες μετά τα γεγονότα, το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ανέφερε ό,τι οι ρωσικές δυνάμεις σφαγίασαν 62 αμάχους στις 5 Φεβρουαρίου 2000 και ό,τι ο στρατός προσπάθησε στη συνέχεια να αποκρύψει αυτά τα εγκλήματα.

Το τυπικό τέλος του δεύτερου πολέμου της Τσετσενίας δεν αποτέλεσε έκπληξη. Οι ενεργές συμβατικές μάχες είχαν σταματήσει σε μεγάλο βαθμό και

⁹² Williams Brian Glyn (2015), ό.π.σελ.179-181.

⁹³ Gilligan Emma (2010), ό.π. σελ. 165-170.

⁹⁴ <http://politis.com.cy/article/katadiki-rosias-sto-edad-gia-ellipi-erevna-gia-thanatous-stin-tsetsenia>

παρέμειναν μόνο οι τρομοκρατικές ενέργειες όσων αντιφρονούντων επιζητούσαν επίμονα την ανεξαρτησία της Τσετσενίας ή τη δημιουργία αυτόνομης μουσουλμανικής επαρχίας συνενώνοντας περιοχές του Καυκάσου.

β. Αποτελέσματα. Οι νεοσύστατες ομάδες τσετσένων ανταρτών ήταν συχνά μικρές και αγωνίζονταν με περιορισμένα μέσα. Παρ' όλα αυτά, είχαν αισιόδοξους στρατηγικούς στόχους, την ελευθερία και την ανεξαρτησία τους. Ως αποτέλεσμα των ιδεών τους οι αντάρτες εκδήλωσαν συχνά την προθυμία τους να δεχθούν υψηλότερο κόστος και να επιμείνουν στο σκοπό τους.

Οι εξεγερμένοι τσετσένοι βασίστηκαν σε ασύμμετρες τακτικές για να το επιτύχουν αυτό,⁹⁵ αφού δεν ήταν δυνατό να κερδίσουν στις πολεμικές αντιπαραθέσεις. Ο ασύμμετρος πόλεμος είναι η τελευταία τους λύση για να επιτύχουν το σκοπό τους και όταν αυτός εξαντλείται στις στρατιωτικές συγκρούσεις τον συνεχίζουν με τρομοκρατικές ενέργειες, τόσο στο περιβάλλον του Β. Καυκάσου όσο και στην ίδια τη Ρωσία για να κάμψουν το ηθικό των μαχητών όσο και της ρωσικής κοινής γνώμης.

Γράφημα 9: Ο Επιχειρησιακός Σχεδιασμός της Τσετσενίας, Αναδημοσίευση από: Schaefer W. Robert (2010) "The Insurgency in Chechnya and the North Caucasus", σελ 214.

⁹⁵ Schaefer W. Robert (2010) "The Insurgency in Chechnya and the North Caucasus From Gazavat to Jihad", Praeger Security International", σελ 195-223.

Οι εκστρατείες που εκδηλώνονται με βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας είναι σχεδόν το τελευταίο όπλο δράσης εναντίον της ξένης στρατιωτικής κατοχής. Η Τσετσενία είναι ένα καλό παράδειγμα εκδήλωσης αυτού του φαινομένου,⁹⁶ αλλά η πορεία της εκστρατείας των βομβιστικών επιθέσεων αυτοκτονίας από τους Τσετσένους αποκαλύπτει ένα σαφές περίγραμμα: 27 επιθέσεις έγιναν από τον Ιούνιο του 2000 ως τον Νοέμβριο του 2004, καμία από τότε ως τον Οκτώβριο του 2007 και πάνω από 30 από τότε ως σήμερα. Τι εξηγεί τη διακοπή των επιθέσεων που κράτησε σχεδόν τρία χρόνια; Η απάντηση είναι η απώλεια της υποστήριξης του λαού της Τσετσενίας στην εξέγερση, για δύο λόγους: ο πρώτος είναι η αποδοκιμασία της σφαγής στο σχολείο του Μπεσλάν το 2004, όταν οι τσετσένοι αντάρτες δολοφόνησαν εκατοντάδες μικρά παιδιά Ρώσων και ο δεύτερος λόγος, η εκστρατεία επηρεασμού των Ρώσων με σκοπό να κερδίσουν την υποστήριξη με δράσεις «στις καρδιές και στα μυαλά» του κατεστραμμένου από τον πόλεμο πληθυσμού της Τσετσενίας. Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις εκείνης της περιόδου σκότωσαν σημαντικά λιγότερους αμάχους, δόθηκε αμνηστία σε αυτονομιστές αντάρτες και περίπου 600 παραδόθηκαν μόνον το 2006.

Ο πρωταρχικός τρόπος με τον οποίο επιτυγχάνεται μια τελική νίκη στον πόλεμο εναντίον των ανταρτών είναι η εξασφάλιση της υποστήριξης του πληθυσμού. Σε συνέχεια της ρωσικής στρατηγικής η τοποθέτηση ελεγχόμενης κυβέρνησης θα επηρέαζε τον πληθυσμό υπέρ της Ρωσίας χωρίς να φαίνονται ρωσικά στρατεύματα και δυνάμεις ασφαλείας στην περιοχή. Αυτό επετεύχθη με την υποστήριξη της οικογένειας Καντίροφ. Παρά το νεαρό της ηλικίας του, ο υιός Καντίροφ έχει καθιερωθεί, με τη βοήθεια της Ρωσίας ως ένας πολύ δημοφιλής ηγέτης μεταξύ των Τσετσένων. Η νομιμότητά του στηρίζεται σε πολλούς παράγοντες,⁹⁷ από τους οποίους τα συγκεκριμένα του επιτεύγματα για τη σταθεροποίηση της Τσετσενίας είναι σαφώς πιο σημαντικά. Καταρχήν κατάφερε να προσελκύσει μεγάλα ποσά ομοσπονδιακής χρηματοδότησης και να ξαναχτίσει την πρωτεύουσα της Τσετσενίας. Ο Καντίροφ επίσης κατάφερε να διαμορφώσει μια διαφορετική άποψη για τα γεγονότα και συνεχίζει να προωθεί τον εαυτό του ως το κλειδί για τη σταθερότητα στο Βόρειο Καύκασο. Ως εκ τούτου, κατά την άποψή του, βοηθώντας τους Ρώσους να νικήσουν τους αυτονομιστές αντάρτες και τους τζιχαντιστές, βοήθησε τη Ρωσία να σωθεί από τρομοκρατικές επιθέσεις. Υπογραμμίζει γιατί πολλοί άνθρωποι στην

⁹⁶ <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=323786>.

⁹⁷ Nicoll Alexander(05 June 2009), ό.π.

Τσετσενία και τη Ρωσία λένε τώρα ό,τι, επιδιώκοντας τη συστέγαση με το Κρεμλίνο, ο Καντίροφ κατάφερε να κερδίσει περισσότερη εξουσία από τη Μόσχα, από ό,τι επιδίωξαν οι Τσετσένοι αποσχιστές της δεκαετίας του 1990, κάνοντας μάχες. Όντως οι τρομοκρατικές ενέργειες φάνηκε να βαίνουν μειούμενες και η Τσετσενία φάνηκε να αποκτά κανονικά υγιείς δομές και λειτουργίες.

Ο ασύμμετρος πόλεμος επέφερε τη αναγκαστική λήξη του πρώτου πολέμου από πλευράς Ρώσων και με τη λήξη του δεύτερου πολέμου επέφερε τη ρωσική επιδίωξη κάμψης του υψηλού φρονήματος και του αντιστασιακού πνεύματος του μέσου τσετσένου μαχητή. Έτσι επιδιώχθηκε η τοποθέτηση ελεγχόμενης κυβέρνησης αφού αυτό κατέστη μονόδρομος για τη ρωσική στρατηγική μετά τις δυο πολεμικές προσπάθειες που έκανε η Ρωσία με στρατιωτικό τρόπο που δεν σταμάτησαν τις τρομοκρατικές ενέργειες. Δεν κατάφερε ωστόσο ο ρωσικός παράγοντας να επηρεάσει τον τσετσένικο πληθυσμό, φέρνοντας την ασφάλεια και την ανάπτυξη στην περιοχή,⁹⁸ με το να προσπαθήσει να βοηθήσει στην επανεγκατάσταση των θεσμών και δομών λειτουργίας που θα έκαναν να επανέλθει η εκτίμηση απέναντι στο ρωσικό κράτος. Η εικόνα είναι καθαρή: η τρομοκρατία των Τσετσένων που εκδηλώνεται με επιθέσεις αυτοκτονίας υποκινείται σαφώς τόσο από την άμεση στρατιωτική κατοχή της χώρας τους τόσο από τη Ρωσία όσο και από τις φιλορωσικές τσετσενικές δυνάμεις ασφαλείας. Οι ρώσοι δεν πέτυχαν στην εμπέδωση της ασφαλείας στην περιοχή, αλλά παρέδωσαν την ανασυγκρότηση και την ανάπτυξη στη κυβέρνηση Καντίροφ. Οι υπηρεσίες αυτές εξυπηρετούνται καλύτερα με τη χρησιμοποίηση πόρων για την ανασυγκρότηση καθώς τα αναγκαία κεφάλαια πρέπει να παρέχονται το συντομότερο δυνατόν για να δίνονται στους τοπικούς φορείς. Αυτή η ανάπτυξη, θα οδηγούσε τελικά στην εμπιστοσύνη του κοινού στην κυβέρνηση και στη μείωση του συνόλου των απογοητευμένων πολιτών της Τσετσενίας.

Με τη λήξη και των δυο πολέμων εξακολούθησε να υπάρχει ο φόβος στη Ρωσία για μια εκ νέου κλιμάκωση της βίας στη Τσετσενία.⁹⁹ Η κατάσταση ενδέχεται να γίνει χειρότερη αν επιβεβαιωθούν οι φήμες για σχέσεις των Τσετσένων μαχητών με το Ισλαμικό Κράτος σε Ιράκ και Συρία (ISIS). Επειδή το νέο κύμα των τσετσένων αυτονομιστών θεωρούν τον πρόεδρο Καντίροφ καθοδηγούμενο από το Κρεμλίνο, η τρομοκρατική δράση αν και μειούμενη συνεχίζεται, κάθε ρεαλιστική λύση θα πρέπει

⁹⁸Hoffman, B, & Taw, J. (1991). "Defense Policy and Low-Intensity Conflict: The Development of Britain's "Small War" Doctrine". Santa Monica, Ca: Rand, σελ. 34.

⁹⁹<http://www.viadiplomacy.gr/tsetsenia-neo-metopo-tou-poutin-pos-epireazi-tis-schisis-disi/>

να βελτιώσει τη νομιμότητα των σημαντικότερων κοινωνικών θεσμών της Τσετσενίας. Οι νέοι αυτονομιστές επιδιώκουν μια νέα σοβαρή κατάσταση που δείχνει να κλιμακώνεται σταδιακά στην Τσετσενία,¹⁰⁰ αλλά και σε άλλες μουσουλμανικές Δημοκρατίες του Καυκάσου που ανήκουν στη Ρωσική Ομοσπονδία, πίσω από την ισχυρή αντίδραση των μουσουλμάνων απέναντι στην πολιτική του Κρεμλίνου (ζήτημα Μιανμάρ, νομοθετικές ρυθμίσεις, οικονομικές επιδοτήσεις).

Η κατάσταση είναι σοβαρή, καθότι θα πρέπει να θεωρείται βέβαιο ό,τι όσο πατριώτης και να δηλώνει ο Καντίροφ, εκμεταλλεύεται την κατάσταση για να συσπειρώσει γύρω του τους Τσετσένους,¹⁰¹ προβλέποντας ό,τι οι διαφωνίες που έχουν ανακύψει εδώ και πολύ καιρό με το Κρεμλίνο, δύναται να προκαλέσουν σχίσμα με το Κρεμλίνο ή σοβαρές τριβές οι οποίες με βάση την ιστορία της περιοχής, θα μπορούσαν να κλιμακωθούν πολύ επικίνδυνα.

Ρωσική Στρατηγική στην Τσετσενία

11 Διεθνές Περιβάλλον

Στις 26 Δεκεμβρίου του 1991 το Ανώτατο Σοβιέτ,¹⁰² αναγνωρίζοντας την πτώχευση και κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης αυτοδιαλύθηκε. Μέσα σε λίγους μήνες ένα καθεστώς που όλος ο πλανήτης θεωρούσε ακλόνητο κατέρρευσε. Εν μέσω διαλύσεως της, η Ρωσία προσπάθησε να σώσει ό,τι μπορούσε από το γόητρό της όταν έγινε ορατή η προσπάθεια απόσχισης της Τσετσενίας. Οι δυο πόλεμοι της Ρωσίας στην Τσετσενία αιφνιδίασαν τη Δύση που προσπαθούσε να συνειδητοποιήσει το τέλος του ψυχρού πολέμου και οι όποιες αντιδράσεις της ήταν μουδιασμένες μπροστά στο τολμηρό εγχείρημα να ανοιχτεί ένα νέο δημοκρατικό κεφάλαιο στη Ρωσία μέσω του εκδημοκρατισμού και της οικονομικής μεταρρύθμισής της. Μια Δύση που είδε ουδέτερα τον επιθετικό αντικομμουνισμό του Γέλτσιν, αλλά αργότερα επέκρινε δριμύτατα το φιλελεύθερο πατριωτισμό του Πούτιν.

Ο Ρώσος Πρόεδρος όμως χειρίστηκε κατάλληλα το χαρτί του θρησκευτικού φονταμενταλισμού καθώς ήταν γεγονός ότι ο ισλαμοφασισμός έχει δηλώσει δημόσια τον αντιαμερικανισμό του. Το ακραίο Ισλάμ το Φλεβάρη του 1993 ανατίναξε το Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου στη Νέα Υόρκη, τον Ιούνιο του 1996 σκότωσε 19 αμερικάνους στρατιώτες με βόμβα σε βάση στη Σαουδική Αραβία και τον Αύγουστο του 1998 ανατίναξε τις αμερικάνικες πρεσβείες σε Κένυα και Τανζανία. Οι ΗΠΑ

¹⁰⁰ <http://www.defence-point.gr/news/kati-den-pai-kala-sti-mousoulmaniki-rosia-epikentro-i-tsetsenia>.

¹⁰¹ Nicoll Alexander(05 June 2009), ό.π.

¹⁰² <http://gr.euronews.com/2016/08/18/twenty-five-years-ago-the-ussr-collapsed>.

διέκριναν πίσω από αυτές τις βομβιστικές επιθέσεις τον έκδηλο φανατισμό των ένοπλων μαχητών του ακραίου Ισλάμ. Οι Ρώσοι απλά έπρεπε να επισημάνουν τη σύνδεση ό,τι πίσω από τους Μπασάγεφ και Κατάμπ βρίσκεται ο Μπιν Λάντεν και να καλέσουν τις ΗΠΑ σε αγώνα ενάντια στη διεθνή τρομοκρατία, ενάντια στον “κοινό εχθρό”.¹⁰³ Η αμερικάνικη αστική τάξη με δυο λόγια έπρεπε να βλέπει στην Τσετσενία τους υπεύθυνους για τις εκδηλώσεις μίσους απέναντι στην Αμερική.

Ο ρώσικος ιμπεριαλισμός γνώριζε την ευαισθησία του αντιπάλου του και προσάρμοσε την προβοκάτσια στις ιδιότητες αυτής της ανησυχίας για να τον παγιδεύσει. Αυτή η ρώσικη πιθανή προβοκάτσια φαίνεται να δοκιμάζεται μόνο όσο περνάει ο καιρός και αποκαλύπτεται το ρώσικο έγκλημα στην Τσετσενία.

Η Μόσχα διακηρύσσει ό,τι η Ρωσία βρίσκεται στην πρώτη γραμμή μιας μάχης ανάμεσα στον “πολιτισμό και τη βαρβαρότητα”. “Αντιμετωπίζουμε ένα κοινό εχθρό, τη διεθνή τρομοκρατία”, είπε ο Πούτιν στον Κλίντον, μιλώντας αλλά μέσω αυτού στον αμερικάνικο λαό και την υπόλοιπη αμερικανική αστική τάξη.

Η μόνη αντίδραση των ΗΠΑ ήταν η δήλωση στις 8/10, του εκπρόσωπου του Στέητ Ντιπάρτμεντ (υπουργείο εξωτερικών) που είπε ό,τι η Ρωσία παραβιάζει τη συνθήκη για τις συμβατικές δυνάμεις στην Ευρώπη (1990) πάνω από το όριο που ορίζει η συνθήκη για το Βόρειο Καύκασο.

Η Ευρώπη από τη μεριά της ακολούθησε την ίδια εγκληματική σιωπή απέναντι στην Τσετσενία. Με εξαίρεση ένα ψήφισμα που το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε και καταδίκασε τη ρώσικη στρατιωτική επέμβαση στην Τσετσενία απαιτώντας το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Μια Ευρωπαϊκή αντιπροσωπεία,¹⁰⁴ τον Οκτώβριο του 1999, με επικεφαλής τον επίτροπο για θέματα εξωτερικών υποθέσεων, που επισκέφτηκε τη Μόσχα βρέθηκε μπροστά σε μια παγωμένη υποδοχή. Όταν μάλιστα προτάθηκε, πριν τη συνάντησή του με τον ρώσο υπουργό εξωτερικών, η διαμεσολάβηση της Ευρώπης για μια πολιτική λύση πήρε την απάντηση ότι : ”Δεν υπάρχει ανάγκη για καμιά παρέμβαση. Η διαμεσολάβηση μεταξύ της κεντρικής εξουσίας μιας χώρας και των επαρχιών της είναι απαράδεκτη από τρίτα κράτη”.

Ας μην ξεχνάμε πως η αρχική κατακραυγή της Δύσης μετετράπη σε ανέμους σύμπνοιας για τη Ρωσία του Πούτιν μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, όταν ο

¹⁰³ Russell John (2007), ό.π. (*Αραβας πολεμοχαρής μουτζαχεντίν, γνωστός για τους θανάτους πολλών Ρώσων Αλεξιπτωτιστών*), σελ. 111.

¹⁰⁴ <http://www.oakke.gr/articles-anaforas/item/174-στην-τσετσενια-κρινεται-το-μελλον-της-ευρωπης>.

πρόεδρος της ρωσικής ομοσπονδίας, έσπευσε πρώτος να συμμαχήσει με τον δυτικό ηγέτη των ΗΠΑ (Τζορτζ Μπους), σε μια σταυροφορία κατά του μουσουλμανικού κόσμου και της παγκόσμιας τρομοκρατίας. Η αναζωπύρωση του μετώπου της Τσετσενίας πάντα έτεινε να δημιουργεί επιπλέον προβλήματα στον πρόεδρο της Ρωσίας Πούτιν με τη Δύση που τον επικρίνει για αυταρχική συμπεριφορά και παρέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις της Ουκρανίας, ενώ γίνονται συγκριτικές παραθέσεις των κινήσεων του Πούτιν σε Κριμαία και Τσετσενία και αναφέρονται σε μια πολιτική «δυο μέτρων και δυο σταθμών». Η κατάσταση στην Τσετσενία είναι συγκεκριμένη μόνο στο ό,τι η παγκόσμια κοινότητα (στην πραγματικότητα, η Δύση), ακολουθεί τα δικά της συμφέροντα.¹⁰⁵ Εντούτοις εξυπηρετεί και είναι δικαιολογημένη μια δαιμονοποίηση των Τσετσένων, η σιωπηρή αποδοχή εξηγεί άλλωστε την αποτυχία οποιουδήποτε μεγάλου κράτους είτε να αναγνωρίσει την ανεξαρτησία της Τσετσενίας είτε να καταδικάσει τις υπερβολές της Ρωσίας παρά τις τεράστιες ενδείξεις για την ακραία και ευρεία κατάχρηση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις ομοσπονδιακές δυνάμεις και στους δύο πολέμους.

Ο Πούτιν απεναντίας επικρίνει τις ΗΠΑ και τη Δύση ό,τι με την πολιτική τους στον εμφύλιο της Συρίας ενίσχυσαν τους ισλαμιστές εξτρεμιστές μαχητές. Ο Πούτιν εδώ και καιρό ανησυχεί για την επέκταση των δραστηριοτήτων του Ισλαμικού Κράτους από Ιράκ και Συρία (ISIS), στο Βόρειο Καύκασο όπου δρα η τσετσένικη ισλαμική οργάνωση Εμιράτο του Καυκάσου. Οι Τσετσένοι μαχητές στη Συρία έχουν απειλήσει ό,τι θα διεξάγουν επιθέσεις ως αντίδραση στην υποστήριξη που παρέχει η Μόσχα στον πρόεδρο της Συρίας Μπασάρ αλ Άσαντ. Όμως ο νέος ηγέτης του ισλαμικού Εμιράτου του Καυκάσου, Κεμπέκοβ,¹⁰⁶ έχει παρακινήσει πολλούς ισλαμιστές από την Τσετσενία και το Νταγκεστάν, να συμμετάσχουν στη μάχη στη Συρία. Παράλληλα από τη στιγμή που η Μόσχα θεωρήσει ό,τι οι Τσετσένοι αντάρτες εμπνέονται από τις επιτυχίες του Ισλαμικού Κράτους σε Ιράκ και Συρία (ISIS) και θα επιδιώξουν να δημιουργήσουν και αυτοί ένα ισλαμικό χαλιφάτο στην Τσετσενία, θα σκληρύνει τη στάση της έναντι της Δύσης.

Η Τουρκία οικονομικός και ενεργειακός συνεργάτης της Ρωσίας κατηγορήθηκε ό,τι στήριξε το ISIS, γεγονός που της δημιουργεί προβλήματα και στις σχέσεις της με τις ΗΠΑ. Ο Βλαντιμίρ Πούτιν έχει αποδείξει ό,τι έχει ως απόλυτη προτεραιότητα την εθνική ασφάλεια της Ρωσίας και ό,τι είναι διατεθειμένος να κάνει

¹⁰⁵ Russell John, (2007), ό.π. σελ.168-174.

¹⁰⁶ <http://www.viadiplomacy.gr/tsetsenia-neo-metopo-tou-poutin-pos-epireazi-tis-schesis-disi/>

τα πάντα για να την προασπίσει. Έστειλε ρωσικά στρατεύματα στην Κριμαία για να διασφαλίσει τη διενέργεια του δημοψηφίσματος, αναγνώρισε γρήγορα τα αποτελέσματα, αλλά ποτέ δεν έχει αναγνωρίσει στους Τσετσένους το δικαίωμα να κάνουν το δικό τους δημοψήφισμα. Πιθανή νέα κλιμάκωση της βίας στη Τσετσενία είναι εμφανές ό,τι θα επηρεάσει τις ισορροπίες τόσο σε ευρώ-ατλαντικό επίπεδο όσο και στη Μέση Ανατολή καθώς η Μόσχα θεωρεί ό,τι στη Συρία βρίσκεται η αιτία του προβλήματος.

Ο Τρίτος Κόσμος και ιδιαίτερα ο μουσουλμανικός φαίνεται αδύναμος αυτή τη στιγμή για οποιαδήποτε αντίδραση. Οι διασυνδέσεις των Τσετσένων ανταρτών με το Ισλαμικό Κράτος συνέστησαν υπαρκτή απειλή για τη Ρωσία,¹⁰⁷ που απάντησε εντείνοντας τις πολεμικές επιχειρήσεις της στη Συρία. Υπήρξαν δύο κατηγορίες Τσετσένων στο στρατό του Ισλαμικού Κράτους. Αυτοί που πράγματι υποστηρίζουν τον ακραίο ισλαμισμό και άλλοι που θεώρησαν ό,τι μάχονται ενάντια στην καταπίεση των μουσουλμάνων από τη Δύση. Ήδη οι Ρώσοι είχαν στείλει διπλωμάτες στις μουσουλμανικές χώρες, να τις καθησυχάσουν ό,τι δεν πρόκειται για μια σύγκρουση συνολικά με το Ισλάμ και φρόντισαν να το κάνουν κατανοητό σε κάθε ευκαιρία, ό,τι οι τρομοκράτες είναι ένας εχθρός χωρίς πίστη και εθνικότητα. Η Ρωσία από τη μεριά της πέτυχε επί προεδρίας Ιράν να παρουσιάσει τη ρωσική υπόθεση στον Οργανισμό της Ισλαμικής Διάσκεψης ενημερώνοντάς τον για τις προθέσεις της να καταπολεμήσει την τρομοκρατία.

12 Πολιτικοί-Στρατιωτικοί ΑΝΣΚ εμπλεκομένων

Η πορεία της Τσετσενο-Ιγκουσετίας μέσα στην ιστορία και η ανακήρυξή της σε αυτοανακηρυχθείσα δημοκρατία αποχωρώντας από τη Ρωσική Ομοσπονδία. ενώ αρχικά αποτελούσε μια αυτόνομη περιοχή ήταν κάτι φυσικό για τους Τσετσένους που επεδίωκαν πάντα την ανεξαρτησία τους. Όμως η Ρωσία απέρριψε την απόφαση αυτή και δεν αναγνώρισε ποτέ την αυτοανακηρυχθείσα ανεξαρτησία της Τσετσενίας

Ο σκοπός του Ντουντάγιεφ ήταν απλά να υπερασπιστεί την αυτόκλητη ανεξαρτησία της Τσετσενίας που αντιπροσώπευε ο έλεγχος του Γκρόζνυ.¹⁰⁸ Άρα η προστασία της περιοχής και το να εμποδίσει τις ρωσικές δυνάμεις και τις δυνάμεις της αντιπολίτευσης να εισέλθουν στην πόλη ήταν ο στόχος που έπρεπε να επιτευχθεί, καθώς ευελπιστούσε πως αργά ή γρήγορα θα είχε και τη διεθνή νομιμοποίηση υπέρ,

¹⁰⁷ <http://www.kathimerini.gr/841909/gallery/epikairothta/ereynes/o-tsetsenos-antarthi-oi-islamistes-kai-to-vilaeti-toy-kaykasoy>

¹⁰⁸ Schaefer W. Robert (2010) ό.π. , σελ. 120-124.

λόγω του απελευθερωτικού αγώνα των Τσετσένων που θα ευαισθητοποιούσε και θα κέρδιζε τη διεθνή κοινή γνώμη. Αν και κάθε εξέγερση είναι μοναδική και ακολουθεί σπάνια ένα μοντέλο, έτσι και των Τσετσένων: η στρατηγική του παρατεταμένου πολέμου (Μαο), εκμεταλλεόμενος τον χρονικό παράγοντα και τη στρατηγική αστικού πολέμου (ανταρσία που βασίζεται στην τρομοκρατία) ήταν οι πιο ενδεδειγμένοι τρόποι ενεργείας από πλευράς των ανίσχυρων και μικρών στρατιωτικά και ποσοτικά Τσετσένων.

Η στρατηγική του Ντουντάγιεφ βασίστηκε σε ποικίλους βαθμούς αντίστασης που πλησίαζαν στο κέντρο, δηλαδή το Γκρόζνυ.¹⁰⁹ Η αντίσταση της Τσετσενίας ήταν οικοδομημένη και υποκινούμενη από θρησκευτικό ζήλο καθώς για τους Τσετσένους, ήταν ζήτημα επιβίωσης. Αν ηττούνταν στο Γκρόζνυ, προβλέπονταν αλλαγή στρατηγικής καθώς θα υποχωρούσαν στα βουνά και θα ξεκινούσαν ανταρτοπόλεμο ενάντια στις ρωσικές δυνάμεις που παρέμεναν στη δημοκρατία.

Οι αντάρτες έτειναν να αποφεύγουν τις συγκρούσεις μεγάλης κλίμακας με τις ρωσικές δυνάμεις και στηρίζονταν σε δράσεις μικρής κλίμακας, όπως ένοπλες ενέργειες, επιδρομές, και άλλες τακτικές που επιτρέπουν στους αντάρτες να ελαχιστοποιούν τη διάρκεια της επαφής με τις ρωσικές δυνάμεις προκαλώντας το μέγιστο ύψος ζημιών ενώ εκθέτουν τους αντάρτες όσο λιγότερο γίνεται. Ο πρωταρχικός στόχος ήταν να δημιουργηθεί αρκετή αστάθεια για να εδραιωθεί ένα ανταγωνιστικό σύστημα ελέγχου του πληθυσμού ώστε η Ρωσία να μην μπορεί να διαχειριστεί την περιοχή. Οι εξεγερμένοι βασίζονται σε ασύμμετρες τακτικές και προσπαθούν να προκαλούν μικρές αιμορραγίες στο ρωσικό στρατό σε τοπικές αντιπαραθέσεις μικρής κλίμακας με την ελπίδα ότι η συνέχιση του πολέμου θα είναι πολιτικά δαπανηρή, για τις ρωσικές δυνάμεις και τους πολιτικούς προϊσταμένους να συνεχίσουν τις επιδιώξεις τους.

Οι πολιτικοί ΑΝΣΚ της Ρωσίας ήταν να εμποδίσουν την ανεξαρτησία της Τσετσενίας, η οποία έπρεπε να παραμείνει στη Ρωσική Ομοσπονδία καθώς η παραγωγή πετρελαίου της, ήταν ζωτικής σημασίας για τα ρωσικά συμφέροντα και το έδαφος της σημαντικό για τη διέλευση των ρωσικών αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου. Πιθανή απώλειά της θα είχε δυσμενείς επιπτώσεις στη σφαίρα επιρροής της στο Καύκασο και στη διασύνδεσή της προς τις χώρες της Κεντρικής Ασίας. Η δε

¹⁰⁹ Thomas L. Timothy. (2007), Ο.π.

επιχείρηση, και στους δυο πολέμους, θα επιδίωκε να μην είναι χρονοβόρα και κοστοβόρα εξαιτίας της διαφοράς δυναμικότητας.

Οι ΑΝΣΚ περιλάμβαναν τον αφοπλισμό των παράνομων ένοπλων σχηματισμών, την προστασία του πληθυσμού από τον εξτρεμισμό δημιουργώντας συνθήκες για τη σταθεροποίηση της κοινωνικοπολιτικής κατάστασης, την αποκατάσταση της συνταγματικότητας και την καθιέρωση της ασφάλειας, της τάξης και της σταθερής οικονομίας της Τσετσενικής Δημοκρατίας.¹¹⁰ Ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού της Τσετσενίας επιθυμούσε διακαώς αυτοδιάθεση οπότε εκτιμήθηκε με εντελώς διαφορετικό τρόπο αντιμετώπισης από πολλούς παράγοντες της Ρωσίας. Το 2003, ο εκπρόσωπος της ρωσικής κυβέρνησης, το συνόψισε καλύτερα όταν είπε: «Κάποιοι δυτικοί πολιτικοί ήταν εξαιρετικά επίμονοι προσπαθώντας να συζητήσουν εναλλακτικά μέσα επίλυσης του προβλήματος της Τσετσενίας. Ωστόσο, όλες αυτές οι προτάσεις, μετά από στενή εξέταση βγάζουν προς το ίδιο πράγμα - διαπραγματεύσεις με τρομοκράτες. Αυτό το μονοπάτι, περιττό να πούμε ό,τι είναι ένα αδιέξοδο».

Ο δεύτερος πόλεμος της Τσετσενίας παρείχε μια τόσο σημαντική ευκαιρία στον Πούτιν για την κατάληψη και εδραίωση της κρατικής εξουσίας.¹¹¹ Ο στόχος της συγκέντρωσης της εξουσίας και της αποκατάστασης της ακεραιότητας του ρωσικού κράτους μέσω του εθνικιστικού λόγου, συνδυάστηκε με τη γνωστή ιδέα των ξένων εχθρών - των διεθνών τρομοκρατών του κόσμου - σε μια προσπάθεια να διευκολυνθεί η μετάβαση του πρωθυπουργού Πούτιν στην προεδρία, τον Μάρτιο του 2000. Η ατζέντα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας ήταν αναμφισβήτητα νόμιμη, αλλά η ακραία μεγέθυνσή της επιδίωκε να ενισχύσει τους μακροχρόνιους φόβους που σχετίζονται με την κρατική ασφάλεια και τους ξένους εχθρούς, ώστε να επιτύχει την εσωτερική νομιμοποίηση. Η όλη φιλοσοφία του Πούτιν μετά τον πόλεμο ήταν να εγκαθιδρύσει στην περιοχή κυβέρνηση προσκείμενη προς το Κρεμλίνο. Έτσι η ρωσική ηγεσία υποστήριξε πατέρα και υιό Καντίροφ για την ασυμβίβαστη στάση τους ενάντια στους αντάρτες και την πίστη τους προς τη θέση της Τσετσενίας στη Ρωσική Ομοσπονδία. Η επιδίωξη τοποθέτησης φιλορωσικής κυβέρνησης ήταν μονόδρομος στη ρωσική στρατηγική μετά τις δυο διαδοχικές πολεμικές προσπάθειες, καθόσον δεν κατάφερε να επιβληθεί στην καρδιά και στο μυαλό του τσετσενικού πληθυσμού. Παρά τους δυο πολέμους με τα τρομοκρατικά χτυπήματα αποδείχτηκε

¹¹⁰ Thomas Timothy. (1997),. "The Caucasus Conflict and Russian Security: The Russian Armed Forces Confront Chechnya III." *Journal of Slavic Military Studies*, Vol. 10, No. 1

¹¹¹ Gilligan Emma. (2010), ό.π.σελ. 205-206.

ό,τι το φρόνημα των Τσετσένων παραμένει σθεναρά εναντίον της ρωσικής επιβολής για τον έλεγχο της τσετσενικής κοινωνίας. Όλη η φιλοσοφία της ακραίας εξτρεμιστικής δράσης τους, χτίστηκε σε μεγάλο βαθμό από την εθνική ταυτότητα τους, πάνω στη μάχη για την αποφυγή της επιβολής του ρωσικού στοιχείου.

Αυτό είναι ζωτικής σημασίας, επειδή οι δυνάμεις Α-ΑΠ δεν μπορούν κατ' ανάγκη να διατηρήσουν τη νομιμότητά τους στον τσετσενικό λαό επ' αόριστον. Η βοήθεια που πρέπει να προσφερθεί, περιλαμβάνει την εκπαίδευση των δυνάμεων, την παροχή εξοπλισμού και χρησιμοποίησή τους παράλληλα με τις δυνάμεις Α-ΑΠ στις επιχειρήσεις.¹¹² Παράλληλα επιδιώκεται η αντιμετώπιση των θεμελιωδών λόγων που κρύβονται πίσω από την αστάθεια, όπως τη φτώχεια, την υψηλή ανεργία, την εκτεταμένη διαφθορά, τα προβλήματα συστημικής διακυβέρνησης, τη μείωση της αποτελεσματικότητας της κυβερνητικής πολιτικής και την απώλεια εμπιστοσύνης στην εξουσία του κράτους, θέματα που δεν φάνηκε να είναι διατεθειμένη να επιφορτιστεί το Κρεμλίνο. Αντί αυτών όμως η Ρωσία επιδίωξε να βοηθήσει τους Τσετσένους να λύσουν τις δικές τους διαφορές μόνοι τους και να αναλάβουν οι ίδιοι την ανοικοδόμηση της περιοχής ώστε να καταφέρει να απεμπλακεί από την περιοχή.

Όμως, με διαφορετικούς παράγοντες στη ρωσική κυβέρνηση και τις δυνάμεις ασφαλείας να υποστηρίζουν διαφορετικές ομάδες Τσετσένων, αυτή η πολιτική ενίσχυσε και έπληξε πολλές παραδόσεις του Καυκάσου, όπου επικράτησαν οι αντεκδικήσεις και οι συγκρούσεις συμφερόντων που κατέληξαν σε αίμα και φόνους τιμής. Μεταξύ των διεκδικητών της εξουσίας υπήρξαν ένοπλες αντιπαραθέσεις, δολοφονίες, εκτελέσεις.¹¹³ Με την ισχυρή οικογένεια Γιαμαντάγιεφ που για πολύ καιρό απολάμβανε τη στήριξη κάποιων παραγόντων στο ρωσικό στρατό να έρχεται σε συνεχείς αντιπαραθέσεις με την οικογένεια Καντίροφ, που υποστηρίχτηκε από τον Πούτιν, υπήρχαν προφανείς αμφισβητήσεις στην τσετσενική κεντρική εξουσία. Το τέλος του πολέμου είχε ενισχύσει τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα των εσωτερικών αγώνων εξουσίας της Τσετσενίας.

13 Σύζευξη Σκοπών και Μέσων

Το τυπικό τέλος του πρώτου πολέμου της Τσετσενίας δεν αποτέλεσε έκπληξη, οι Ρώσοι κέρδισαν πραγματικά τις περισσότερες μάχες μεταξύ του 1994 και του 1996. Παρ' όλα αυτά, έχασαν τον πόλεμο σε στρατηγικό επίπεδο επειδή έχασαν τη στήριξη του ρωσικού λαού - και η διεθνής κοινότητα είχε εξαιρετικά επικριτική κριτική για

¹¹² Schaefer t_W. Rober, (2010), ό.π., σελ 195-232.

¹¹³ Nicoll Alexander(05 June 2009), ό.π.

τις επιχειρήσεις τους. Η μεγάλη στρατιωτική ρωσική δύναμη απέτυχε, απέναντι στον ασύμμετρο πόλεμο των Τσετσένων μαχητών, να τους αναγκάσει να προσαρτηθούν ξανά στη Ρωσική Ομοσπονδία.

Υφίσταται μια αντίφαση ανάμεσα στα αναγκαία μέτρα και στα επιθυμητά αποτελέσματα, όπως διαπιστώνεται σε όλους τους ανταρτοπολέμους. Η εκμετάλλευση αυτού του διλήμματος είναι το κλειδί της αντάρτικης στρατηγικής. Για τους Ρώσους αρχικά,¹¹⁴ μονάχα ένας τρόπος υπήρχε να εξουδετερωθεί ο εξεγερμένος λαός της Τσετσενίας που δεν παραδίνονταν και αυτός ο τρόπος ήταν η ολοκληρωτική εξόντωσή του. Ωστόσο, η ρωσική εισβολή, σε συνδυασμό με τις ακατάλληλες και υπερβολικές μεθόδους που χρησιμοποίησαν οι Ρώσοι, γρήγορα κατέστησε δυνατή την εδραίωση της αντιστάσεως της Τσετσενίας, αφού οι απελευθερωτές επικράτησαν των κατακτητών.

Οι ενεργές μάχες είχαν σταματήσει σε μεγάλο βαθμό μετά τη δολοφονία του διοικητή των εξεγερμένων Ασλάν Μασάντοφ (πρόεδρος της οιονεί ανεξάρτητης Τσετσενικής Δημοκρατίας από το 1997-99) από τις ρωσικές δυνάμεις το 2005 και το θάνατο του βίαιου πολέμαρχου Σαμίλ Μπασάγιεφ το 2006 που πέθανε σε έκρηξη στην Ινγκουσετία, όπου η Ρωσία ισχυρίστηκε ως ειδική επιχείρηση. Οι άνθρωποι ξεκινούν αντιστάσεις είτε εξαιτίας της αδυναμίας ή της απροθυμίας της κυβέρνησης, είτε της κατοχής, να ανταποκριθεί στις νόμιμες ανάγκες ή τις επιθυμίες του πληθυσμού, με αποτέλεσμα τη γενική απογοήτευση και δυσαρέσκεια.¹¹⁵ Οι εξεγέρσεις αναπτύσσονται όταν ο κοινός άνθρωπος πιστεύει ό,τι έχει περισσότερα να κερδίσει αν αντιστέκεται στην κυβέρνηση αντί να την υποστηρίζει και είναι πρόθυμος να διακινδυνεύσει το θάνατο σε βίαιη αντιπαράθεση για να επιτύχει τους στόχους του. Αντίστοιχα η Ρωσία μόνο με την εξόντωση των αρχηγών των επαναστατών, κατάφερε να επιδείξει πυγμή και την άκαμπτη στάση της.

Έτσι οι αντάρτες δεν επηρεάστηκαν από τη ρωσική εισβολή και όσο δεν επικρατούσε στην περιοχή η ηρεμία και η ασφάλεια τόσο ξεκινούσε ένας διαρκής ασύμμετρος πόλεμος, στον πρώτο όσο κατά τη διάρκεια και μετά από το δεύτερο πόλεμο. Η Ρωσία παρά τα στρατιωτικά μέσα και την υπεροχή της μπορεί να ισχυρίζεται ότι επικράτησε στις πολεμικές συγκρούσεις, όμως δεν κατάφερε να επιφέρει την ηρεμία λόγω των συνεχιζόμενων τρομοκρατικών χτυπημάτων ακόμη και

¹¹⁴ Taber Robert (1976), “Θεωρία και Πρακτική του Ανταρτοπολέμου”, εκδόσεις Κάλβος, Αθήνα, σελ. 9-10.

¹¹⁵ Schaefer W Robert (2010), ό.π., σελ 203-204.

στο έδαφός της. Αυτό που οι Ρώσοι δεν είχαν στις αρχές του 1999 ήταν ένας μεγάλος αριθμός επαγγελματιών στρατιωτικών που ήταν σε θέση να εκτελέσουν μια μετατόπιση στην εστίαση της αποστολής,¹¹⁶ από την στρατιωτική μάχη στην προστασία και την αστυνόμευση της περιοχής. Σαφώς δεν υπήρξε η δυνατότητα καταβολής ενός ισχυρού προϋπολογισμού ικανού να αγοράσει οπλισμό αιχμής, είδη προστατευτικού εξοπλισμού και εκπαίδευσης για την πραγματοποίηση μιας μεγάλης μεταμόρφωσης του στρατού. Αντίστοιχα απαιτούνταν επιπλέον οικονομική βοήθεια η οποία θα μπορούσε να υποστηρίξει την αύξηση των δαπανών για οικονομικά έργα και έργα υποδομής που ήταν απαραίτητα για την αναζωογόνηση του τσετσενικού έθνους και τη μείωση του ευάλωτου πληθυσμού, που θα παρείχε αξιοσημείωτο πλεονέκτημα για τις επιχειρήσεις εναντίον ανταρτών.

Η Ρωσία ωστόσο προσπάθησε να επηρεάσει τον πληθυσμό μέσω τοποθέτησης φιλορωσικής κυβέρνησης. Ο πατέρας του Τσετσένου προέδρου, Αχμάντ Καντίροφ, άλλαξε πλευρά προσεταιριζόμενος από τη Ρωσία, για να γίνει ο πρόεδρος της Τσετσενίας, τον Οκτώβριο του 2003. Στη συνέχεια της δολοφονίας του, τον Μάιο του 2004, εγκαταστάθηκε ως αναπληρωτής πρωθυπουργός και στη συνέχεια πρωθυπουργός ο υιός του και τον Μάρτιο του 2007 το τσετσενικό κοινοβούλιο ενέκρινε πρόεδρο, τον Ραμζάν Καντίροφ. Οι παραπάνω πολιτικές εξελίξεις, κατευθυνόμενες από το ρωσικό κράτος δεν κατάφεραν όμως να φέρουν τη πολυπόθητη ηρεμία, ανάπτυξη και εδραίωση της ειρήνης στην περιοχή.

Τα στρατιωτικά μέσα που χρησιμοποίησε η Ρωσία για την επίτευξη των στόχων της στην Τσετσενία είχαν προκαλέσει δριμεία κριτική από μη κυβερνητικές οργανώσεις και τον οργανισμό ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τόσο στο εξωτερικό όσο και εντός της Ρωσίας.¹¹⁷ Σημαντικό είναι το γεγονός ότι η απάντηση των ξένων κυβερνήσεων και στους δύο πολέμους, προκάλεσαν το συναίσθημα του ρωσικού λαού που από την εχθρότητα και την ντροπή για την πρώτη εκστρατεία είχε μετατραπεί στην καλύτερη περίπτωση σε αδιαφορία και στη χειρότερη περίπτωση, σε ενεργό ενθάρρυνση για τις πιο σκληρές γραμμές που θα λάμβαναν χώρα στο δεύτερο πόλεμο. Εντούτοις δικαιολογημένη είναι η δαιμονοποίηση των Τσετσένων, λόγω των τρομοκρατικών χτυπημάτων, που εξηγεί την αποτυχία των Τσετσένων να πείσουν οποιοδήποτε μεγάλο κράτος είτε να αναγνωρίσει την ανεξαρτησία τους, είτε να

¹¹⁶ Schaefer W Robert (2010), ό.π., σελ 198.

¹¹⁷ Russell John (29 Jun 2010), "Mujahedeen, Mafia, Madmen: Russian Perceptions of Chechens During the Wars in Chechnya, 1994-96 and 1999-2001", *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, 18:1, 73-96, σελ.75-76.

καταδικάσει τις υπερβολές της Ρωσίας, παρά τις τεράστιες ενδείξεις για την ακραία και ευρεία κατάχρηση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις ομοσπονδιακές δυνάμεις και στους δύο πολέμους.

Ωστόσο, όχι μόνο η ανώτερη συμβατική στρατιωτική ρωσική δύναμη δεν μπόρεσε να εγγυηθεί τη νίκη κυρίως στον πρώτο πόλεμο, αλλά υπό ορισμένες προϋποθέσεις μπόρεσε να την υπονομεύσει. Δεδομένου ό,τι ο ασθενέστερος τσετσένος αντάρτης έχει απεριόριστους πολιτικούς στόχους και ηθικά ανιδιοτελή κίνητρα όπως η ανεξαρτησία, μπόρεσε να μεταφέρει τις πολιτικές επιπτώσεις στη μητρόπολη της Ρωσίας. Με άλλα λόγια, οι αντάρτες έπρεπε να διατηρήσουν έναν «ελάχιστο βαθμό απείθειας» για να αποφύγουν την ήττα, και για να κερδίσουν έπρεπε να μπορέσουν να επιβάλλουν μια συνεχή συγκέντρωση του κόστους του πολέμου στους αντιπάλους τους. Αυτό με τη σειρά του θα μπορούσε να επιφέρει πολιτικό και οικονομικό κόστος στην εξωτερική εξουσία - το κόστος του πολέμου, όπως οι σκοτωμένοι στρατιώτες και ο κατεστραμμένος εξοπλισμός - αλλά με την πάροδο του χρόνου αυτά μπορεί να θεωρούνταν υπερβολικά υψηλά, παρότι η ασφάλεια της μεγάλης δύναμης δεν απειλούνταν άμεσα.

Στο β' πόλεμο για να τροφοδοτήσει την ανάγκη για έλεγχο, η ρωσική κυβέρνηση ξεκίνησε μαζική εξαγορά των μεγάλων μέσων ενημέρωσης ώστε να κατευθύνει τις πληροφορίες και την εθνικιστική προπαγάνδα προς τους δικούς της στόχους. Τα αντίποινα εναντίον όσων επιδίωκαν την ελευθερία έκφρασης και ενημέρωσης έγιναν συνήθη. Και ο νέος εθνικισμός επιδίωξε να δημιουργήσει ένα ολοένα και πιο εσωτερικό ορατό όραμα. Στην περίπτωση που η κάλυψη των μέσων μαζικής ενημέρωσης από τον πρώτο πόλεμο αποδείχθηκε αφενός ως ένας σημαντικός πολιτικός παράγοντας,¹¹⁸ ως ο ένοχος της διάδοσης ορισμένων ασταθών γεγονότων που προκάλεσαν οι ασύμμετροι πόλεμοι των Τσετσένων και αφετέρου, ως επικριτικός παράγοντας έναντι των ρωσικών δυνάμεων σε ό,τι αφορά στη διεξαγωγή του πολέμου αποδείχθη ότι απαιτούνται επίσημοι χειρισμοί, ώστε να διασφαλιστεί ότι αυτή η σύγκρουση θα παρέμενε από τις αρχές πάρα πολύ δημοφιλής στο ρωσικό κοινό. Οι ρωσικοί στρατιωτικοί διοικητές διασφάλισαν ό,τι δεν θα χορηγηθεί τέτοια ελευθερία στον εγχώριο ή τον ξένο Τύπο κατά τον δεύτερο πόλεμο, παρά την αποτυχία για δεύτερη φορά, να εξασφαλίσει μια γρήγορη νίκη.

¹¹⁸ Russell John (2007), ό.π.,σελ. 69-71.

Σε ό,τι αφορά επίσης το β΄ πόλεμο, το στοίχημα της επιτυχίας της άσκησης κρατικής εξουσίας του Προέδρου Πούτιν ήταν στενά συνδεδεμένο με την αποκατάσταση του στρατού και την επιτυχία του στην περιοχή.¹¹⁹ Εάν ο νέος πρόεδρος ήταν αποτελεσματικός για να διεκδικήσει την κυριαρχία της Ρωσίας στη διεθνή σκηνή και για να αποκαταστήσει την εθνική υπερηφάνεια, έπρεπε να αποδείξει ότι ο στρατός του ήταν ακόμα ικανός να νικήσει παρά την ταπείνωση του α΄ πολέμου. Αυτό το εθνικιστικό πλαίσιο που καλλιεργήθηκε από τις τρομοκρατικές ενέργειες, τις βομβιστικές επιθέσεις, τους θανάτους αθώων πολιτών βοήθησε να υπάρξει η εσωτερική νομιμοποίηση και να επαναπροσδιοριστεί το συναισθηματικό υπόβαθρο για μια ήδη βαθιά εξαντλημένη διάθεση προκαταλήψεων εναντίον των Τσετσένων. Η διάθεση της μισαλλοδοξίας ενισχύθηκε σημαντικά από την προκλητική εισβολή στο Νταγκεστάν τον Αύγουστο από τους ριζοσπαστικούς τσετσένους μαχητές αυτοκτονίας, από τις βομβιστικές επιθέσεις διαμερισμάτων και σταθμών μετρό στη Μόσχα, την αύξηση της μετανάστευσης των μειονοτήτων σε μεγάλες πόλεις αλλά και το παρατεταμένο φόρο αίματος στον πόλεμο. Επομένως, η ενοποίηση μέσω του πρίσματος του ρατσισμού και του θρησκευτικού φονταμενταλισμού στο δεύτερο τσετσενικό πόλεμο, αποτέλεσε απαραίτητη και σημαντική συμβολή στην απαίτηση χρησιμοποίησης στρατιωτικών μέσων από πλευράς Ρωσίας για την καταστολή των εξεγέρσεων. Όσο δε η αντίσταση των μαχητών μεγάλωνε τόσο αυξανόταν η επιβολή σκληρότερης βίας και πόνου από τις υπέρμετρα ισχυρές ρωσικές δυνάμεις, γεγονός που επαληθεύεται και από τη σκληρή αντιμετώπιση των τρομοκρατικών ενεργειών ακόμη και μέσα στο έδαφος της Ρωσίας.

Η πλήρης έκταση αυτής της προκατάληψης συγκαλύφθηκε από τη διατήρηση της διεθνούς τρομοκρατίας από την κυβέρνηση της Ρωσίας ως την ιδέα της σύγκρουσης και αντιμετώπισης, προσπαθώντας να επιτύχει την εσωτερική νομιμοποίηση. Επίσης η μετάδοση της άποψης ό,τι ο πόλεμος στην Τσετσενία είναι ενάντια στη διεθνή τρομοκρατία- όχι στους ντόπιους Τσετσένους αλλά σε διεθνείς ληστές και τρομοκράτες επιχείρησε να προκαλέσει τη διεθνή νομιμοποίηση. Η άποψη αυτή μεταμόρφωσε στα δυτικά μάτια τον όρο του Τσετσένου αντάρτη σε έναν διεθνή «τρομοκράτη». Ήταν μια εκστρατεία όπου αναδείχθηκαν οι αλλοδαποί μισθοφόροι που βρίσκονταν στην Τσετσενία, υποστηρίζοντας τη ριζοσπαστική πτέρυγα του αυτονομιστικού κινήματος και τη διασύνδεση των τσετσένων ανταρτών με

¹¹⁹ Gilligan Emma , (2010),,ό.π. σελ. 205-206.

τρομοκρατικές επιθέσεις στην Αμερική και με τη δράση των Ταλιμπάν και του ISIS. Η στρατηγική ήταν έξυπνη διότι αφενός σε ένα επίπεδο, κατάφερε να ενώσει τη χώρα ενάντια σε έναν κοινό εχθρό και παρότρυνε τους Ρώσους να μεταφέρουν την πίστη τους στην αποστολή του κράτους. Αφετέρου σε άλλο επίπεδο, απέκρυψε την εσωτερική φύση της σύγκρουσης και απέρριψε την ιδέα ότι η Ρωσία είχε εμπλακεί σε μια επίθεση η οποία ήταν εν μέρει αιτιολογημένη από τις φυλετικές προκαταλήψεις, αλλά εμπέδωσε την άποψη ότι ήταν μια μάχη εναντίον της διεθνούς τρομοκρατίας.

Η επιλογή τοποθέτησης φιλορωσικής κυβέρνησης κρίνεται επιτυχής, καθώς μετά τις διαμάχες για επικράτηση στην κεντρική εξουσία της Τσετσενίας αρχίζει και επικρατεί σχετική ηρεμία και πρόοδος στην περιοχή. Σωστή φαίνεται και από πλευράς ασφάλειας, όπως φαίνεται επίσης εκ του αποτελέσματος της μείωσης των τρομοκρατικών ενεργειών παρά την κατά καιρούς διαφωνία μεταξύ Κρεμλίνου και Καντίροφ που ξεκίνησε μετά τη μείωση των κονδυλίων που διατίθενται στη Δημοκρατία της Τσετσενίας από τον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και ίσως όχι μόνο, καθώς έχουν προκύψει πολλά πολιτικά και νομοθετικά ζητήματα¹²⁰ που θα στρέψει πιθανόν τις ρωσικές υπηρεσίες ασφαλείας εναντίον του, πιθανόν το Κρεμλίνο να αναζητά τρόπο να τον αντικαταστήσει, ή ακόμα και να τον ανατρέψει, λόγω μη απόλυτης συμμόρφωσής του με τα προστάγματα της Δούμα, οπότε εμμέσως πιθανόν να απειλείται μουσουλμανική εξέγερση. Η κατάσταση κατά καιρούς κλιμακώνεται με τη Ρωσία, κατόπιν αντιδράσεων του Καντίροφ με την επίσημη ρωσική πολιτική σε διάφορα θέματα (περίπτωση Μιανμάρ, περισσότερες εξουσίες, οικονομικά θέματα κλπ.).

14 Ανάλυση Ρωσικής Στρατηγικής

Αναγνωρίζοντας το κρίσιμο σημείο της αλλαγής των προσώπων στην πολιτική σκηνή της Ρωσίας και εξετάζοντας τις ενέργειες και τις δηλώσεις της ρωσικής κυβέρνησης, κατά τη διάρκεια και των δυο πολέμων στην Τσετσενία είναι δυνατόν να διακρίνουμε τις ακόλουθες στρατηγικές επιλογές εναντίον των ανταρτών,¹²¹ που χρησιμοποίησε το Κρεμλίνο για να ανακτήσει την Τσετσενία (από τις περισσότερες έως τις λιγότερο κρίσιμες):

1. Μια «διαδικασία διαμόρφωσης της κοινής γνώμης» ώστε να διαταράξει αρχικά τον έλεγχο και να επιφέρει την αποδόμηση της κυβέρνησης Μασάντοφ. Αυτό επιτεύχθηκε μέσω ενός συνδυασμού οικονομικού στραγγαλισμού, και

¹²⁰ <http://www.defence-point.gr/news/kati-den-pai-kala-sti-mousoulmaniki-rosia-epikentro-i-tsetsenia>.

¹²¹ Schaefer W Robert (2010), ό.π., σελ.199-200.

αποτελεσματικής κεφαλαιοποίησης αναδεικνύοντας την ανικανότητα της κυβέρνησης να δημιουργήσει μια αποτελεσματική κοινωνία (ενεργά προγράμματα αποσταθεροποίησης), για τη δημιουργία ενός ευάλωτου πληθυσμού. Σε συνδυασμό με το οικονομικό πρόγραμμα, υπήρξε επίσης μια επιθετική εκστρατεία πληροφοριοδότησης που σχεδιάστηκε για να θέσει τους όρους επιτυχίας της στρατιωτικής παρέμβασης, σε συνδυασμό με τη χρήση της θρησκείας έναντι του φανατικού Ισλάμ και της ξένης παρουσίας για να αναδιαμορφώσει τη σύγκρουση έτσι ώστε οι Ρώσοι να γίνουν εγγυητές του αυθεντικού τσετσενικού πολιτισμού και του σουφιστικού Ισλάμ απέναντι στο ακραίο εξτρεμιστικό Ισλάμ.

2. Μια εκστρατεία πληροφοριοδότησης του λαού τόσο της Ρωσίας, όσο και της Τσετσενίας για την απόκτηση και διατήρηση του Τσετσενικού πληθυσμού εντός της ρωσικής υπηκοότητας, θα χρησιμοποιήσει την επίθεση του Νταγκεστάν και τις βομβιστικές επιθέσεις στη Μόσχα για να πλαισιώσει τη συγκεκριμένη κατάσταση ως έκτακτη ανάγκη εθνικής επιβίωσης της Ρωσικής Ομοσπονδίας και να διατηρήσει την εθνική επιθετική προσπάθεια. Παρόλο που έπρεπε να ολοκληρωθεί πρώτα, η προηγούμενη καμπάνια αυτή ήταν η ρωσική βασική προσπάθεια(εσωτερική νομιμοποίηση).

3. Διατάραξη των σχέσεων των τσετσένων¹²² με τη διεθνή κοινότητα αποκαλύπτοντας την πραγματική κατάσταση που επικρατεί επί τόπου, όσον αφορά την ανομία, τις απαγωγές, τις βομβιστικές απόπειρες και τις εκτελέσεις (προκειμένου να μειωθεί η διεθνής παρουσία), καθώς και τον περιορισμό της πρόσβασης σε ανεξάρτητους δημοσιογράφους και διεθνείς ΜΚΟ στην περιοχή, επιτυγχάνοντας παράλληλα τη διεθνή νομιμοποίηση μέσω σύνδεσης των Τσετσένων αυτονομιστών με τους ακραίους ισλαμιστές του Αφγανιστάν, του Ιράκ και του Ισλαμικού χαλιφάτου(ISIS) και εμφανίζοντάς τους ως μια μαύρη τρύπα ανομίας.

4. Άμεση στρατιωτική δράση εναντίον των ανταρτών και των τρομοκρατών χρησιμοποιώντας βελτιωμένο στρατιωτικό εξοπλισμό, εκπαίδευση και συντονισμό, μαζί με νέες τακτικές και όπλα σχεδιασμένα για την αντιμετώπιση των αστικών μαχών (αγώνας σε κατοικημένες περιοχές), προσπαθώντας να ασκήσει καίριο πλήγμα στις στρατιωτικές δυνατότητες των αυτονομιστών με ολοκληρωτική εξόντωσή τους. Αυτό αργότερα μετατράπηκε σε εκστρατεία αντι-ανταρτοπολέμου όταν οι Τσετσένοι

¹²² Schaefer W Robert (2010), ,ό.π., σελ.200.

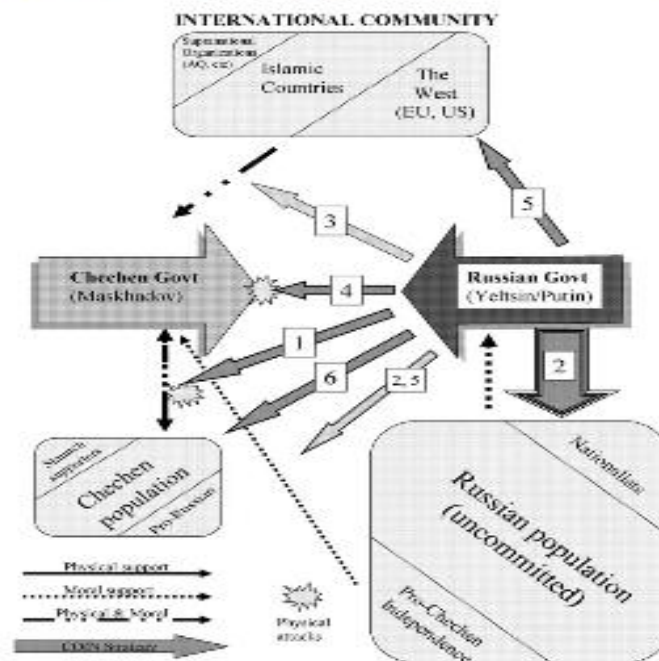
υποχώρησαν στα ορεινά προάστια τους και αύξησαν τις τρομοκρατικές τους ενέργειες.

5. Παράλληλα με μια επιθετική εκστρατεία ενημέρωσης με στόχο τη δημιουργία δεσμών με τη διεθνή κοινότητα (ΕΕ, ΗΠΑ) που θα μείωνε τη διεθνή υποστήριξη των Τσετσένων. Αυτό υποστηρίχθηκε από μια εκστρατεία πληροφοριοδότησης που σχεδιάστηκε για να δικαιολογήσει τις ρωσικές ενέργειες ως μια αντιτρομοκρατική επιχείρηση που είναι απαραίτητη για την αποκατάσταση της τάξης, τονίζοντας συνεχώς ό,τι ήταν μια ρωσική «εσωτερική υπόθεση» που επέτρεπε την παρέμβαση και παράλληλα εναντίον της διεθνούς τρομοκρατίας, που αφορούσε και τη Δύση,

6. Τα κέρδη της επιχείρησης από τον «επηρεασμό του μυαλού και της καρδιάς» του τσετσενικού πληθυσμού που είναι σημαντικό για να δημιουργηθεί μια διακυβέρνηση με την ίδρυση μιας αυθεντικής τσετσενικής θρησκευτικής εξουσίας που θα μπορούσε να πλαισιώνει τη σύγκρουση «εμείς εναντίον αυτών» ως «Τσετσένοι ενάντια στους ακραίους ισλαμιστές» αντί για «Τσετσένοι ενάντια στους Ρώσους». Οι Ρώσοι αναλυτές αναφέρουν αυτή τη φάση ως τη φάση της "τσετσενοποίησης", ενώ οι συμμετέχοντες θα αναγνωρίσουν ό,τι η συγκεκριμένη φάση θα είναι μια σοβαρή γραμμή προσπαθειών για τη διαμόρφωση και επηρεασμό της κοινής γνώμης.¹²³

Τέλος, ξεκινώντας κάπου γύρω από το 2003 - όταν οι Τσετσένοι άρχισαν να χρησιμοποιούν τρομοκρατικές ενέργειες στη Μόσχα - οι Ρώσοι πρόσθεσαν μια πρόσθετη αμυντική στρατηγική, πιο κατάλληλη, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η οποία αποσκοπούσε στο να εμποδίσει τους Τσετσένους να διαταράξουν ή να υποβαθμίσουν τη ρωσική εθνική και λαϊκή βούληση. Αν και δεν ήταν αντίθετη με προηγούμενη στρατηγική, αυτή είχε σχεδιαστεί για να κερδίσει και να διατηρήσει την εθνική επιθετική προσπάθεια και την εσωτερική νομιμοποίηση. Η τρομοκρατική αυτή προπαγάνδα επιχείρησε να διαμορφώσει την άποψη, ό,τι οι Τσετσένοι στρέφονται εναντίον των Ρώσων πολιτών, οπότε απαιτούνταν μια πρόσθετη δυναμική αμυντική στρατηγική που αποσκοπούσε ειδικά στη διάρρηξη της νέας τσετσενικής τρομοκρατικής αυτής απειλής. Αν και συχνά επικρίθηκε, οι Ρώσοι επέδειξαν μια σθεναρή και σκληρή βούληση, αρνούμενοι να δεχτούν οποιοσδήποτε τρομοκρατικές απαιτήσεις, ακόμη και με το ρίσκο της απώλειας άμαχου πληθυσμού.

¹²³ Schaefer, W. Robert (2010), ό.π. σελ. 199-202.

Γράφημα 10: Η Ρωσική Εκστρατεία Α-ΑΠ στην Τσετσενία το 1999. Αναδημοσίευση από Schaefer, W. Robert (2010) “*The Insurgency in Chechnya and the North Caucasus*”, σελ. 201.

Εκείνοι που ήταν κοντά στο Σαμίλ Μπασάγιεφ δήλωσαν μετά την επίθεση του Σχολείου Μπεσλάν ό,τι, εάν οι Ρώσοι δεν μπορούσαν να καμφθούν -επηρεαστούν από τους θανάτους εκατοντάδων παιδιών, δεν θα επηρεάζονταν από τίποτα άλλο. Μια ενεργή εκστρατεία πληροφοριοδότησης αποτελούσε αναπόσπαστο μέρος αυτής της στρατηγικής για την αποφυγή των τρομοκρατικών επιθέσεων (τύπου Νορντ-Όστ ή Μπεσλάν) από την ταλάντευση της κοινής γνώμης, καθώς και «αμυντικά» μέτρα για τον έλεγχο όλων των πληροφοριών που προέρχονται από αυτές τις επιθέσεις, ταξινομώντας και περιορίζοντας την πρόσβαση σε πληροφορίες μετά από τα γεγονότα.

Σε ότι αφορά τις επιχειρήσεις επηρεασμού της κοινής γνώμης στη Τσετσενία, η προετοιμασία και η υλοποίηση αποδείχθηκαν ελλιπείς. Αν και οι Ρώσοι περιλαμβάνουν την ασφάλεια στα σχέδιά τους, η πραγματική ασφάλεια για τον πληθυσμό του Βόρειου Καυκάσου ήταν χαμηλής προτεραιότητας και η άσχημη αλήθεια είναι ό,τι ο πληθυσμός φοβόταν τις επίσημες κυβερνητικές δυνάμεις περισσότερο από ό, τι τους αντάρτες. Η ρωσική στρατηγική¹²⁴ είναι αξιοσημείωτα παρόμοια με τη βασική αρχή εξαναγκασμού για μια αποδεκτή συμπεριφορά μέσω του

¹²⁴ Grau L. & Thomas T, (April 2000), ό.π.

φόβου, τοποθετώντας μεμακρυσμένα σημεία ελέγχου που συχνά γίνονταν στόχος των ανταρτών. Αντί να προσπαθήσουν να αναπροσαρμόσουν πλήρως το στρατιωτικό σύστημά τους και να διδάξουν στους στρατιώτες πολλά νέα καθήκοντα, ώστε να αναπτύξουν ειδικές μονάδες ασφαλείας σχεδιασμένες να προσπαθήσουν να κερδίσουν και να επηρεάσουν τον πληθυσμό μέσω προγραμμάτων ανοικοδόμησης των υποδομών και των κοινωνικών λειτουργιών του πληθυσμού, το Κρεμλίνο κατέδειξε ως μεγαλύτερη απειλή την εξωτερική υποστήριξη για την εξέγερση της Τσετσενίας με τις προσπάθειές τους να διακόψουν τη στήριξη αυτή. Η ιδέα της ρωσικής σκέψης ήταν ό,τι, αν δοθεί αρκετός χρόνος και η εξέγερση δεν επιτραπεί να αναπτυχθεί περαιτέρω, δεν θα είναι αρκετά μεγάλη για να προκαλέσει σημαντικά προβλήματα, τότε η κατάσταση στην Τσετσενία θα βελτιωνόταν σταδιακά καθώς η εξέγερση απλώς θα έσβηνε.

Διαπιστώνεται ό,τι μια μεγάλη στρατιωτικά εθνική δύναμη, δεν διαθέτε επαγγελματικό στρατό που να είναι σε θέση να εκτελέσει μια σημαντική μετατόπιση,¹²⁵ από τη στρατιωτική μάχη στην αστυνόμευση της περιοχής που θα επέτρεπε στους Ρώσους τη διεξαγωγή επιχειρήσεων επηρεασμού του πληθυσμού, με επιδότηση ενός προϋπολογισμού ικανού να υποστηρίξει την αύξηση των δαπανών για οικονομικά έργα και έργα υποδομής που ήταν απαραίτητα για την αναζωογόνηση του τσετσενικού έθνους. Αλλά το κλειδί για την επιτυχία θεώρησαν ό,τι είναι η υπεροχή του ανθρώπινου δυναμικού και της δύναμης πυρός. Έτσι, έπρεπε να επιλέξουν μεταξύ της καταστροφής της περιοχής και της εγκατάλειψής της ή της επιδίωξης μιας εκτεταμένης και αιματηρής κατοχής, ή τέλος, κάποιου εξίσου δυσάρεστου συνδυασμού των δύο. Αντίστροφα, οι Ρώσοι μετά το πάθημά τους από τον α΄ πόλεμο, επέδειξαν μια εντυπωσιακή ικανότητα να μάθουν από τα λάθη τους, όταν δημιούργησαν στη συνέχεια μια τσετσενική δύναμη,¹²⁶ υπό δική τους φιλορωσική κυβέρνηση ικανή να πάρει τον πόλεμο με τους αντάρτες με τους δικούς της όρους, χωρίς να φαίνεται η άμεση παρέμβαση του Κρεμλίνου.

Ως εκ τούτου, οι τσετσενικοί πόλεμοι κάλυπταν όλο το φάσμα των σύγχρονων συγκρούσεων, καθώς με πολλούς τρόπους συνιστούν το νέο παράδειγμα του πολέμου, όπου οι στρατιώτες συναντώνται με έναν πόλεμο που είναι συχνότερα ασύμμετρος και πολιτικός, τόσο για τη νίκη-επικράτηση “των καρδιών και των μυαλών” του πληθυσμού, όσο και των προσπαθειών μέσω τρομοκρατικών

¹²⁵ Schaefer W Robert (2010), ό.π., σελ 198.

¹²⁶ Galeotti Mark “(2014)”, ό.π..σελ.9.

χτυπημάτων να σπάσει τη βούληση του εχθρού και της αντίστοιχης κοινής γνώμης. Οι Ρώσοι κέρδισαν πραγματικά τις περισσότερες μάχες αλλά παρ'όλα αυτά, έχασαν τον πόλεμο σε στρατηγικό επίπεδο όταν έχασαν τη στήριξη του ρωσικού λαού - και η διεθνής κοινότητα είχε εξαιρετικά επικριτική κριτική για τις επιχειρήσεις τους.

Η πλήρης έκταση αυτής της προκατάληψης συγκαλύφθηκε από τη διατήρηση της διεθνούς τρομοκρατίας από την κυβέρνηση της Ρωσίας ως την ιδέα της σύγκρουσης. Η στρατηγική ήταν έξυπνη σε δύο μέτωπα.¹²⁷ Στο ένα επίπεδο, κατάφερε να ενώσει τη χώρα ενάντια σε έναν κοινό εχθρό και παρότρυνε τους Ρώσους να μεταφέρουν την πίστη τους στην αποστολή του κράτους. Στο άλλο επίπεδο, απέκρυψε την εσωτερική φύση της σύγκρουσης και απέρριψε την ιδέα ό,τι η επίθεση η οποία ήταν αιτιολογημένη από φυλετικές προκαταλήψεις. «Ο πόλεμος στην Τσετσενία είναι ενάντια στη διεθνή τρομοκρατία- όχι στους Τσετσένους, αλλά σε διεθνείς ληστές και τρομοκράτες». Η άποψη αυτή μεταμόρφωσε τον όρο, τόσο στη χώρα όσο και στα δυτικά μάτια, του Τσετσένου αντάρτη από έναν θετικό «μαχητή της ελευθερίας» σε έναν αρνητικό «τρομοκράτη». Ήταν μια λεπτή εκστρατεία όπου αναδείχθηκαν οι αλλοδαποί μισθοφόροι που βρίσκονταν στην Τσετσενία, υποστηρίζοντας τη ριζοσπαστική πτέρυγα του αυτονομιστικού κινήματος. Ο Πούτιν, ευθυγραμμίζοντας τη ρητορική του με τις διεθνείς αντιτρομοκρατικές συζητήσεις, ξεκίνησε μια πιο αποφασιστική εκστρατεία αναζωογόνησης της ιδέας της Ρωσικής εκστρατείας, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

Ο στόχος της συγκέντρωσης της εξουσίας και της αποκατάστασης της ακεραιότητας του ρωσικού κράτους μέσω του εθνικιστικού λόγου συνδυάστηκε με τη γνωστή ιδέα των ξένων εχθρών - των διεθνών τρομοκρατών - σε μια προσπάθεια να διευκολυνθεί η μετάβαση του πρωθυπουργού Πούτιν στην προεδρία(Μάρτιος 2000). Η ατζέντα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας ήταν αναμφισβήτητα νόμιμη, αλλά η ακραία μεγέθυνσή της επιδίωκε να ενισχύσει τους μακροχρόνιους φόβους που σχετίζονται με την κρατική ασφάλεια και τους ξένους εχθρούς που κυριάρχησαν τόσο πολύ στο πολεμικό τοπίο της Σοβιετικής Ένωσης.

Όπως αποδείχτηκε, η Τσετσενία είναι ένα καλό παράδειγμα απόδειξης του φαινομένου, ό,τι οι εκστρατείες που εκδηλώνονται με βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας είναι σχεδόν το τελευταίο όπλο εναντίον της ξένης στρατιωτικής κατοχής. Η πορεία της εκστρατείας των βομβιστικών επιθέσεων αυτοκτονίας από

¹²⁷ Gilligan Emma (2010), ό.π., σελ. 206.

τους Τσετσένους αποκαλύπτει ένα σαφές περίγραμμα διακοπής των επιθέσεων που κράτησε από το 2004 έως το 2007, αποδεικνύοντας ό,τι προς στιγμή η εκστρατεία επηρεασμού της τσετσενικής κοινής γνώμης είχε κάποιο αποτέλεσμα.¹²⁸ Δυστυχώς, η Μόσχα στη συνέχεια υπερεκτίμησε τις στρατιωτικές της δυνατότητες και από τα τέλη του 2007 ξεκίνησε να πιέζει τη φιλορωσική τσετσενική κυβέρνηση του Καντίροφ για να ξεριζώσει τους εναπομείναντες αντάρτες. Εκείνη ακολούθησε τις εντολές της ρωσικής κυβέρνησης και εξαπέλυσε μια φιλόδοξη εκστρατεία καταπολέμησης της τρομοκρατίας, επιβάλλοντας πολύ σκληρά μέτρα. Η εικόνα υποδηλώνει ό,τι η τρομοκρατία των Τσετσένων που εκδηλώνεται με επιθέσεις αυτοκτονίας υποκινείται σαφώς τόσο από την άμεση στρατιωτική κατοχή της «χώρας» τους από τη Ρωσία όσο και από την έμμεση κατοχή της από φιλορωσικές τσετσενικές κυβερνητικές δυνάμεις ασφαλείας. Επειδή το νέο κύμα των τσετσένων αυτονομιστών θεωρούν τον πρόεδρο Καντίροφ πλήρως ελεγχόμενο από το Κρεμλίνο, κάθε ρεαλιστική λύση θα πρέπει να βελτιώσει τη νομιμότητα των σημαντικότερων κοινωνικών θεσμών και υποδομών της Τσετσενίας.

Αποτίμηση Ρωσικής στρατηγικής

15 Κριτήρια Αξιολόγησης Στρατηγικής Ρωσίας

Λόγω μη ύπαρξης επίσημων στοιχείων, η προσπάθεια να ξεδιπλωθεί η διαδικασία και να ανακαλυφθούν όλες οι πτυχές της Ρωσικής στρατηγικής αντιμετώπισης των ανταρτών είναι δύσκολη, ειδικά καθώς οι αρχιτέκτονες της εκστρατείας δεν δημοσίευσαν τίποτα που να περιγράφει λεπτομερώς τον αρχικό σχεδιασμό ή τις επακόλουθες διαδικασίες επανασχεδιασμού και στελέχωσης των επιχειρήσεων κατά τους δυο πολέμους. Ωστόσο είναι δυνατό να εντοπιστούν σημαντικές πτυχές του σχεδίου αυτού προκειμένου να αξιολογηθεί η στρατηγική της Ρωσίας αναλύοντας τα παρακάτω κριτήρια:

α. Καταλληλότητα. Υφίσταται μια αντίφαση ανάμεσα στα αναγκαία μέτρα που επιβάλλονται για την αντιμετώπιση ενός ανταρτοπολέμου και στα επιθυμητά αποτελέσματα που αναμένονται μετά την εφαρμογή τους, όπως διαπιστώνεται σε όλους τους σύγχρονους ανταρτοπολέμους. Η εκμετάλλευση αυτού του διλήμματος είναι το βασικό σημείο της αντάρτικης στρατηγικής. Εάν θεωρηθεί ό,τι η ρωσική στρατηγική υιοθέτησε μόνο ένα βίαιο τρόπο για να κατανικηθεί και να καταβληθεί ένας εξεγερμένος λαός που δεν παραδίδονταν, τη συντριπτική εξόντωσή

¹²⁸ <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=323786>

του, τότε διαπιστώνεται ό,τι ο τρόπος αυτός δεν επετεύχθη.¹²⁹ Εξήχθη έτσι το συμπέρασμα ό,τι το δόγμα τους για την αντιμετώπιση ανταρτών απαιτούσε ανανέωση. Από τον α΄ πόλεμο έγινε κατανοητό ό,τι η χρήση υπέρμετρης στρατιωτικής βίας απέναντι στους Τσετσένους αντάρτες δεν ήταν ο πλέον ενδεδειγμένος τρόπος να επιτευχθεί ο ΑΝΣΚ της ρωσικής πολιτικής. Παρόλο που αρκετοί μετριοπαθείς εξεγερμένοι οπλαρχηγοί αποσκίρτησαν στους Ρώσους, προφανώς με καιροσκοπικές βλέψεις, δεν μπορεί να θεωρηθεί κατάλληλη και αποτελεσματική η στρατηγική τους, κυρίως σε επιχειρησιακό επίπεδο, αφού με τη πάροδο του χρόνου το αντιστασιακό κίνημα ενδυνάμωνε όλο και περισσότερο. Περισσότερο αποτέλεσε τη θρυαλλίδα για αύξηση του μίσους και ξεκαθάρισμα των γνήσιων Τσετσένων αγωνιστών από τους αντίστοιχους ευκαιριακούς κυνηγούς δόξας και χρήματος, παρά μια κατάλληλη στρατηγική που καταστράφηκε στην πράξη επί του πεδίου δράσης.

Ορισμένα μοναδικά πολιτισμικά χαρακτηριστικά της Τσετσενίας συνέβαλαν επίσης στη βούληση του τσετσένικου λαού να αντισταθεί στη ξένη κυριαρχία, χαρακτηριστικά που δεν κατάφερε να αντλήσει έγκαιρα η ρωσική δύναμη. Αυτές οι δυο κύριες παραδόσεις ήταν: ένας άγραφος κώδικας βασισμένος στην εκδίκηση που ενσωματώνει την αίσθηση της δικαιοσύνης "οφθαλμό αντί οφθαλμού" και μια παράδοση που απαιτεί τα μέλη της μέσης τσετσενικής οικογένειας να πολεμούν σκληρά για να διατηρήσουν την ανεξαρτησία και την ξεχωριστή ταυτότητά τους. Άρα ποιος κατάλληλος τρόπος ενεργείας μπορεί να αντιμετωπίσει έναν τέτοιο αντάρτη που δε νικιέται ούτε στη ψυχή, αλλά ούτε επηρεάζεται στη καρδιά και στο μυαλό; Οι Ρώσοι ανέμεναν ό,τι οι βομβαρδισμοί και οι αεροπορικές επιδρομές θα οδηγήσουν σε μια αποφασιστική νίκη. Φυσικά, οι ρωσικές αποτυχίες επιδεινώθηκαν από τα πλεονεκτήματα της αστικής μάχης στη Τσετσενία. Η τεχνολογία πρόσφερε ελάχιστα αποφασιστικά πλεονεκτήματα στη πολεμική σύγκρουση, στις αστικές μάχες, και στον ασύμμετρο πόλεμο, αποδεικνύοντας πως δεν θα έκανε τη κατάλληλη διαφορά για να ηττηθεί το σθένος των τσετσένων ανταρτών. Το ιδανικό όπλο επιλογής σε αυτές τις συνθήκες παραμένει ο καλά εκπαιδευμένος στρατιώτης.

Η κύρια ώθηση της αρχικής διαδικασίας πληροφόρησης πρέπει να είναι αφιερωμένη στην προετοιμασία πληροφοριών του πεδίου μάχης. Οι πληροφορίες αυτές διευκολύνουν την επιχειρησιακή κατανόηση των τοπικών δυνάμεων Α-ΑΠ που

¹²⁹ Taber Robert (1976) ό.π. (σελ. 9-10).

εισέρχονται. Οι Ρώσοι δεν προετοιμάστηκαν κατάλληλα κυρίως στον α', αλλά βελτιώθηκαν όμως σημαντικά στο β' πόλεμο σε ό,τι αφορά τις επιχειρήσεις πληροφοριών. Περαιτέρω πληροφορίες, επιτρέπουν στους διοικητές να δημιουργήσουν ένα σχέδιο που να αντιμετωπίζει τις υποκείμενες αιτίες της εξέγερσης και να προετοιμάζει τις μονάδες αναλόγως, με το γενικό στόχο, ώστε να μην εκπλήσσονται ούτε οι διοικητές, ούτε οι υφιστάμενοι τους από αυτά που συναντούν.

Οι Ρώσοι, εξάλλου, είχαν πέσει στο δίλημμα ενός πολέμου θέσεων που θεωρούνταν ακατάλληλος σε μια εκστρατεία εναντίον ανταρτών. Δεν κατάφεραν να εγκλωβίσουν τον τσετσενικό στρατό ώστε να διεξαχθεί μια αποφασιστική μάχη, ούτε είχαν τη δυνατότητα διεξαγωγής συνδυασμένων αστικών επιχειρήσεων, μέσα στις στρατηγικές τους επιδιώξεις. Αφού διασκορπίστηκαν, τα φυλάκια τους δεν ήταν ποτέ αρκετά για να ελέγξουν τη χώρα, επειδή οι επιθέσεις εναντίον των θέσεων τους ανάγκασαν να εδραιωθούν σε όλο και λιγότερες φρουρές. Αλλά οι φρουρές ήταν πολύ λίγες και πολύ μικρές για να ελέγξουν τις επιχειρήσεις των ανταρτών σε όλη την ύπαιθρο. Παρά το σχετικά μικρό μέγεθος της Τσετσενίας, δεν υπήρχαν αρκετά στρατεύματα για να ελέγξουν ολόκληρη τη χώρα ενάντια σε έναν επίμονο αντίπαλο που αγωνιζόταν για επιβίωση.

Κατάλληλη κρίνεται η διατήρηση της ιδέας της διεθνούς τρομοκρατίας από την κυβέρνηση της Ρωσίας ως την ιδέα της σύγκρουσης. Η στρατηγική ήταν έξυπνη διότι, κατάφερε να ενώσει τη χώρα ενάντια σε έναν κοινό εχθρό και παρότρυνε τους Ρώσους να μεταφέρουν την πίστη τους στην αποστολή του κράτους και παράλληλα εμφύσησε την ιδέα ό,τι η Ρωσία είχε εμπλακεί σε μια επίθεση η οποία ήταν αιτιολογημένη λόγω αντιμετώπισης από πλευράς της ενός κύματος διεθνούς τρομοκρατίας συστρατεύοντας με τη μεριά της τη Δύση σε ένα κοινό αγώνα.

Παρόλο που δεν προβλεπόταν στην αρχή της εκστρατείας του 1999 στην Τσετσενία, σύντομα έγινε εμφανής η ανάγκη για μια πρόσθετη αμυντική στρατηγική, πιο κατάλληλη για τη διατήρηση της εθνικής βούλησης των Ρώσων μετά από μια άνευ προηγουμένου έναρξη τρομοκρατικών επιθέσεων. Αν και η αρχική στρατηγική της ενημέρωσης ήταν επαρκής για να κερδίσει την υποστήριξη του γενικού ρωσικού πληθυσμού, δεν ήταν κατάλληλη να διατηρηθεί η εθνική βούληση και ενότητα μόλις οι Τσετσένοι άρχισαν να επιτίθενται στους Ρώσους μέσα στα σπίτια τους. Αυτή η νέα πιο κατάλληλη προσπάθεια αντιμετώπισης του τσετσενικού ασύμμετρου πολέμου χρησιμοποίησε τρία από τα τέσσερα στοιχεία της εθνικής ρωσικής εξουσίας (διπλωματικά-νομικά, στρατιωτικά και ενημερωτικά). Τονίστηκε μια ανανεωμένη

δυναμική προσπάθεια να εξοντωθεί η ηγεσία των ανταρτών και της τρομοκρατίας και εντάθηκαν οι νομικές και κυβερνητικές προσπάθειες για την αύξηση των «τρόπων» και «μέσων» με τα οποία η κυβέρνηση θα μπορούσε να αγωνιστεί με τους τρομοκράτες, που είχαν φέρει το πανικό μέσα στη Ρωσία (τυφλά χτυπήματα στο μετρό, σε αεροπλάνα, σε σχολεία, σε θέατρα κλπ.), η οποία περιελάμβανε νέες αφηγήσεις και ακόμη μεγαλύτερο έλεγχο των πληροφοριών. Οι Ρώσοι επέδειξαν μια σθεναρή και σκληρή βούληση, αντιμετώπισης των εκβιασμών, αρνούμενοι να δεχτούν οποιοσδήποτε τρομοκρατικές απαιτήσεις, ακόμη και με το ρίσκο της απώλειας άμαχου πληθυσμού, στρατηγική κατάλληλη για τον απεγκλωβισμό που επιχείρησαν οι αυτονομιστές αντάρτες οι οποίοι στόχευαν στον επηρεασμό μέσω εκφοβισμού της κοινής γνώμης.

Επίσης κατάλληλη κρίνεται και η επιλογή μιας κυβέρνησης ελεγχόμενης από τη Μόσχα με παράλληλη σταδιακή αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων προκειμένου να υπάρξει κατευνασμός του πληθυσμού και να μπορέσει να εδραιωθεί σταδιακά η ηρεμία και η ασφάλεια στην περιοχή.

β. Εσωτερική Συνοχή. Η χρησιμοποίηση ωμής βίας και η προσπάθεια επιβολής ισχύος στους τσετσένους αντάρτες αλληλοεπηρεάστηκε με την επιδίωξη επηρεασμού και χειραγώγησης στη καρδιά και στο μυαλό του πληθυσμού και δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η επιδίωξη όμως τοποθέτησης φιλωρωσικής κυβέρνησης ήταν η μόνη λύση απεμπλοκής από τον πόλεμο, για τη ρωσική στρατηγική μετά τις δυο διαδοχικές πολεμικές προσπάθειες που έκανε η Ρωσία με στρατιωτικά μέσα. Αυτό προήλθε επειδή δεν κατάφερε να επιβληθεί στην καρδιά και στο μυαλό του τσετσένικου πληθυσμού, φέρνοντας την ασφάλεια στην περιοχή και προσπαθώντας να βοηθήσει στη επανεγκατάσταση των δομών λειτουργίας που θα έκαναν το πληθυσμό να επανέλθει στην εκτίμηση απέναντι στο ρωσικό κράτος.

Οι Τσετσένοι χρησιμοποίησαν πολύ αποτελεσματικά δύο εργαλεία ψυχολογικής δράσης για να υπονομεύσουν τη ρωσική υποστήριξη για τον πόλεμο: τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τις στοχευμένες δραματικές επιδρομές σε ρωσικό έδαφος.¹³⁰ Οι Τσετσένοι αντάρτες διεξήγαγαν επιδρομές κατά αστικών περιοχών - οι οποίες δημοσιοποιήθηκαν από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και προκάλεσαν έντονες δημόσιες διαμαρτυρίες για τη διεξαγωγή της σύγκρουσης μεταξύ του ρωσικού λαού και της παγκόσμιας γνώμης. Ο στρατηγικός σκοπός του Ντουντάγιεφ ήταν να

¹³⁰ Schaefer W. Robert (2010), ό.π., σελ 195-223.

καμφθεί η αποφασιστικότητα της ρωσικής κυβέρνησης και του ρωσικού πληθυσμού μέσω σταδιακών και επίμονων δεσμεύσεων εναντίον περιφερειακών και κακώς οργανωμένων στρατιωτικών αποσπασμάτων δυνάμεων που παρέμεναν εγκλωβισμένα. Όταν οι Τσετσένοι άρχισαν να χρησιμοποιούν τρομοκρατικές ενέργειες αποσκοπούσαν να υποβαθμίσουν τη ρωσική εθνική και λαϊκή βούληση. Στον πρώτο πόλεμο κατάφεραν και διέσπασαν την εσωτερική συνοχή και νομιμοποίηση με την παράταση του πολέμου, αφού είχε δοθεί αρχικά η εντύπωση ότι θα είχε μικρή διάρκεια και κάμφθηκε η πολιτική βούληση για συνέχιση του πολέμου. Σε μεγάλο μέρος υπονομεύτηκε η πολιτική βούληση από τη λαϊκή θέληση για συνέχιση του πολέμου, που είχε απώλειες και εντός της Ρωσίας.

Οι επιτυχημένες επιχειρήσεις Α-ΑΠ έχουν κατορθώσει να ελέγξουν ή να διαμεσολαβήσουν στην πληροφοριοδότηση από τα μέσα ενημέρωσης, βοηθώντας την προπαγάνδα εναντίον του πληθυσμού-στόχου και ελαχιστοποιώντας τα αρνητικά μηνύματα που λαμβάνει ο τοπικός πληθυσμός από τα μέσα ενημέρωσης. Αυτό επετεύχθη περισσότερο στο δεύτερο από ό,τι στον πρώτο πόλεμο προκειμένου να μην στραφεί η κοινή γνώμη εναντίον της επιχείρησης όταν απειλήθηκε ο άμαχος πληθυσμός της Μόσχας από τις τρομοκρατικές ενέργειες.

Όταν η διαδικασία πληροφοριών πεδίου μάχης διατηρείται καθ' όλη τη διάρκεια των επιχειρήσεων εναντίον των ανταρτών και επανεκτιμάται συνεχώς καθώς οι συνθήκες αλλάζουν, έδωσε στους διοικητές ένα σταθερό έργο εδάφους από το οποίο μπορούν να προγραμματίζουν όλες τις λειτουργίες, αν και δημιουργήθηκαν προβλήματα λόγω έλλειψης στρατιωτών που να γνωρίζουν την τοπική γλώσσα. Ενώ οι δυνάμεις Α-ΑΠ εξαρτώνται κατά κύριο λόγο από τις πληροφορίες που προέρχονται από τις δικές τους προσπάθειες, ένα σημαντικό μέρος της ζωτικής σημασίας πληροφοριοδότησης θα προέλθει από φιλοκυβερνητικά τμήματα του πληθυσμού και εκείνους που πιστεύουν ότι η ασφάλεια τους παρέχεται καλύτερα από τις δυνάμεις αυτές. Όμως υπήρξε σοβαρό πρόβλημα συνεργασίας με τους αυτόχθονες τσετσένους συμμάχους, λόγω έλλειψης εμπιστοσύνης και μη κατάλληλης προετοιμασίας (ελάχιστοι Ρώσοι μιλούσαν την Τσετσένικη γλώσσα).

Επρόκειτο για μια στρατιωτική επιχείρηση (κυρίως ο β' πόλεμος) που αποσκοπεί στη συγκράτηση της εξέγερσης, ενώ παράλληλα αποτελεί μια πολιτική εκστρατεία που επιδιώκει να αντιμετωπίσει τις βαθύτερες αιτίες της εξέγερσης.¹³¹

¹³¹ Bureau of Political Military Affairs, (2009). Ο.π.

Η εδραίωση του μέχρι πριν άγνωστου πρωθυπουργού¹³² και στη συνέχεια προέδρου Πούτιν, που του επέτρεψε να παρουσιαστεί ως ο σωτήρας της ρωσικής εδαφικής ακεραιότητας, της μάστιγας των τρομοκρατών και των απαγωγέων και του ισχυρού άνδρα, τον έκανε ικανό να πετύχει μεγαλύτερη εσωτερική νομιμοποίηση από τον Γέλτσιν.

Τόσο στην Τσετσενία όσο και στη Ρωσία,¹³³ οι κοινές γνώμες δεν αποδείχτηκε γενικά να έχουν τόσο ακραίες ενέργειες όσο οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν από τους αντίστοιχους εκπροσώπους τους. Το συμπέρασμα φαίνεται να είναι ό,τι όταν η κοινωνία επιτρέπει στους δρώντες(κυβέρνηση - στρατός) ουσιαστικά να έχουν την πρωτοβουλία, τέτοιες λογικές αντιλήψεις όπως η μετριοπάθεια, η ειρήνη και ο συμβιβασμός τείνουν να αγνοούνται και να ξεχνιούνται. Ως αποτέλεσμα, δεν είναι μόνο ό,τι οι εκπρόσωποι της «μέτριας» τσετσενικής αντίστασης και της διεθνούς κοινότητας γενικά έχουν εγκαταλειφθεί από την πολιτική διαδικασία στην Τσετσενία, το σημαντικότερο είναι ό,τι η ελεύθερη έκφραση του ίδιου του τσετσενικού λαού έχει σιωπηρά αγνοηθεί και περιθωριοποιηθεί. Εκτιμάται ότι τόσο ο ρωσικός λαός όσο και ο τσετσένικος, που έχουν θρηνησει και οι δυο το χαμό πολλών νέων στρατιωτών και μαχητών, έχοντας κουραστεί από την πολύχρονη διαμάχη, επιθυμούν μια ειρηνική συνύπαρξη ανεξαρτήτως πολιτικής επίλυσης του «τσετσενικού προβλήματος».

γ. Αποδοτικότητα. Οι δυο εκστρατείες στην Τσετσενία δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα. Υπερεκτιμήθηκαν οι στρατιωτικές δυνατότητες από τους Ρώσους που αιφνιδιάστηκαν από το σθένος για αντίσταση των αντιπάλων. Η τεχνολογική και η μεγαλύτερη ποσοτικά στρατιωτική υπεροχή δεν απέδωσε όσο θα έπρεπε και ο αστικός πόλεμος μείωσε τις αρχικές προσδοκίες κι αύξησε τις απώλειες. Ακόμη και οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί και οι ισοπεδώσεις πόλεων δεν έκαμψαν το ηθικό των τσετσένων ανταρτών, οι οποίοι γνωρίζοντας το έδαφος και έχοντας εμπειρία ως παλαιοί ρώσοι πολεμιστές στο Αφγανιστάν, επέφερε τις μέγιστες απώλειες στον εχθρό ακόμη κι όταν γνώριζαν πως δεν μπορούσαν να βγουν νικητές.

Ο πόλεμος του 1994-96 στην Τσετσενία αποτελούσε την πρώτη σύγκρουση στη ρωσική επικράτεια, η οποία καλύφθηκε λεπτομερώς από τα πρόσφατα απελευθερωμένα ρωσικά μέσα ενημέρωσης. Η κάλυψη των μέσων μαζικής ενημέρωσης από τον πρώτο πόλεμο αποδείχθηκε ένας σημαντικός πολιτικός παράγοντας αφού υπόκειντο σε επίσημους χειρισμούς, ώστε να διασφαλιστεί ό,τι

¹³² Galleotti Mark ,(2014) ό.π., σελ. 53-55.

¹³³ Russel John, (2007), ό.π., σελ 168-169.

αυτή η σύγκρουση θα παρέμενε δημοφιλής έναντι του ρωσικού κοινού. Όμως ο παραπάνω πολιτικός σκοπός δεν επέφερε το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αφενός, όντας ένοχος της διάδοσης ορισμένων από τα πιο ασταθή στερεότυπα και φρονήματα των Τσετσένων και, αφετέρου, επαρκώς επικριτικός έναντι των ρωσικών δυνάμεων στη διεξαγωγή του πολέμου από τις αρχές λόγω των απωλειών και στη συνέχεια λόγω της παρατεταμένης διεξαγωγής του.

Το μάθημα αυτό αντλήθηκε από τις ρωσικές αρχές,¹³⁴ οι οποίες κατά το δεύτερο πόλεμο, βελτίωσαν τις τακτικές, τις τεχνικές και τις διαδικασίες τους σε αυτά τα τακτικά επίπεδα, αλλά και τις σημαντικές αλλαγές στην προσέγγιση της στρατηγικής τους, ενώ διαχειρίζονταν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης πιο αποτελεσματικά, αν και δεν μπορούσαν να αποτρέψουν μια μάχη επηρεασμού στις καρδιές και τα μυαλά που διεξάγονταν κυρίως μέσω του Διαδικτύου.

Δεν καταβλήθηκε καμία σοβαρή προσπάθεια να επηρεάσουν τον πληθυσμό και να «κερδίσουν τις καρδιές και τα μυαλά» του τσετσενικού λαού. Αν και οι περισσότεροι εμπειρογνώμονες στις επιχειρήσεις Α-ΑΠ υπογραμμίζουν τη σημασία της νίκης επί του πληθυσμού, ο Ρωσικός Στρατός εισήλθε στην Τσετσενία χωρίς επαρκείς πολιτικές υπηρεσίες ή μονάδες ψυχολογικών επιχειρήσεων. Δεν κατάφεραν να εξετάσουν και να επηρεάσουν τόσο τη θέληση όσο και την ικανότητα του αντιπάλου που θα αντιμετώπιζαν σε έναν από τους πιο δύσκολους τρόπους αστικής μάχης.

Από την άλλη πλευρά, η έλλειψη ηγεσίας και ισχυρής πολιτικής πεποίθησης από τη ρωσική πλευρά δημιούργησε μια τρωτότητα που θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν οι Τσετσένοι. Δεδομένου ό,τι η πολιτική υποστήριξη για την απόφαση εισβολής του Γέλτσιν ήταν από την αρχή αδύναμη, τόσο η διοίκηση του Γέλτσιν όσο και οι Τσετσένοι, συνειδητοποίησαν ό,τι η βούληση του ρωσικού λαού ήταν ένας σημαντικός στόχος. Το γεγονός ό,τι η τεχνολογική και αριθμητική υπεροχή των Ρώσων δεν απέδωσε και δεν τους επέτρεπε να επιτύχουν τους στόχους τους, υπογραμμίζει μόνο το χιμαιρικό χαρακτήρα της τεχνολογίας. Ο Lester Grau υποστηρίζει ό,τι ο πόλεμος των αντάρτικων αρνείται πολλά από τα πλεονεκτήματα της τεχνολογίας, διότι αποτελεί περισσότερο ένα κριτήριο εθνικής βούλησης και αντοχής.

¹³⁴ Schaefer W. Robert (2010), ό.π., σελ 195.

Το σύστημα συλλογής πληροφοριών δεν απέδωσε επίσης ώστε να διευκολύνει τις δυνάμεις εναντίον ανταρτών να κατανοούν καλύτερα το επιχειρησιακό περιβάλλον στο οποίο διεξάγονταν οι επιχειρήσεις, σε σχέση με τους ανθρώπους που αγωνίζονται με τους αντάρτες. Πολλές φορές δεν κατέστη δυνατός ο διαχωρισμός μεταξύ αμάχων και ανταρτών λόγω των μαχών σε αστικό περιβάλλον. Όταν ο κίνδυνος προσδιορίζεται με ακρίβεια, μπορούν να εντοπιστούν τρόποι εκμετάλλευσης της στρατηγικής των ανταρτών. Επομένως, είναι ζωτικής σημασίας να μπορεί να επεξεργάζεται και να αναλύεται μια καλή ροή πληροφοριών από κάτω προς τα πάνω, έτσι ώστε οι διοικητές να μπορούν να ενημερώνονται καλύτερα κατά τη λήψη αποφάσεων, κάτι που αξιοποιήθηκε καλύτερα στο δεύτερο πόλεμο.

Για τη Ρωσία, το κόστος ήταν κάτι περισσότερο από δυο αιματηρούς, αμφιβόλου νίκης πολέμους, αλλά αδιαμφισβήτητα, η πιθανότητα να δημιουργηθεί στο τέλος, ένα κράτος βασισμένο σε μια κανονική, δημοκρατική και νομοταγή ύπαρξη κατέστη ουτοπική. Η πολιτιστική συνείδηση είναι ένας πολλαπλασιαστής δυνάμεων στις επιχειρήσεις αυτές. Μια δύναμη Α-ΑΠ που κατανοεί τις διαφορετικές εθνοτικές ομάδες, τις φυλές, τα θρησκευτικά στοιχεία ή τα πολιτικά κόμματα και τον τρόπο με τον οποίο τα στοιχεία αυτά βλέπουν την κοινωνία και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, ενισχύει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων. Η επαφή που πραγματοποιούν με τον άμαχο πληθυσμό στην περιοχή επιχειρήσεων μπορεί να προσφέρει ανεκτίμητες πληροφορίες, ζητώντας τη συμβουλή των ντόπιων σε θέματα ανασυγκρότησης, βοήθειας και λύσεων ασφάλειας καθώς και άλλες σχετικές πληροφορίες, αλλά η προσέγγιση που ακολουθήθηκε δεν απέδωσε στη χειραγώγηση του πληθυσμού, που ήταν υπέρ των ανταρτών και δεν αποφεύχθηκαν οι σοβαρές απώλειες. Λόγω αυτού, είναι επιτακτική ανάγκη τα μέλη των δυνάμεων Α-ΑΠ να κατανοούν τα βασικά τουλάχιστον της γλώσσας που ομιλείται στο χώρο ενεργείας και να έχουν κατανόηση του πολιτισμού στην περιοχή επιχειρήσεων.

Η ενέργεια του προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν, να παρουσιαστεί ως ο σωτήρας της ρωσικής εδαφικής ακεραιότητας, τονίζοντας την ανάγκη εξόντωσης της μαστίγας των τρομοκρατών και των απαγωγέων δημιούργησε ένα εθνικό πατριωτικό ρεύμα πετυχαίνοντας κοινωνική συνοχή, όπου ο Γέλτσιν είχε αποτύχει. Η επιδίωξη τοποθέτησης φιλορωσικής κυβέρνησης ήταν στρατηγική κίνηση, μετά τις δυο διαδοχικές πολεμικές προσπάθειες που έκανε η Ρωσία με στρατιωτικά μέσα κι απέδωσε τα αναμενόμενα καθώς δεν είχε καταφέρει προηγουμένως να επιβληθεί “στην καρδιά και στο μυαλό” του τσετσένικου πληθυσμού. Σκοπός ήταν να φέρει την

ασφάλεια στην περιοχή προσπαθώντας να βοηθήσει στη επανεγκατάσταση των δομών λειτουργίας που θα έκαναν το πληθυσμό να επανέλθει στη εκτίμηση απέναντι στο ρωσικό κράτος.

Παρά τους δυο πολέμους αποδείχτηκε ό,τι τα τρομοκρατικά χτυπήματα αλλά και το φρόνημα των Τσετσένων παρέμειναν σθεναρά εναντίον της ρωσικής εμμονής για τον έλεγχο της τσετσενικής κοινωνίας. Με τη λήξη και των δυο πολέμων η Ρωσία έχασε επίσης τη μοναδική εθνική της παρουσία στην περιοχή. Λίγοι ορθόδοξοι Ρώσοι θα ήθελαν να εγκατασταθούν εκεί σήμερα και το Κρεμλίνο συνεχίζει να υποστηρίζει τον Καντίροφ ώστε να εξασθενίσουν οι άλλοι τοπικοί ηγέτες.

Οι Ρώσοι που οδηγήθηκαν στην πολεμική εκστρατεία στην Τσετσενία,¹³⁵ θα μπορούσαν να έχουν αντλήσει ένα σημαντικό σύνολο θεωριών και πληροφοριών, που θα μπορούσαν να τους προκαλέσει να μετριάσουν τις αντιλήψεις, τις προσδοκίες και τις πεποιθήσεις τους για τους Τσετσένους και να απέφυγαν έτσι την ταπείνωση στο εσωτερικό και στο εξωτερικό από τη βιαιότητα και την αδιαφορία που διεξήχθησαν κατά τις εκστρατείες.

Αναπόφευκτα και οι δύο ομάδες εθνών μεταφέρουν τις προκαταλήψεις που ενισχύονται από τον τρόμο που έχουν υποστεί, τροφοδοτώντας τόσο τη φοβία και τις πολιτισμικές αφηγήσεις μεταξύ των Ρώσων όσο και τα αντιρωσικά στοιχεία των αντίστοιχων Καυκάσιων λαών. Η πραγματική και κατανοητή επιθυμία τέτοιων λαών, συμπεριλαμβανομένων των Τσετσένων, να ζουν σύμφωνα με τα ισλαμικά τους έθιμα και παραδόσεις ως πλήρως ανεπτυγμένοι πολίτες του κράτους τους, είτε είναι επισήμως συνδεδεμένοι με τη Ρωσία είτε ως ημιαυτόνομοι, είναι μια επιλογή που φαίνεται να έχει θυσιαστεί στους Ρωσικούς γεωπολιτικούς στόχους.

δ. Συσχετισμός Ικανοτήτων και Στόχων. Το βασικό στοιχείο των επιχειρήσεων Α-ΑΠ είναι οι πληροφορίες. Καθ' όλη τη διάρκεια των επιχειρήσεων, οι καλές πληροφορίες παρέχουν τη διαφορά ανάμεσα στη θανάτωση ή τη σύλληψη των ανταρτών και το διαχωρισμό από τους αμάχους. Ο στόχος επικράτησης των ρωσικών δυνάμεων επί της περιοχής δεν συμβάδισε με την ικανότητα επηρεασμού του λαού καθόσον η επιβολή της βίας ήταν καταγιγιστική, ακόμη και στον άμαχο πληθυσμό. Με απλά λόγια, αν και η καλή πληροφοριοδότηση είναι ένας από τους λίγους σίγουρους τρόπους για να διαχωριστεί με ακρίβεια ο φίλιος από τον εχθρό στη διάρκεια των ρωσικών εκστρατειών, το πρόβλημα της νίκης του εχθρού συνίσταται σε μεγάλο

¹³⁵ Grau L. & Thomas T, (April 2000), ό.π.

βαθμό στην αδυναμία εξεύρεσής του. Οπότε είναι εύκολο να αναγνωριστεί η πρωταρχική σημασία της καλής πληροφόρησης,¹³⁶ αφού οι πληροφορίες που μπορούσαν να διεκπεραιωθούν εύκολα και μπορούσαν να εντοπίσουν και να ανιχνεύσουν τους αντάρτες ή τους υποστηρικτές τους δεν ήταν επαρκείς.

Ενώ ο ρωσικός στρατός εισήλθε στον πόλεμο σίγουρος για τον εαυτό του και τις ικανότητές του να καταπολεμήσει τους αντάρτες, η επιτυχία του αμαυρώθηκε από τις ελλείψεις σε μέσα και εκπαίδευση, την ανικανότητά του να καταδιώξει και να υποχρεώσει τους αυτονομιστές σε ολοκληρωτική μάχη, και υπερίσχυσε η συνεχιζόμενη αποτελεσματικότητα των ανταρτών να χτυπούν αντισυμβατικά σε μικρές συμπλοκές και με δολιοφθορές να ρίχνουν το ηθικό του.

Ωστόσο, η ρωσική εισβολή, σε συνδυασμό με τις ακατάλληλες και υπερβολικές μεθόδους που χρησιμοποίησαν οι Ρώσοι, γρήγορα κατέστησε δυνατή την εδραίωση της αντιστάσεως της Τσετσενίας. Η έλλειψη βούλησης ήταν ακόμη πιο εμφανής στον α΄ πόλεμο, όπου οι Ρώσοι ουσιαστικά δεν είχαν κανένα αυτόχθονα στρατό να κάνει μερικές από τις μάχες τους γι' αυτούς και οι ζημιές που προκλήθηκαν ήταν μεγάλες, σε μικρό χρονικό διάστημα. Σε 2 χρόνια στην Τσετσενία, οι Ρώσοι υπέστησαν σχεδόν το ήμισυ του συνολικού αριθμού στρατιωτών που σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια 10 ετών στο Αφγανιστάν.

Επιπλέον, στην Τσετσενία ο ρωσικός στρατός στον α΄ πόλεμο έπασχε από τεράστια ηθικά προβλήματα σε σχέση με την ποιότητα ζωής, την κακή πληρωμή και την κακή εκπαίδευση, όπου σαφώς διαφαίνεται ότι οι στόχοι της υψηλής στρατηγικής δεν συμβάδιζαν με τις ικανότητες της χώρας. Είναι σημαντικό να τονισθεί αυτό ως μια σημαντική διαφορά μεταξύ του πολέμου στο Αφγανιστάν και του πολέμου στην Τσετσενία: η κατάσταση ετοιμότητας των ρωσικών δυνάμεων που εισήλθαν στην Τσετσενία το 1994 υποβαθμίστηκε σημαντικά σε σχέση με την κατάσταση ετοιμότητας σοβιετικών δυνάμεων που εισήλθαν στο Αφγανιστάν το 1979. Αυτό εξηγείται με απόλυτη ακρίβεια: ο ελλιπής εξοπλισμός, ο ανεκπαιδευτος στρατός και η κατάρρευση της στρατιωτικής μηχανής ήταν δύσκολο να αντιμετωπίσει καλά ένοπλους πολεμιστές που ασκούσαν την τακτική του ανταρτοπολέμου. Τα αποτελέσματα θα έπρεπε να ήταν προβλέψιμα.

Η πολιτική ηγεσία δεν παρείχε τα αναγκαία κονδύλια πριν από τον α΄ πόλεμο, έθεσε μη ρεαλιστικούς στόχους στη δημιουργία πολέμου καθώς και κατά τη διάρκεια

¹³⁶ Kitson, F. (1971) ό.π. σελ. 95.

αυτού και δεσμεύτηκε να σταματήσει τις ασύμμετρες συγκρούσεις και τις προσωρινές εχθροπραξίες, που η ρωσική στρατιωτική διοίκηση ήταν αντίθετη. Η ρωσική στρατηγική είναι αξιοσημείωτα παρόμοια με τη βασική αρχή να εξαναγκάσει την αποδεκτή συμπεριφορά μέσω του φόβου έχοντας χαμηλή προτεραιότητα στην ασφάλεια του πληθυσμού, χρησιμοποιώντας εκτεταμένα βομβαρδισμούς, αντίποινα και εκτελέσεις, τοποθετώντας μεμακρυσμένα σημεία ελέγχου που απαγόρευαν τις κινήσεις και συχνά γίνονταν στόχος των ανταρτών. Αντί να προσπαθήσουν να αναπροσαρμόσουν πλήρως το στρατιωτικό σύστημα τους και να διδάξουν στους στρατιώτες τους πολλά νέα καθήκοντα, ώστε να αναπτύξουν ειδικές μονάδες ασφαλείας σχεδιασμένες να προσπαθήσουν να κερδίσουν και να επηρεάσουν τον πληθυσμό μέσω προγράμματος ανοικοδόμησης υποδομών και κοινωνικών λειτουργιών του πληθυσμού, το Κρεμλίνο κατέδειξε ως μεγαλύτερη απειλή την εξωτερική υποστήριξη για την εξέγερση της Τσετσενίας. Οι προσπάθειές τους επικεντρώθηκαν στο να διακόψουν τη στήριξη αυτή, να αποτρέψουν και να αποθαρρύνουν τη μελλοντική στήριξη των ανταρτών τόσο από τη Ρωσία όσο και από άλλες χώρες. Από το 2003, η ρωσική κυβέρνηση χορήγησε ελάχιστη ενίσχυση μη έχοντας τους οικονομικούς πόρους για την ανασυγκρότηση της Τσετσενίας. Αντί να παρέχει άμεσα χρήματα, ο έλεγχος της τσετσενικής πετρελαϊκής βιομηχανίας μεταφέρθηκε σταδιακά από τις διάφορες ρωσικές υπηρεσίες ασφαλείας στα χέρια της τσετσενικής κυβέρνησης και της οικογένειας Καντίροφ.

Η επιδίωξη τοποθέτησης φιλορωσικής κυβέρνησης κρίνεται ικανοποιητική για τη ρωσική στρατηγική μετά τις δυο διαδοχικές πολεμικές προσπάθειες που έκανε η Ρωσία με στρατιωτικά μέσα. Δεν κατάφερε να επιβληθεί στην καρδιά και στο μυαλό του τσετσενικού πληθυσμού, φέρνοντας την ασφάλεια στην περιοχή και προσπαθώντας να βοηθήσει στη επανεγκατάσταση των δομών λειτουργίας που θα έκαναν το πληθυσμό να επανέλθει στη εκτίμηση απέναντι στο ρωσικό κράτος και επιλέχθηκε να αναλάβει το έργο αυτό μια κυβέρνηση της Τσετσενίας που θα ήταν ελεγχόμενη από τη Μόσχα. Παρά τους δυο πολέμους αποδείχτηκε ότι τα τρομοκρατικά χτυπήματα αλλά και το φρόνημα των Τσετσένων παρέμειναν σθεναρά εναντίον της ρωσικής επιβολής για τον έλεγχο της τσετσενικής κοινωνίας.

Παρόλο που οι Ρώσοι και οι Τσετσένοι, θεωρητικά,¹³⁷ μπορούσαν να λύσουν πολλές αντιπαραθέσεις τους διμερώς (παραδοσιακή και εκσυγχρονιστική κοινωνία,

¹³⁷ Russel John., (2007), ό.π., σελ 169-170.

αυτοκρατορική δύναμη εναντίον αποικιοκρατικής επαρχίας) στην πράξη, είναι προφανές ό,τι φάνηκαν αρκετά ανίκανοι να το πράξουν. Κάθε φορά που εμφανίστηκε μια ευκαιρία για μια πραγματική πολιτική λύση στην Τσετσενία, αυτή τσιταλιζόταν αυτόματα από το άλλο μέλος, όπως για παράδειγμα το καλοκαίρι / φθινόπωρο του 2002, τα γεγονότα (στην προκειμένη περίπτωση η πολιορκία του θεάτρου Ντουμπρόβκα) άφησαν τον Πούτιν χωρίς δυνατότητα διαπραγμάτευσης. Εφαρμόζοντας το ίδιο κριτήριο, η δολοφονία του Μασκάντοφ τον Μάρτιο του 2005 φαίνεται ότι είχε καταστρέψει επίσης τις αναδυόμενες ειρηνευτικές συνομιλίες μεταξύ των δυο πλευρών.

Μια ακανόνιστη αντάρτικη δύναμη αποδείχθηκε ικανή να οδηγήσει έναν σύγχρονο στρατό να αποχωρήσει από το Γκρόζνυ,¹³⁸ όταν παρακινείται από υψηλά φρονήματα και θέτει ρεαλιστικούς στόχους. Αντίστροφα, οι Ρώσοι επέδειξαν μια εντυπωσιακή ικανότητα να μάθουν από τα λάθη τους, όταν κατά το β' πόλεμο, δημιούργησαν στη συνέχεια μια τσετσενική δύναμη με αυτόχθονες, ικανή να διεξάγει τον πόλεμο με τους αντάρτες με τους δικούς τους όρους. Η ικανότητα του προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν, που του επέτρεψε να παρουσιαστεί ως ο σωτήρας της ρωσικής εδαφικής ακεραιότητας, και της μάλιστα των τρομοκρατών έπαιξε σπουδαίο ρόλο στην επίτευξη των στόχων που τέθηκαν και στο στρατιωτικό τομέα και στο διπλωματικό όπου συντέλεσε να διατηρήσει μια σχετική διεθνή νομιμοποίηση. Επίσης επισημαίνεται ό,τι ο Πούτιν ήταν ο πρώτος ξένος ηγέτης που ήρθε σε επαφή με τον Αμερικανό πρόεδρο Μπους μετά την εκδήλωση των τρομοκρατικών χτυπημάτων στη Ν. Υόρκη.¹³⁹ Παρά την αντίθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας της Ρωσίας υποστήριξε την αντι-τρομοκρατική εκστρατεία των ΗΠΑ, χωρίς προϋποθέσεις και αποδέχτηκε την ανάπτυξη αμερικανικών στρατιωτικών δυνάμεων στην Κ. Ασία. Οι αποφάσεις αυτές επέτρεψαν στη Ρωσία να προωθήσει περισσότερο αποτελεσματικά τις πολιτικές της στη Δύση και να παρουσιάσει τη στρατιωτική εκστρατεία στην Τσετσενία ως αντιτρομοκρατική επιχείρηση.

ε. Αντοχή σε Σφάλματα. Η Ρωσία έχασε με τους δυο πολέμους τη μοναδική εθνική της παρουσία στην περιοχή, καταφέροντας όμως να διατηρήσει την Τσετσενία εντός Ρωσικής Ομοσπονδίας. Λίγοι ορθόδοξοι Ρώσοι θα ήθελαν να εγκατασταθούν εκεί και το Κρεμλίνο συνεχίζει να επιτείνει τον Καντίροφ, ενώ οι

¹³⁸ Galeotti Mark ,(2014) “ό.π. σελ.22-23 και79-80.

¹³⁹ Rywkin M. (2003),”*Russia and the Near Abroad Under Putin*”, American Foreign Policy Interests, 25:3-12 , σελ.10.

άλλοι τοπικοί ηγέτες φαίνεται να εξασθενίζουν συνέχεια. Αναπόφευκτα και οι δύο ομάδες λαών θα μεταφέρουν τις προκαταλήψεις τους, που ενισχύονται από τον τρόπο που έχουν υποστεί, τροφοδοτώντας τόσο την «καυκασοφοβία» μεταξύ των εθνοτικών Ρώσων όσο και τα αντιρωσικά στοιχεία των αντίστοιχων «πολιτισμικών αφηγήσεων» των Καυκάσιων λαών. Η πραγματική και κατανοητή επιθυμία τέτοιων λαών, συμπεριλαμβανομένων των Τσετσένων, να ζουν σύμφωνα με τα ισλαμικά τους έθιμα και παραδόσεις ως πλήρως ανεπτυγμένοι πολίτες του κράτους τους, είτε είναι επισήμως συνδεδεμένοι με τη Ρωσία είτε ως ημιαυτόνομος θύλακας της Τσετσενίας-Ινκερίας είναι μια επιλογή που φαίνεται να έχει συνθλιβεί στο θυσιαστήριο των Ρωσικών και ακόμη πιο ανησυχητικά, διαφόρων διεθνών γεωπολιτικών στόχων.

Οι Ρώσοι που οδηγήθηκαν στην πολεμική σύγκρουση στην Τσετσενία¹⁴⁰ θα μπορούσαν να έχουν αντλήσει ένα σημαντικό σύνολο θεωριών και πληροφοριών, που θα κατάφερνε να τους προκαλέσει να μετριάσουν τις αντιλήψεις, τις προσδοκίες και τις πεποιθήσεις τους για τον αγώνα με τους Τσετσένους αυτονομιστές και να απέφευγαν έτσι τις απώλειες και την ταπείνωση στο εσωτερικό και στο εξωτερικό σε ό,τι αφορά τη βιαιότητα και την αδιαφορία προς τους αμάχους όπου διεξήχθησαν οι εκστρατείες και κυρίως στον πόλεμο του 1994-96 που αποτέλεσε την πρώτη σύγκρουση στη ρωσική επικράτεια, η οποία καλύφθηκε λεπτομερώς από τα ρωσικά μέσα ενημέρωσης.

Ο πόλεμος στην Τσετσενία ξεκίνησε ως αποτέλεσμα της πτώσης του ηθικού των ρωσικών στρατιωτικών δυνάμεων και της σχεδόν καθολικής αντίδρασης της ρωσικής κοινής γνώμης για μια σύγκρουση που οδηγούσε σε φοβερές απώλειες στα πεδία των μαχών. Ήταν ένας πόλεμος στη φάση της οικονομικής – κοινωνικής διαφθοράς και κατάπτωσης που διένυε η Ρωσία επί Γιέλτσιν που θα μπορούσε να αποπροσανατολίσει την κοινή γνώμη από την πολιτική και οικονομική κρίση που τελικά επέφερε και την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης. Ωστόσο η επανάκαμψη που επετεύχθη οφείλεται κυρίως στην ιδιοσυγκρασία του Πρωθυπουργού και κατόπιν προέδρου Πούτιν,¹⁴¹ ο οποίος είχε τρία πλεονεκτήματα που δεν είχε στη διάθεσή του ο Γιέλτσιν:

- Το προηγούμενο της «καθαρής» βομβιστικής εκστρατείας του ΝΑΤΟ κατά της Γιουγκοσλαβίας κατά τη διάρκεια της κρίσης του Κοσσυφοπεδίου.

¹⁴⁰ Russell John, (29 Jun 2010), ό.π., σελ.89-90.

¹⁴¹ Russell John, (29 Jun 2010), ό.π.σελ.83.

- Μια στρατευμένη στρατιωτική κοινωνία που αισθάνθηκε προδομένη τόσο από τους πολιτικούς όσο και από τα ρωσικά ΜΜΕ κατά τον α΄ πόλεμο και η οποία, επεδίωκε να αποκαταστήσει την κακόβουλη στρατιωτική φήμη της Ρωσίας.

- Τα τρία χρόνια της de facto ανεξαρτησίας της Τσετσενίας, όπου το καθεστώς απέτυχε να κερδίσει διεθνή αναγνώριση αλλά μέσω μιας σειράς τρομοκρατικών ενεργειών με την παρουσία ξένων ισλαμιστών μαχητών στο ρωσικό έδαφος (ακραίων ουαχαμπιτών) στο πλαίσιο του επιβληθέντος νόμου της Σαρία, είχε αποξενωθεί περαιτέρω.

Έτσι παρόλο που οι Ρώσοι ήταν επηρεασμένοι από την πρώτη αποτυχία, στη δεύτερη εκστρατεία στην Τσετσενία, είχαν μάθει αρκετά μαθήματα από τον πόλεμο σε αστικές περιοχές και είχαν εφαρμόσει μερικές επιτυχείς αλλαγές. Οι Ρώσοι βελτίωσαν τις τακτικές, τις τεχνικές και τις διαδικασίες τους σε αυτά τα τακτικά επίπεδα, αλλά και τις σημαντικές αλλαγές στην προσέγγιση της στρατηγικής τους. Είχαν καλύτερη συνεργασία με τους Τσετσένους συμμάχους τους, χειραγώγησαν με επιτυχία τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και κυρίως αξιοποίησαν καλύτερα τα υπάρχοντα πλεονεκτήματα που περιλάμβαναν: τη συλλογή πληροφοριών, την κυριαρχία στον αέρα, τη μαζική κατασταλακτική δύναμη και μεγαλύτερους αριθμούς δυνάμεων,¹⁴² όπου απαιτήθηκε σε τόπο και χρόνο. Η μακροσκοπική υψηλή στρατηγική της Ρωσίας προέβλεψε τη συνεχιζόμενη δράση των τσετσένων αυτονομιστών και αναδιπλώθηκε αποσύροντας σταδιακά τα στρατεύματά της από το Γκρόζνυ, αποβλέποντας μόνο στον έλεγχο της κυβέρνησης ώστε να μην εξαντληθεί και η ίδια οικονομικά και να μην καταστούν τα ρωσικά στρατεύματα περισσότερο αντιπαθητικά στο πληθυσμό της περιοχής, επιδεικνύοντας την αντοχή της στρατηγικής της στα σφάλματα.

Όσο δε η αντίσταση των μαχητών μεγάλωνε τόσο αυξανόταν η επιβολή σκληρότερης βίας και πόνου από τις υπέρμετρα ισχυρές ρωσικές δυνάμεις, γεγονός που επαληθεύεται και από την σκληρή αντιμετώπιση των τρομοκρατικών ενεργειών ακόμη και μέσα στο έδαφος της Ρωσίας. Η πλήρης έκταση αυτής της προκατάληψης συγκαλύφθηκε από τη διατήρηση της διεθνούς τρομοκρατίας από την κυβέρνηση της Ρωσίας ως την ιδέα της σύγκρουσης, προσπαθώντας να επιτύχει τόσο την εσωτερική όσο και την εξωτερική νομιμοποίηση. Η στρατηγική επέδειξε εμμονή στο σκοπό κι

¹⁴² Grau L. & Thomas, T. (1999, October), "Soft Log and Concrete Canyons: Russian Urban Combat Logistics in Grozny" *Foreign Military Studies Office, Fort Leavenworth, KS.*

ήταν έξυπνη σε δύο μέτωπα: κατάφερε να ενώσει τη χώρα ενάντια σε έναν κοινό εχθρό και απέκρυψε την εσωτερική φύση της σύγκρουσης που προβλήθηκε ως αγώνας έναντι της διεθνούς τρομοκρατίας.

Διαπιστώθηκε επίσης ό,τι μια μεγάλη στρατιωτικά δύναμη με αυξανόμενη ικανότητα ελέγχου του τύπου, δεν ήταν σε θέση να εκτελέσει μια σημαντική στροφή αποστολής που θα επέτρεπε στους Ρώσους τη διεξαγωγή επιχειρήσεων επηρεασμού του πληθυσμού.¹⁴³ Παρά τη μαζική στρατιωτική βία και την έλλειψη σοβαρών πληροφοριακών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων αστυνόμευσης, ο σκοπός επετεύχθη με τον έλεγχο της κυβέρνησης της Τσετσενίας.

Παρόλο που δεν προβλεπόταν στην αρχή της εκστρατείας του 1999 στην Τσετσενία, σύντομα έγινε εμφανής η ανάγκη για μια πρόσθετη αμυντική στρατηγική για τη διατήρηση της εθνικής βούλησης των Ρώσων μετά από μια άνευ προηγουμένου έξαρση τρομοκρατικών επιθέσεων. Για να διατηρηθεί η εθνική βούληση μόλις οι Τσετσένοι άρχισαν να επιτίθενται στους Ρώσους μέσα στα σπίτια τους, επιδείχθηκε μια ασύλληπτη έκρηξη ωμής βίας προς τους τρομοκράτες μη υπολογίζοντας το κόστος των θανάτων του άμαχου πληθυσμού που θα επέφερε αυτή. Αυτό σε συνδυασμό με την εγκαθίδρυση ελεγχόμενης κυβέρνησης επέδειξε μια αντοχή στον επικείμενο κλυδωνισμό που επιχειρήθηκε να προκληθεί. Βέβαια αυτό το είδος θέλησης που μπορεί να ξεπεράσει ανώτερες δυνάμεις μάχης και τεχνολογία, το πνεύμα του Τσετσένου πολεμιστή στο οποίο μπορεί κανείς να προσθέσει κι ένα έντονο ιστορικό μίσος προς τους Ρώσους, που πηγάζει από τις προσπάθειες διωγμού, εξαθλίωσης ακόμη και εξαφάνισης του έθνους τους, ανάμεσα στα στοιχεία που συνθέτουν τον τσετσένικο πληθυσμό, δεν μπορεί κανείς να βεβαιώσει τη Ρωσική ηγεσία ό,τι δεν θα αναζωπυρωθεί με κάποιο έναυσμα στο προσεχές μέλλον.

Η υψηλή στρατηγική διατήρησης της συγκεκριμένης επαρχίας εντός της Ρωσικής επικράτειας λόγω των ενεργειακών της πόρων και αξόνων επετεύχθη τελικά επιδεικνύοντας μεγάλη αντοχή στα σφάλματα και τους κλυδωνισμούς που επέφεραν οι αντιδράσεις και οι τρομοκρατικές ενέργειες των δαιμόνιων Τσετσένων ανταρτών που διψούσαν για ανεξαρτησία και αντιστάθηκαν όσο μπορούσαν, απέναντι σε μια πανίσχυρη ρωσική πολεμική μηχανή.

¹⁴³ Schaefer W. Robert (2010) ό.π., σελ.198.

16 Παράγοντες που Διατηρούν τη Διαμάχη

Ο λαός της Τσετσενίας είναι ορεσίβιος, ανεξάρτητος και δημοκρατικός. Η ισλαμική θρησκεία πάντα έπαιζε σημαντικό ρόλο στη ψυχοσύνθεση των κατοίκων του Καυκάσου και αυτό μεταφέρθηκε για ακρίβεια στους επικεφαλείς πολέμαρχους ανά περιοχή. Σε ό,τι αφορά τη μετεξέλιξη της τσετσενικής κοινωνίας από έναν ορεσίβιο μουσουλμανικό πληθυσμό σε ένα γένος τζιχαντιστών ανταρτών με ακραία εξτρεμιστική δράση, καταδεικνύει ό,τι οι Τσετσένοι έχουν χτίσει σε μεγάλο βαθμό την εθνική τους ταυτότητα πάνω στη μάχη για επιβίωση και επιβολή πάνω στο ρωσικό στοιχείο.

Η ρωσο-τσετσενική σύγκρουση είναι μία από τις μακρύτερες και πιο παρατεταμένες συγκρούσεις στη σύγχρονη ιστορία, καλύπτοντας τρεις αιώνες. Ο συνεχής διωγμός του τσετσενικού έθνους με τις απελάσεις και τις προσπάθειες εξόντωσής του, με τάσεις γενοκτονίας του, από τη ρωσική υπερδύναμη άφησε ένα μόνιμο σημάδι στη μνήμη των Τσετσένων και σήμερα θεωρείται από πολλούς ιστορικούς ως «ένα από τα πιο σημαντικά εθνικά τραύματα της σοβιετικής περιόδου». Ο Ρώσος αποτελούσε και συνεχίζει να αποτελεί έναν εν δυνάμει εχθρό, είτε λόγω θρησκείας είτε γιατί είναι ένας “κατακτητής”, αφού υπάρχει έντονη η επιθυμία της απόσχισης από τους αυτόχθονες κατοίκους. Ο συνδυασμός των γεγονότων αποδεικνύει ό,τι το αποτέλεσμα και στις δυο περιπτώσεις είναι το ίδιο βίαιο και ακολουθείται εκατέρωθεν από εκατόμβες νεκρών. Η παρουσία¹⁴⁴ των “μαύρων χηρών”, των γυναικών που έχουν ταχθεί στον αγώνα και δεν διστάζουν να θυσιάσουν τις ζωές τους μαζί με τους στόχους τους, αντικατοπτρίζει τη σθεναρή θέληση ενός λαού για ανεξαρτησία και ελευθερία.

Αναπόφευκτα και οι δύο ομάδες εθνών μεταφέρουν προκαταλήψεις που ενισχύονται από τρόμο, από φοβία και μίσος μέσω πολιτισμικών αφηγήσεων από γενιά σε γενιά τόσο μεταξύ των Ρώσων όσο και των Τσετσένων. Η πραγματική και κατανοητή επιθυμία τέτοιων λαών, συμπεριλαμβανομένων των Τσετσένων, να ζουν σύμφωνα με τα ισλαμικά τους έθιμα και τις παραδόσεις τους ως πλήρως ανεπτυγμένοι πολίτες του κράτους τους, είτε είναι επισήμως συνδεδεμένοι με τη Ρωσία είτε ως ημιαυτόνομοι, είναι μια επιλογή που φαίνεται να έχει θυσιαστεί στους Ρωσικούς γεωπολιτικούς στόχους. Όπως παρατηρείται από ρωσικής πλευράς, η ιδιότυπη αυτή μορφή ανταρτοπολέμου –τρομοκρατίας, δεν επιτρέπει εφησυχασμό,

¹⁴⁴ <https://www.paraskhnio.gr/xires-poy-den-asteieyontai/>

κάτι που και ο ίδιος ο πρόεδρος της Ρωσίας έχει επισημάνει σε αυστηρό τόνο μετά τα συνεχιζόμενα τρομοκρατικά επεισόδια. Σε μια χώρα όμως που βασιλεύει το μίσος, η πολιτική αστάθεια, η οπλοφορία και κυριαρχεί η ανομία και η τρομοκρατία, δεν μπορεί κανείς να είναι σίγουρος για το τι επιφυλάσσει το αύριο.

Επίλογος

17 Συμπεράσματα

Οι συγκρούσεις της Ρωσίας με την Τσετσενία και η εγγύτητα με μια από τις ευαίσθητες μουσουλμανικές περιοχές, όπως αυτές του Καυκάσου λόγω των στρατηγικών διαδρόμων των αγωγών από την Κασπία θάλασσα, ενισχύουν την αντίληψη της ύπαρξης μιας “στρατηγικής ευπάθειας” καθώς στην περιοχή τα ρωσικά πολιτικά, οικονομικά και γεωπολιτικά συμφέροντα ασφαλείας διατρέχουν κίνδυνο λόγω και της προσέλευσης ξένων επενδύσεων δυτικών συμφερόντων.

Η ρωσική εισβολή, σε συνδυασμό με τις ακατάλληλες και υπερβολικές μεθόδους που χρησιμοποίησαν οι Ρώσοι, γρήγορα κατέστησε δυνατή την εδραίωση της αντιστάσεως της Τσετσενίας, αφού οι απελευθερωτές επικράτησαν των κατακτητών. Η χρησιμοποίηση ωμής βίας και η προσπάθεια επιβολής ισχύος στους τσετσένους αντάρτες αλληλοεπηρέαστηκε με την επιδίωξη επηρεασμού και χειραγώγησης στη καρδιά και στο μυαλό του πληθυσμού μη έχοντας τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Στην Τσετσενία σήμερα, ο πόλεμος εναντίον της τρομοκρατίας έχει γίνει μια “αυτοεκπληρούμενη προφητεία”, καθώς οι Ρώσοι και ο Δυτικός κόσμος έχουν κοινό συμφέρον να αποτρέψουν με κάθε δυνατό τρόπο την εμφάνιση ενός ριζοσπαστικού ισλαμικού κράτους ή ομάδας κρατών μεταξύ των πετρελαϊκών περιοχών της Κασπίας και του Κόλπου και των νότιων συνόρων της Ρωσίας. Σε αυτό το εκρηκτικό μείγμα πρέπει να προστεθούν ωστόσο, οι πραγματικοί φόβοι της Μόσχας στις μακροπρόθεσμες προθέσεις των ΗΠΑ, του ΝΑΤΟ και της ΕΕ στην περιοχή.

Εξαιτίας αυτού του είδους θέλησης που μπορεί να ξεπεράσει ανώτερες στρατιωτικές δυνάμεις και τεχνολογία, το πνεύμα του Τσετσένου πολεμιστή στο οποίο μπορεί κανείς να προσθέσει κι ένα έντονο ιστορικό μίσος προς τους Ρώσους, που πηγάζει από τις προσπάθειες διωγμού, εξαθλίωσης και εξαφάνισης του έθνους τους, δεν μπορεί κανείς να βεβαιώσει τη Ρωσική ηγεσία ό,τι δεν θα αναζωπυρωθεί με κάποιο έναυσμα μια παρόμοια εξέγερση, στο προσεχές μέλλον.

Με πολλούς τρόπους οι ανταρτοπόλεμοι συνιστούν το νέο παράδειγμα του πολέμου, καθώς οι στρατιώτες συναντώνται πλέον με ένα πόλεμο που είναι

συχνότερα ασύμμετρος, επαναστατικός, πολιτικός και χωρίς χρονικούς περιορισμούς, που αποβλέπει πλέον στον επηρεασμό της κοινής γνώμης του αντιπάλου δηλαδή στην καθυπόταξη και στην αυθυποβολή. Ο ανταρτοπόλεμος έχει όλα τα χαρακτηριστικά ενός συμβατικού πολέμου αλλά διαθέτει και κάποια ιδιαίτερα επιπλέον λόγω της ειδικής μορφής του, αφού δε διαθέτει σταθερές, αλλά λόγω του χώρου, του τρόπου δράσης και του χρόνου διάρκειάς του δύναται να λάβει τρομακτικές διαστάσεις.

Καμία πολιτική λύση δεν θα μπορούσε να εξαφανίσει όλα τα προβλήματα. Αλλά οι τρομοκρατικές επιθέσεις στη Μόσχα θα πρέπει να εμπεδώσουν στη Ρωσία την άποψη ότι η αντιμετώπιση της εξέγερσης με διπλωματικά και άλλα πολιτικά μέσα θα ήταν είναι προς το συμφέρον της για την επίτευξη μιας μόνιμης λύσης που θα ικανοποιούσε εν μέρει και τις δυο πλευρές.

Γενικά οι επιχειρήσεις καταπολέμησης ανταρτών είναι πολύ περίπλοκες και απρόβλεπτες, αφού περιλαμβάνουν στρατιωτικές, παραστρατιωτικές, πολιτικές, οικονομικές, διπλωματικές και ψυχολογικές ενέργειες, όπως και αναλήφθηκαν από τη ρωσική κυβέρνηση, προκειμένου να αντιμετωπισθεί ένας τέτοιος ειδικός αγώνας.

Επίσης πρόκειται για επιχειρήσεις που αποσκοπούν αναλόγως στη συγκράτηση της εξέγερσης ή στην άφεση αυτής να εξελιχθεί έως ότου να “ξεφουσκώσει”, ενώ παράλληλα απαιτεί μια πολιτική διεργασία που επιδιώκει να αντιμετωπίσει τις βαθύτερες αιτίες της ανταρσίας. Παράλληλα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα αλλαγής στρατηγικής βάσει σχεδιασμού όταν διαπιστώνεται αδυναμία εμπέδωσης της ασφάλειας στην υπό εξέγερση περιοχή.

Παρά την επίτευξη του πολιτικού στόχου της Ρωσίας για διατήρηση της Τσετσενικής Δημοκρατίας εντός της Ρωσικής Ομοσπονδίας η όλη στρατηγική δεν κρίνεται ιδιαίτερος σωστή καθώς εκτός της μεγάλης διάρκειας των μεταξύ τους πολεμικών συγκρούσεων και των μεγάλων απωλειών που επέφερε αυτή η διαμάχη, ενδέχεται να υποστεί το κόστος της απώλειας ενός αποτελεσματικού ελέγχου της Τσετσενίας, και ενδεχομένως της περιοχής του Βορείου Καυκάσου, όπως δείχνει και το παράδειγμα της Ουκρανίας.

18 Προοπτικές

Το ότι δεν κατάφερε να λήξει μέχρι σήμερα η Ρωσία οριστικά τα τρομοκρατικά χτυπήματα, είναι ένα γεγονός που επιβεβαιώνει το ενδεχόμενο ότι με κάποιο έναυσμα μια εξέγερση δύναται να αναζωπυρωθεί ξανά στο προσεχές μέλλον. Η αντιμετώπιση του προβλήματος με τον τρόπο της ολοκληρωτικής εξαϋλώσης ενός εξεγερμένου λαού που δεν παραδίνεται και η ισοπέδωση της περιοχής που προβάλλει

αντίσταση, σαφώς δε θα μπορούσε να καταστεί δυνατή και αξιοποιήσιμη. Ένα πρώτο βήμα θα μπορούσε να είναι η διεξαγωγή ελεύθερων και δίκαιων εκλογών. Αλλά βήματα θα μπορούσαν να είναι η υιοθέτηση των διεθνώς αποδεκτών ορίων χρήσης βίας από τις δυνάμεις ασφαλείας και η ίση κατανομή των εσόδων από την εκμετάλλευση των πετρελαϊκών κοιτασμάτων, έτσι ώστε οι μουσουλμάνοι της Τσετσενίας να μπορούν να επωφεληθούν από τον πλούτο της χώρας τους. Καμία πολιτική λύση δεν θα μπορούσε να εξαφανίσει βέβαια όλα τα προβλήματα. Αλλά οι τρομοκρατικές επιθέσεις στο μετρό της Μόσχας, σε αεροπλάνα και γενικά οι τυφλές επιθέσεις σε άμαχο πληθυσμό, θα πρέπει να καταστήσουν σαφές στη Ρωσία ότι η αντιμετώπιση της εξέγερσης μέσω της διπλωματικής οδού είναι προς το συμφέρον της εθνικής της ασφάλειας.

Όσο οι Τσετσένοι αισθάνονται πως βρίσκονται υπό κατοχή, είτε από τις ρωσικές δυνάμεις ασφαλείας είτε από τους συνεργάτες τους, ακόμα και της κυβέρνησής τους, ο κύκλος της βίας θα συνεχίζεται σκορπώντας χάος σε ολόκληρη τη Ρωσία. Αν αξιοποιηθούν οι μετριοπαθέστερες πολιτικές που εφαρμόστηκαν από το 2005 ως το 2007 η βία θα μπορούσε να μειωθεί σε ανεκτό βαθμό, ώστε οι δυο πλευρές να μπορούν να συμβιώσουν παράλληλα.

Παράλληλα κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ό,τι οι Ρώσοι και κατά το παρελθόν, στο Β΄ΠΠ γνωρίζοντας καλά την επιθυμία του Χίτλερ να αποκτήσει «ζωτικό χώρο» για τους Γερμανούς στην ανατολική Ευρώπη με επίθεση στη Σοβιετική Ένωση, ακολούθησαν μια ενδεδειγμένη στρατιωτική στρατηγική, κερδίζοντας χρόνο για να προετοιμάσουν τον Κόκκινο Στρατό, την οικονομία τους ώστε να κάνουν τις απαραίτητες μετεγκαταστάσεις πληθυσμού για την προστασία τους και την προστασία των συνόρων από κοινότητες με επικινδυνότητα σύναψης συμμαχίας με τον εχθρό. Τον Ιούνιο του 1941 κατάφεραν την παγίδευση του μεγαλύτερου μέρους των στρατιωτικών δυνάμεων του Άξονα και οδήγησαν αυτές σε έναν πόλεμο φθοράς. Είναι ορατή κι εδώ επίσης μια αλλαγή της στρατηγικής, όπου από τον επιχειρησιακό σχεδιασμό της ολοκληρωτικής καταστροφής στη μάχη, που είχε εξουσιάσει τη στρατιωτική σκέψη για διάστημα περισσότερο από έναν αιώνα, στράφηκαν σωστά προς το στοιχείο του επιθετικού επιχειρησιακού ελιγμού και του πολέμου φθοράς.

Είναι προφανές ό,τι εάν υπάρξει μια ευρεία επιθυμία για ειρήνη στην Τσετσενία και μεταφραστεί σε μια πιο θετική προσέγγιση από τα εμπλεκόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένης της αναγνώρισης ό,τι η ικανότητα συμβιβασμού είναι δύναμη

και όχι αδυναμία, εξακολουθεί να υπάρχει η ελάχιστη προοπτική να οικοδομηθεί μια αποδεκτή κατάσταση στην Τσετσενία, τέτοια ώστε και οι δυο πλευρές θα μπορούσαν να θεωρηθούν νικητές.

Πηγές-Βιβλιογραφία

Πηγές

Άρθρα

- Bureau of Political Military Affairs, (2009). U.S. Department of State. *U.S. Government Counterinsurgency Guide*.
- Blandy C.(2000, January), Chechnya Two Federal Interventions. An Interim Comparison and Assessment. *Camberley: conflict studies research centre*.
- Cassidy R. (2003). Russia in Afghanistan and Chechnya: Military Strategic Culture and the Paradoxes of Asymmetric Conflict. Carlisle, PA, USA: *Strategic Studies Institute*
- Grau L. & Thomas T, (April 2000) “Russian Lessons Learned From the Battle For Grozny”, *Foreign Military Studies Office, Fort Leavenworth, KS*.
- Grau L. & Thomas, T. (1999, October). “Soft Log and Concrete Canyons: Russian Urban Combat Logistics in Grozny”. *Foreign Military Studies Office, Fort Leavenworth, KS*.
- Janeczko N. Matthew (2012), “The Russian Counterinsurgency Operation in Chechnya Part 1: Winning the Battle, Losing the War, 1994 ? 1996. *Small Wars Journal*.
- Kramer Mark (2004), “The Perils of Counterinsurgency Russia’s War in Chechnya” *Quarterly Journal article, International Security*.
- Lynn John (2005, July-August), “Patterns of Insurgency and Counterinsurgency”, *Academic journal article, Military Review*.
- Nicoll Alexander (05 June 2009), “Chechnya’s war hangover. Russian troop withdrawal does not equal peace”. *Journal Strategic Comments Vol. 15*.
- Russell John (2010), Mujahedeen, Mafia, Madmen: Russian Perceptions of Chechens During the Wars in Chechnya, 1994-96 and 1999-2001, *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, 18:1.

Shenfield, S. (2001) Chechnya at a Turning Point. *Brown Journal of World Affairs* Vol. 8, No. 1.

Thomas L. Timothy (1997). “The Caucasus Conflict and Russian Security: The Russian Armed Forces Confront Chechnya III.” *Journal of Slavic Military Studies*, Vol. 10, No. 1.

Thomas, L. Timothy (2000). “A Tale of Two Theaters: Russian Actions in Chechnya in 1994 and 1999.” *Analysis of Current Events*, Vol. 12, Nos.

Thomas L. Timothy (2007). “The Russian armed forces confront Chechnya: I. military-political aspects 11–31 December 1994” *Journal of Slavic Military Studies*.

Ιστοσελίδες

<https://anarchypress.wordpress.com/2010/04/06/%CF%84%CF> (πρόσβαση την 14/1/18)

<http://neapolitiki.gr/oi-ρίζες-του-ισλαμιστικού-κινήματος>. (πρόσβαση την 10/3/18)

<https://athens.indymedia.org/post/38600/>.(πρόσβαση την 21/12/17)

<https://athens.indymedia.org/post/1515694/>(πρόσβαση την 19/1/18)

<https://www.thepressproject.gr/article/67359/I-rosiki-eisboli-sti-Tsetsenia-kai-mia-ksexasmeni-istoria>. (πρόσβαση την 20/2/18)

www.news.kathimerini.gr. (29/4/2007) (πρόσβαση την 17/11/17)

http://www.ellinikos-stratos.com/forum/forum_posts.asp?TID=6646. (πρόσβαση την 3/3/18)

<http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/the-russian-counterinsurgency-operation-in-chechnya-part-1-winning-the-battle-losing-the-war>. (πρόσβαση την 11/2/18)

<http://www.sigmalive.com/news/international/419740/oi-pio-aimatires-epitheseis-sti-rosia-apo-to-1995>(πρόσβαση την 12/5/18)

<https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2479149>. (πρόσβαση την 24/2/18)

http://www.redstar.gr/Foto_red/Other/Tsetsenia.html. (πρόσβαση την 17/3/18)

<http://www.tanea.gr/news/world/article/4083789/?iid=2> (πρόσβαση την 24/2/18)

<https://www.globalsecurity.org/military/world/war/chechnya2.htm> (πρόσβαση την 18/3/18)

<http://www.kathimerini.gr/184085/article/epikairothta/kosmos/porioys-wfelei-h-dolofonia-toy-kantirof>. (πρόσβαση την 24/2/18)

<http://www.iospress.gr/ios2002/ios20021117a.htm>. (πρόσβαση την 24/2/18)

<http://www.thetoc.gr/diethni/article/maures-xires-to-apoluto-oplo-twn-tsetsenwn-antartwn>. (πρόσβαση την 17/3/18)

<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/4727935.stm>(πρόσβαση την 18/3/18)

<http://gr.euronews.com/2017/04/03/russia-s-transport-system-a-target-for-terrorism>(πρόσβαση την 31/3/18)

<http://www.news247.gr/kosmos/nekros-o-ntokoy-oymarof-o-noymero-ena-katazhtoymenos-ths-rwsias.6259489.html>(πρόσβαση την 18/2/18)

<http://www.iefimerida.gr/news/329072/ag-petroypoli-pagkosmio-sok-apo-tin-epithesi-thriler-me-toys-drastes>(πρόσβαση την 11/2/18)

<http://politis.com.cy/article/katadiki-rosias-sto-edad-gia-ellipi-erevna-gia-thanatus-stin-tsetsenia>(πρόσβαση την 3/3/18)

<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=323786> (πρόσβαση την 11/2/18)

<http://www.viadiplomacy.gr/tsetsenia-neo-metopo-tou-routin-pos-epireazi-tis-schesis-disi/>(πρόσβαση την 17/3/18)

<http://www.defence-point.gr/news/kati-den-pai-kala-sti-mousoulmaniki-rosia-epikentro-i-tsetsenia>(πρόσβαση την 3/3/18)

<http://gr.euronews.com/2016/08/18/twenty-five-years-ago-the-ussr-collapsed>(πρόσβαση την 17/3/18)

<http://www.oakke.gr/articles-anaforas/item/174-στην-τσετσενια-κρινεται-το-μελλον-της-ευρωπης>. (πρόσβαση την 17/3/18)

<http://www.kathimerini.gr/841909/gallery/epikairothta/ereynes/o-tsetsenos-antarthsoi-islamistes-kai-to-vilaeti-toy-kaykasoy>. (πρόσβαση την 28/4/18)

<https://www.paraskhnio.gr/xires-poy-den-asteieyontai/> (πρόσβαση την 14/4/18)

<http://geohistory.today/military-learning-chechen-wars/>. (πρόσβαση την 17/3/18)

<https://www.google.gr/search?client=firefox-b&tbm=isch&q=russian+invasion+chechnya+1994>. (πρόσβαση την 20/2/18).

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Δελαστίκ Γ. (2001), “Αποκάλυψη Τώρα. Ο Δρόμος προς τη Μονοκρατορία. Μέση Ανατολή, Πετρέλαιο, Ισλάμ,” Αθήνα, Λιβάνη.

Ναπολεόνι Λ. (2005), “Οικονομία του Τρόμου, Ο Νέος Ιερός Πόλεμος”, Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες.

Ξενόγλωσση

Bogdan Henry (1995): “Ιστορία των λαών της ΕΣΣΔ”, εκδ. Perrin.

Dictionary of Military Terms, (1988), The Joint Chiefs of Staff, U.S. Department of Defense, New York, Arco

Dunlop, J. (1998). “*Russia Confronts Chechnya: Roots of a Separatist Conflict*”. London, UK: Cambridge University Press.

FM 3-24 MCWP 3-33.5 (2006) “*Counterinsurgency*”, Washington DC, HQ Department of US Army.

Fowkes, B. (1998). “*Russia and Chechnia: The Permanent Crises: essays on RussoChechen Relations*”. New York, NY: St. Martin’s Press.

Galeotti Mark,(2014) “*Russia’s Wars in Chechnya 1994–2009*”, Osprey Publishing(b-ok.org).

Gilligan Emma (2010), “*Terror in Chechnya Russia and tragedy of civilians in war*” Princeton University Press (b-ok.org).

Hoffman, B, & Taw, J. (1991). “*Defense Policy and Low-Intensity Conflict: The Development of Britain’s “Small War” Doctrine*”. Santa Monica, Ca: Rand.

Kaldor Mary,Terry Lynn Carl, Yahia Said, (2007), “*Oil Wars*”, London Pluto Press.

Kennedy John F (October 1977), “*Principles of Resistance*”, Student Handout. U.S. Army, Special Warfare Center.

Kitson, F. (1971). “*Low-Intensity Operations: Subversion, Insurgency, Peacekeeping*”, Harrisburg PA, Stackpole Books.

Oliker, O. (2001), “*Russia’s Chechen Wars 1994-2000: Lessons From Urban Combat*”. Santa Monica, Ca. Rand.

Politkovskaya Anna, (2001),” *A Dirty War: A Russian Reporter in Chechnya*”, Harvill Press.

Russell John, (2007), “*Chechnya – Russia’s ‘War on Terror’*”, Routledge. (b-ok.org)

Rywkin M. (2003),”*Russia and the Near Abroad Under Putin*”, American Foreign Policy Interests.

Schaefer W. Robert (2010) “*The Insurgency in Chechnya and the North Caucasus From Gazavat to Jihad*”, Praeger Security International (b-ok.org).

Seely, R. (2001). *“Russo-Chechen Conflict 1800-2000: A Deadly Embrace”*. London, UK: Frank Cass.

Taber Robert (1976), *“Θεωρία και Πρακτική του Ανταρτοπολέμου”* , εκδόσεις Κάλβος , Αθήνα.

Williams Brian Glyn (2015), *“Inferno in Chechnya, : the Russian-Chechen wars, the Al Qaeda myth, and the Boston Marathon bombings”*, Fore Edge, University Press of New England (b-ok.org).